הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר הפלאה

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות נדרים

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-נדרים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ה 5
הלכה ו 5
הלכה י 5
הלכה יב 9
הלכה יד 11
הלכה טו 12
הלכה יז 12
הלכה כה 13
פרק ב 13
הלכה א 13
הלכה ב 14
הלכה ד 14
הלכה ז 15
הלכה ח 15
הלכה יג 19
הלכה יד 19
הלכה טו 20
הלכה יז 21
פרק ג 22
הלכה ב 22
הלכה ו 22
הלכה ח 23
הלכה יב 23
פרק ד 23
הלכה י 23
הלכה יא 23
הלכה יג 24
הלכה טז 24
פרק ה 25
הלכה א 25
הלכה ג 25
הלכה ד 25
הלכה ו 26
הלכה ז 26
הלכה יג 27
הלכה טז 28
פרק ו 28
הלכה ד 28
הלכה ה 31
הלכה ח 33
הלכה ט 33
הלכה יא 34
הלכה יג 34
הלכה יז 35
פרק ז 35
הלכה א 35
הלכה ב 36
הלכה ד 36
הלכה ה 37
הלכה ז 37
הלכה ט 37
הלכה טו 38
הלכה יז 39
פרק ח 40
הלכה ב 40
הלכה ו 40
הלכה ז 40
הלכה ח 41
הלכה יד 41
פרק ט 41
הלכה ה 41

הלכה ז 42
הלכה ח 42
הלכה ט 43
הלכה י 43
הלכה יא 43
הלכה יב 43
הלכה יח 44
הלכה כ 44
הלכה כג 45
פרק י 45
הלכה ו 45
הלכה י 46
הלכה יא 46
הלכה יב 47
פרק יא 48
הלכה ג 48
הלכה ח 50
הלכה ט 55
הלכה יד 56
הלכה טז 57
פרק יב 57
הלכה א 57
הלכה ז 57
הלכה ח 58
הלכה י 59
הלכה יג 59
הלכה יד 59
הלכה יט 59
פרק יג 60
הלכה ב 60
הלכה ד 61
הלכה יא 61
הלכה יג 63
הלכה יח 63
הלכה יט 63
הלכה כא 64
הלכה כב 65
הלכה כג 65
הלכה כה 65

פרק א

הלכה ה

האוסר על עצמו כו'. אסורים עלי כו'. ואם סתמא הוה רק באכילה או אפילו בהנאה ע' תו"י נדרים ד' נ"ב ע"א ור"ן שם ד' נ"ג ע"א דסתם קונם הוה גם בהנאה. ע' בהך דעירובין ד' ל' ע"א גבי ככר זו עלי וככר הנאסר לאדם ע"ש ברש"י דמשמע דסתם אסור גם בהנאה:

הלכה ו

אסר על עצמו כו' ע' בהשגות. וע' במש"כ רבינו לקמן בהל' מעילה פ"ד ה"י דמצטרפין גם לקרבן וכמו דפסקינן גבי הך דתמחוין מחלקין לגבי מעילה דרק לחומרא ולא לקולא ע' שבת ד' ע"א ומש"כ רבינו בפ"ט מהל' שגגות ה"ט דלגבי מעילה תמחוין מחלקין וחייב על כל או"א ומ"מ מצטרפין. ועי' בירוש' שבת פ"ז ה"א דמביא ראיה מהך דמעילה ד' ט"ו דקדשי מזבח מצטרפין זע"ז ע"כ דאין חייבין עכאו"א דאל"כ היאך מצטרפין ועי' בירוש' שם ושבועות פ"ב ה"ב דמבעי ליה שם אם העלם קודש והעלם טומאה מצטרפין. וע' בפסחים ד' מ"ה ע"א דמרבה כל איסורי נזיר בצירוף אף דחייבין עכאו"א וכ"כ בזה במקום אחר ולכך לפי מה דפסקינן דיש מעילה בקונמות שפיר מצטרפי להדדי כמו לגבי מעילה:

הלכה י

החטאת כו' אבל האומר כו'. ע' בהשגות. ויהיה נ"מ אם מתפיס בביכורים אם הוה התפסה או לא. והנה עי' בירוש' פ"א דתרומות וספ"ג דבכורים דהוה מחלוקת דר"י ורבנן אם מקרי קדשי גבוה או קדשי גבול ומ"מ הוה נכסי כהן כמבואר במשנה ובחולין קל"א וכן יכול לקדש בהם את האשה וכמש"כ רבינו בהל' אישות פ"ה ע"ש. ואם הקדישן לבדק הבית ע' במש"כ רבינו בהל' ערכין פ"ו הט"ז דהכהן שפיר מצי להקדישם ועי' בירוש' פ"א דבכורים דאתנן פסל בהם וכן פסולים לבוא מאשירה שביטלה ולק' בהל' בכורים אאריך דמוכח דג' מיני דינים יש בהם ע' בר"ש פ"ב דבכורים ה"א דקודם שהביאם לעזרה אינם מדמעין אך מכל מקום יש עליהם גדר קדושת פה וכעין שכ' התוס' במנחות ד' ע"ו עמוד א' ובנדה דף ו' עמוד ב' גבי חלות תודה ע"ש דקדושת פה יש עליהם אף עד שלא שחט עליהם את הזבח. וע' בירוש' כתובות פ"ח ה"ה גבי בעל שקרא שם לבכורי פירות נכסי אשתו וגירש פקעה מהם קדושתן וע"כ שקרא עליהם שם במחובר וש"מ דקדושת פה חלה עליהן וע' במה דמבואר בתוספתא דבכורים ספ"א דאמר שם דלר"ש אין חייבין על בכורים במחובר לקרקע משמע דלרבנן חייבין. אף דעדיין לא בא

לירושלים. ועי' בירוש' רפ"ג דבכורים ע"ש. וא"כ מוכח דחלה עליהם קדושת פה ודוחק לאמר דמיירי שהאילן עומד בירושלים ועי' בתוס' ב"מ דף פ"ח ע"א גבי חצר בד"ה בעה"ב ובאמת משמע דההבאה לירושלים קובעת לשיטת רבינו לחייב עליה ולא מה שהיא תוך ירושלים וכעין מש"כ התוס' נדה דף מ"א ע"ב גבי פולטת ע"ש בד"ה וסבר בסה"ד. אך י"ל דר"ל לפי מה דמבואר בירוש' ספ"ו דתרומות דאם אכל בכורים התשלומין יוכל לשלם במחובר לקרקע והתשלומין נעשה תיכף שם בכורים עליהם ובהם לא שייך הבאה לירושלים והנחה בעזרה. אך זה רק לרבנן אבל לר"ש כיון דצריך לקרות עליהם שם בתלוש לא מהני התשלומין במחובר. ועיין בנדרים דף י"ב ע"ב בהך דתרומת לחמי תודה דאפרשה בלישה ע"ש ברא"ש. ולאחר שהביא הביכורים לירושלים לדברי רבינו חייב זר עליהם מיתה אך הוה רק בגדר תרומה וכיון שהביאם לעזרה יש עליהם שם קדשי גבוה. וע' בהך דמנחות דף נ"ח ע"א דלא מקרי לגבוה אף דבעי הנחה וזה מעכב כמבואר במכות דף י"ז וכן פסק רבינו. וע' רשב"ם ב"ב דף ע"ט ע"א ותוס' חולין דף ק"ל ע"ב וכ"מ ועי' בהך דזבחים דף פ"ח ע"א דנקט שם ובכורים וקאמר לא קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל ע"ש ברש"י. אך לפמ"ש א"ש דנ"מ להביא לעזרה ועי' בירושלמי פ"א דפאה גבי הפריש בכורים בכרי ממורח ע"ש בה"ו אף דהא קי"ל דאין מביאין מנחות בטבל וע' בהך דפסחים דף מ"ח ע"א גבי נסכים ושם ר"ל אף אם עדיין לא נכנסו לבית דהוה רק גמר ולא קבע ומ"מ נסכים אסור דנסכים גרע וכעין מש"כ רבינו בהל' מעה"ק פ"ב הי"ג וספט"ז דגבי נסכים בעי שלא יהא בהם צד לגבוה כלל ובזה י"ל ג"כ בהך מחלוקת דתוספתא פי"א דמנחות דרשב"א סבירא ליה דמביאין מנחות בטבל ור"ל ג"כ קודם הכנסתן לבית דאל"כ הא הוי ממשקה ישראל כמבואר בזבחים דף פ"ח הנ"ל. וגם י"ל דנ"מ גבי נסכים דאף מן הדמאי לא יביא ואף דשירי מנחות פטורים מן הדמאי ע' דמאי פ"א ה"ג בירוש' שם דהוה מחלוקת וע' בחגיגה דף כ"ה ע"ב במטהר טבלו כו' ע"ש ומ"מ נסכים י"ל דאסור. וע' בדברי רבינו בהל' בכורים פ"ב ה"ו דנקט כלשון המשנה דשם דאין מביאין ביכורים קודם עצרת ובהל' תמידין ומוספין פ"ז הי"ז נקט קודם לשתי הלחם כלשון המשנה דמנחות דף ס"ח ע"ב. אך באמת כך דלענין הכנסה לעזרה דאז נקרא עליהם שם קרבן שתי הלחם מתיר וקודם לשתי הלחם לא יביא וע' במנחות דף פ"ג ע"ב ודף פ"ד ע"א ובתוס' שם דף מ"ח ע"ב ד"ה כבשי ובר"ה דף ז' ע"ב דאמר שם דו' בסיון ר"ה לשתי הלחם ע"ש ברש"י אם הטעם דקודם לשתי הלחם לא יביא הוא משום דשתי הלחם הוה מתיר או משום דבעיא דיהי שתי הלחם בכורים ועי' בתו"כ פ' ויקרא דמרבה מן קרא גבי שתי הלחם דאף אם הביא כבר מנחה מן החדש קודם לשתי הלחם מ"מ כשר שתי

הלחם ובאמת לכאו' קשה למה לא מוקי הגמ' במנחות דף פ"ג ע"ב הך ברייתא דנקט שתי הלחם הבאות מן הישן כשרות ר"ל כך דהיינו שכבר אכל המזבח מפירי דהאי שתא וכהך דתו"כ הנ"ל. ועי' בהך דר"ה דף ט"ז ע"א ברש"י ד"ה שתי הלחם. ובהך דסנהדרין דף י"א ע"ב ברש"י ד"ה ועל פירות משמע שם כך דהא דקרינן עצרת ביום הבכורים ר"ל משום דמביא אז בכורים וע' בהך דפסחים דף ל"ו ע"ב ומנחות דף פ"ד ע"ב גבי מאי דאמר שם קרבן ראשית אך באמת כך דלירושלים לא יביא קודם לעצרת ובעצרת מותר להביא לירושלים אף קודם הקרבת כבשי שתי הלחם וע' בהך דבכורות דף כ"ו ע"ב ד"ה מלאתך ע"ש ברש"י. וע' פסחים דף ע"ז ע"א דאמר שם דב' הלחם בא להתיר והבאה לעזרה בזה מתיר שתי הלחם אבל קודם לעומר אז י"ל דאף קריאה במחובר אסור גבי חטים ושעורים משום דלא הוה ממשקה ישראל. וזהו כונת רבינו ג"כ בפ"ב מהל' בכורים ה"ו במה דאמר שם וכן אין מביאין כו' ע"ש בהשגות. ור"ל רבינו על חטים ושעורין ומשום ממשקה ישראל. גם י"ל דגם לגבי פירות האילן לכתחלה יש איסור לקרוא עליהם שם בכורים קודם העומר וע' במש"כ רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ו ה"ט והך ונסכים ר"ל מנחת נסכים כמש"כ בהל' תמידין ומוספין פ"ז הי"ז ע"ש אך נראה דבכורים הוה כחרמי כהנים וכגזל הגר דלאחר שבאו ליד כהן פקעה מהן קדושת גבוה אף דאסור לבער מהם בטומאה. וע' תוס' חולין דף ל"ז ע"א דגבי ביכורים ליכא לדינא דחיבת הקודש ע"ש. וא"כ לפי"ז י"ל דאם התפיס בביכורים קודם הנחה שפיר הוה כמו דבר הנדור ע' תוס' מנחות ע"ג ע"ב גבי גזל הגר ע"ש ועי' מש"כ לקמן פ"ב הי"א גבי חרמי כהנים ע"ש. אך י"ל דכיון דקודם הבאתם לעזרה יש עליהם גדר דבר האסור לא חלה עליהם התפסה אף לאח"כ וכמש"כ התוס' שבועות דף כ' ע"ב ד"ה וכי. וע' מש"כ רבינו לק' בהל' ט"ו גבי בכור ע"ש. אך לפי דברי הרא"ש כאן דלכך גבי תרומה לא הוה דבר הנדור משום דטבלי ובאו להתיר וא"כ גבי ביכורים לא שייך זה וע' רש"י גטין דף מ"ז ע"ב דבכורים הוה גדר מצוה ותרומה הוה גדר היתר. וגם לפי המבואר בביכורים פ"ג שיש גבי בכורים תוספות ועיטור וזה ודאי הוי גדר הנדור וע' לקמן בזה בהל' בכורים בהך מחלוקת אם פטורים מן הודאי ע"ש. ואף דהבאתו לעזרה מקדשתו בלא פיו מ"מ לא גרע ממעשר בהמה דאף דאמרינן בנזיר ד' ל"ב דהשבט קידשו וגם קי"ל דהעשירי ממילא הוא קדוש כמבואר בבכורות ד' נ"ט וכבר עמדו על זה בתו"י בנדרים דף י"ח ע"ב עיין שם וברש"י שם ועיין בהך דתמורה דף כ"ו ע"ב וברש"י שם דמשמע דס"ל דיכול להקדיש מעשר בהמה בלא מנין ע"ש דגבי מעשר בהמה יש שתי קדושות א' הקדושה שיש עליו אף בבעל מום. וא' להקרבה ועיין שם ברש"י בכורות דף נ"ט ע"א ד"ה ודילמא דלס"ד בלא קריאה חלה

עליו קדושה רק לאכול במומו וכן לענין שלא לשקול בליטרא וע"ש דף נ"ג גבי חו"ל וכמו גבי תשיעי ומ"מ מיקרי דבר הנדור וה"נ י"ל גבי ביכורים. וע' מש"כ רבינו בהלכות מעשרות פ"ג הכ"ה דגבי אם הקדיש לבדק הבית נקט אם הקדיש פירות תלושין ומרחן הגזבר דפטור מן המעשרות וגבי הקדיש למנחות נקט "קמה" וכן הוא בתוספתא דמנחות פי"א ולפמש"כ דרשב"א ות"ק בתוספתא דמנחות הנ"ל פליגי אם יכול להביא מנחה מן התבואה קודם שנגמרה או קודם שנקבעה למעשר ולכך אם נימא דאינו יכול להביא אין ההקדש פוטרה ולכך גבי מנחה דוקא אם הקדישה כשהיא במחובר אז נפטרת. ועי' בהך דמנחות דף ק"א ע"ב דאקדשינהו במחובר ע"ש. ואף דמבואר בזבחים דף פ"ח דקדיש ליפסל א"כ ה"נ תהני לה הקדושה להפקיע ממעשרות. נ"ל דמ"מ כך דהנה עיין בירושלמי מעשרות פ"ה ה"ו מה דמקשה שם למ"ד הממרח כריו של חבירו שלא מדעתו לא נקבע א"כ אמאי גבי מרחן הגזבר פטור הא כשם שאינו יכול לחייב כך אינו יכול לפטור ותירץ משום שהגזבר כבעלים ע"ש ועי' בירושלמי שם ריש פ"ד דבדבר שאינו צריך לעשות אז לכ"ע לא מחייב אחר ולא פטר ע"ש. ועי' בתוס' חולין דף קל"ח ע"ב אם שייך גדר גזבר על קדשי מזבח וע' תמורה דף ח' ע"א דמבואר שם דשייך ובאמת לפי מה דמוכח בירושלמי שקלים פ"ד מבואר דמעות הקדש מחללין על העומר לאחר הקצירה ע"ש אך מ"מ י"ל דשם קודש חל עליהם אף במחובר ע' תוס' מנחות דף פ"ד ע"א גבי שומרי ספיחין. אך מירושלמי דפאה פ"א ה"ג דמאי דאמר שם ובקצרכם אחד קציר גבוה ואחד קציר הדיוט ר"ל אם קצר לעומר חייב להניח פאה והקשו שם דודאי הוא דהא פשיטא דהמעות הקדש לא נתחלל רק אחר התלישה ולא במחובר ותירץ שלא נאמר דאייתי קציר הקדש כקציר הדיוט וגבי הדיוט לא הוה קצירה רק אם קוצר לאכל ולא לאבד וה"נ גבי גבוה כן קמ"ל. הרי חזינן דהירושלמי סבירא ליה דמתחלה לא היה עליו שם הקדש כלל. אך מלשון התוס' דמנחות הנ"ל לא משמע כן וע"ש דף פ"ה ע"א. וא"כ לפ"ז לא פטר המעשה שעשה ברשות הקדש רק אם צריך זה. אבל כיון דלא קדיש רק ליפסל שוב אין צורך לזה המעשה ולכך לא פטר. ובאמת איזה מעשה פוטר בעומר אם ההבאה לעזרה הא מבואר בירושלמי מעש"ש פ"ג ה"ה דבתי ירושלים אינם קובעים למעשרות משום דלא נתחלקה לשבטים וא"כ עזרה דלכ"ע לא נתחלקה ודאי לא קבעה וממילא לא פטרא כמ"ש התוס' ע"ז דף נ"ו ותו"י יומא דף י' ע"ב ועי' בירושלמי מעשרות פ"ג ה"ז גבי גג דכשם שאין הבית קובע עד שיהא בו דע"ד כך אין הגג פוטר עד שיהא בו דע"ד. אך י"ל דהאור וההבהוב שזה קובע ממילא גבי הקדש פוטר. ועי' בירושלמי פ"ד

דמעשרות ה"א. אך כל זה היכא דצריך זה אבל גבי נפסל הא לא צריך לזה וממילא לא פטר. ובזה יובנו דברי התוספתא דמנחות פי"א הנ"ל:

הלכה יב

האומר כו' כנותר כו'. והנה רבינו נקט סתמא דמשמע אף נותר של שלמים. והטעם דרבינו ס"ל בעיקרא קמתפיס כמבואר בהלכה ט"ו. אך באמת אם אמר מפורש כנותר של שלמים ולא שהיה מונחת לפניו חתיכה ואמר זה כזה אז אף אם בעיקרא קמתפיס מ"מ מותר הוא. דהא נותר לא משכחת לה רק אחר זריקה וע"ש בתו"י דף י"ב ע"א ד"ה והא. אך באמת נ"מ אם ר"ל מחמת איסור הקדש דבזה תפיס כמשמעות לשון הגמ' שם סד"א כאיסור נותר כו' קמ"ל. או דר"ל דקמ"ל דגם באיסור נותר ג"כ נתפס אך רק בדבר שהנותר אינו עצם האיסור משום דהא בזבחים דף מ"ג ע"ב פסקינן דהנותר שהעלן לגבי מזבח פקע איסורו ממנו אך רק במה דחזי להקרבה ע"ש. א"כ נמצא כך דבנותר של עולה הוה איסור חפצא כיון שהאיסור יכול להסתלק ממנו ובנותר של שלמים הוה איסור עצמיי ולא שייך כאן התפסה. אבל אם נימא דההתפסה הוה מחמת ההקדש שפיר חל אם נימא בעיקרא קמתפיס אף אם אמר כנותר של שלמים. והנה כאן בירושלמי פ"א ה"ד הוה זה בעיא דלא איפשטא אם אמר מפורש כנותר של שלמים ועי' שם בפ"ב ה"ד דפסק דכתרומת לחמי תודה הוה התפסה. אך משום דבגמ' דילן אמר דזה יכול להיות קודם זריקה ואז הוה רק קדושת פה. וע' מש"כ התוס' מעילה דף ג' ע"ב בשם רב האי גאון דיש בו מעילה. אך באמת ר"ל כעין הך דמנחות דף ע"ז ע"ב דהוה בעיא דלא איפשטא אם חייבין עליו מיתה וחומש ע"ש אך מ"מ להתפיס מחמת זה לא דזה הוה בגדר תרומה מטבל עי' רש"י נדרים דף י"ב ע"ב. וע' בהך דזבחים דף ל"ו ע"ב גבי לחמי תודה שלא הורמו אם חייבין עליהם משום טומאה דהרמה היא המתרת וע' תוס' שם דף ק"ט ע"א ד"ה עולה מ"ש מהך דששה בתודה דלענין מה הוה הצירוף ולא קאמר דנ"מ לענין תשלום קרן וחומש דהך דמנחות הנ"ל וצ"ל דזה הוה משום שם אחר לא בגדר קדושה. ועי' בהך דמנחות דף מ"ו ע"ב דלחמי תודה אין עליהם שם מנחה ע"ש. וע' בהך דיבמות דף פ"ז ע"א גבי חוזרת דאינה אוכלת רק מלחם הקנוי לאביה דהיינו תרומה ובירושלמי שם הוה מחלוקת דתנאי ומביא שם ראי' דאוכלת בחזה ושוק מהך דר"ש דמרבה גם תרומת לחמי תודה דהיא אוכלת ע"ש. אם כן משמע דזה הוה גדר קדשים ע"ש וכבר הארכתי בזה במקום אחר למ"ד אין מנחה בבמה הא תודה קרבה כיון דהעיקר הוא הזבח. וע' בהך דפסחים דף ל"ח ע"ב גבי לחמי תודה בנוב וגבעון ובירושלמי שם דמוקי לה כר"י אף דס"ל דאין מנחה בבמה. ועי' תוס' שבועות דף ט"ו ע"א בד"ה אין עזרה מ"ש דהא

אין מנחה בבמה ולא הקשו זה גם על תודה משמע דלא הוה בגדר מנחה לענין זה וע' ב"ק דף י"ג ע"ב גבי לחם דתודה אם הוה הכשר דזבח או רק חיוב בגדר נדר. וע' ברש"י מנחות דף פ"א גבי תנופה בלחמי תודה וזהו באמת כונת הגמ' דסוטה דף ט"ז ע"ב דבכל מקום מכשיר למעלה ר"ל לחם ע"ג קרבן כמבואר במנחות דף ס"ב ע"ש ובדברי רבינו פ"ט מהל' מעה"ק ה"ז ח' ע"ש. ובאמת רבינו לא הביא הך דין דלחמי תודה כאן. אף דהוא פסק דבעיקרא קמתפיס. והנה באמת מלשון רבינו בפ"ט מהלכות מעה"ק הי"ד משמע דס"ל דבתודת כהן רק שאר הלחם נאכל ואין עליה שם מנחה אבל תרומת לחמי תודה שפיר יש עליה שם מנחה ועי' מש"כ התוס' בזבחים דף קי"ז ע"ב ד"ה ואין ע"ש גבי הך דאין תרומת לחמי תודה בבמה ובאמת גם שם יש להסתפק אם כונת הגמ' דאין נ"מ בין החזה ושוק ותרומת לחמי תודה לשאר המנחה לענין למי ליתנם אם להעובד אף אם הוא זר או לבעלים וע' רש"י ע"ז דף כ"ה ע"א ד"ה דמחית ורש"י זבחים דף ק"א ע"ב ד"ה לא בבמה משמע שם דא"צ הרמה כלל בבמה. אך מדברי הירושלמי פ"א דמגילה לא משמע כן דנקט שם בהלי"ד תרומת תודה לבעלים בבמה קטנה משמע דהרמה צריך רק דאח"כ שייך לבעלים ונ"מ ג"כ גבי מנחה למ"ד יש מנחה בבמה אם השיריים שייכים להעובד אף שהוא זר או לבעלים ועי' בתוס' ע"ז דף ל"ד ע"א דבשבעת ימי המילואים היה המשכן בגדר במה. ומ"מ משה רבינו נטל חלק בגדר עובד כמבואר בזבחים דף ק"א ע"ב ועי' בירושלמי דמגילה שם גבי עור ע"ש דבבמה העור שייך לבעלים ועי' ברש"י ברכות דף מ"ח ע"ב ד"ה כי הוא דאמר שם דצריך לברך על אכילת קדשים אף דהיה של במה. ועי' בתוספתא פ"ה דברכות דמשמע קצת דרק כהן המקריב הוא מברך על האכילה ומהך דפסחים דף קכ"א אין ראיה דשם יש עליו מצוה לאכול פסח וחגיגה וע' מש"כ רבינו בספר המצות דאכילת זרים בקדשים קלים הוא רק נגרר אחר המצוה עי' במ"ע פ"ט ומש"כ רבינו בהל' מעה"ק פ"י ה"א וע' מה דפליגי בזה הר"ן והרא"ש בהך דנדרים דף ד' ע"ב במד"א שם דאכילת קדשים הוה מצוה ועי' ביומא דף ע"ד ע"ב. ובאמת זה תליא במה דפליגי רש"י ותוס' ב"ק דף י"ב ע"ב אם חלק הבעלים מיקרי ג"כ משלחן גבוה קזכו וכמו בהך דביצה דף כ"א ובמק"א אבאר זה. וע' תוספתא דמנחות פ"ז ע"ש. ובאמת לפמ"ש י"ל כך דהא דמשמע מדברי הגמ' שלנו דאין הרמה כלל בלחמי תודה הוא אם נימא דאין מנחה בבמה ורק הלחמי תודה עצמן אין עליהם שם מנחה משא"כ הני ד' לחמים ולא מטעם רש"י שם ד' קי"ז ע"ב. והירושלמי אתיא כמ"ד יש מנחה בבמה ולכך יש תרומת לחמי תודה ושייך לבעלים א"כ עכ"פ חזינן דס"ל לרבינו דהד' לחמים יש עליהם שם מנחה וי"ל דבאמת זה תליא בהך דין דשם בהלי"ג גבי אם חייבין עליהן

מיתה וחומש וכעין שיטת רב האי בתוס' מעילה ד' ג' ע"ב הנ"ל ולכך השמיט רבינו כאן הך דין דתרומת לחמי תודה גבי מתפיס והגמ' דילן כאן אתיא אם נימא דאין על התרומה שום חיוב קרן וחומש וכמש"כ. וגם י"ל דתליא בהך מחלוקת דמנחות ד' מ"ו ע"ב שם אם הטעם משום דבטל לגבי זבח או משום דלא איקרי מנחה וע' תוס' שם ד' נ"ב ע"ב ד"ה כל:

הלכה יד

אמר כו' כאשים כו'. עי' בירושלמי כאן דר"ל כשלהבת ואף דקי"ל ביצה ד' ל"ט ע"א דשלהבת של הקדש לא נהנין ולא מועלין. י"ל דזה תליא אם בעיקרא קמתפיס ובאמת ר"ל בגמ' בהך דבעיקרא דכיון שההקדש פקע שוב אין במה להתפיס וכן ר"ל הך דשם ד' י"ב ע"א גבי הריני שלא אוכל כו' כיום שמת בו אבא ר"ל כך להס"ד דכיון שהיה נדור רק יום אחד והיום כבר הלך לו שוב ליכא במה להתפיס וכן כאן בשלהבת ג"כ כיון שאין בו ממש. אך י"ל דכיון דמבואר ביומא ד' כ"א ע"ב דאש של שלמים יש בו ממש לכך מעל. וזהו כונת התו"י כאן ע"ש שכ' כמבואר ביומא והמזבח קידש לאש. וע' מש"כ התוס' יומא ד' מ"ו ע"ב וחגיגה ד' כ"ג ע"ב אם המזבח קידש את הגחלים. וע' מש"כ התוס' זבחים ד' ל"ד ע"א ד"ה שקידש. ובאמת הכונה דגמ' ביצה ד' ל"ט דשלהבת של הקדש אין מועלין בה. אם ר"ל דהקדיש שלהבת דלא חל עליה הקדש גמור או ר"ל דשלהבת הבא מדבר הקדש ובמק"א אבאר זה. ועי' בירושלמי כאן גבי הרי עלי כאימרא דא"ש כאימרא דלא ינק מיומא דהיינו אילו של אברהם ר"ל אף אם נימא דקדשי ב"נ אין בהם מעילה. ע' תמורה דף ג' בתוס' אם זה הוה מה"ת הך דלא נהנין ע"ש:

וכן. האומר כו' כירושלים כו'. עיין בהשגות כאן שכתב משום דר"ל כקרבן הקרב בירושלים. אך מדברי רבינו לא משמע כן. וע' בהך דקדושין ד' נ"ד ע"ש ובמש"כ רבינו בהל' שקלים פ"ד ה"ח דמשירי הלשכה נעשה וע' מש"כ רבינו בספ"ו מהל' מעילה ע"ש דאין מועלין בהם וגם על שיטת הר"א ז"ל קשה מן הך דהיכל אך י"ל דזה תליא בהך דבעיקרא קמתפיס. וע' בהך דיומא דף י"ב אם יש קדושה בירושלים ע"ש בתו"י וע' בהך דפסחים דף כ"ו ע"א גבי הך דצילו של היכל אך באמת גבי היכל לא הוה הקדושה משום דבא משקלים רק מחמת עצמו הוא קדוש וע' תוס' יומא דף מ"ד ע"א דאם נשרו אבנים מן ההיכל פקעה מהם הקדושה לענין טומאה וע' בהך דשבת דף צ' ע"א גבי מעפר מזבח כו' ע"ש ובהך דע"ז דף נ"ב ע"א בד"ה מה מזבח ע"ש שטעון גניזה וע' מש"כ רבינו בהל' בית הבחירה פ"א הלכה ט"ו עיין שם:

הלכה טו

אבל אם היה כו'. עיין בהשגות וצ"ל דרבינו ס"ל דבכור ביד כהן הוא קדוש בגדר קרבן לא מחמת בכור ובאמת זהו הטעם דקי"ל דמצוה להקדישו ר"ל שאז מוטל עליו החיוב להקריבו. וע' מה דס"ל לרבינו בהל' עכו"ם פ"ד דבכור יש בו ג"כ דין דזבח רשעים ונ"מ דהנה ע' בתמורה דף ח' ע"א שם משמע דאם נימא דיש לכהן זכיה בבכור אז אין חוב על הכהן להקריבו רק יכול להשהותו עד שיפול בו מום. ואף דהא עובר על בל תאחר י"ל דזה רק על הבעלים ליתנו לכהן אבל הכהן עצמו י"ל דלא עבר ועיין בהך דתמורה דף י"ח ע"א בתוס' ד"ה אפילו ע"ש מש"כ בשם ספרי וע' בס' המצות מ"ע פ"ה ע"ש מש"כ הרמב"ן ז"ל. אך באמת כך דבכור ומעשר רק אם בא לרגל אז מחויב להקריבו אבל שאר קרבנות מוטל עליו החיוב להביאו לבית הבחירה ולהקריבו. ועיין ביצה דף כ' וע"ב ע"ש ברש"י וזהו ג"כ כונת הגמ' בתמורה דף כ"א דקתני שם באין מחו"ל חוץ מבכור כו' ע' תוס' ב"ק דף י"ב דר"ל דאינו מחויב להביאם ע"ש. וע' בספרי פ' קרח פסקא קי"ח דמשמע שם דזה קאי על ישראל דאינו מחויב להביאם לבית הבחירה רק נותנם לכהן ע"ש. וע' תוס' בכורות דף כ"ח ע"א ד"ה מפני ע"ש אך באמת על הבעלים מוטל לחפש אחר כהן ועובר על בל תאחר וע' מש"כ רבינו בהל' בכורות פ"א הי"ג עי"ש. ולזה מהני מה שהוא מקדישו דאז מוטל על הכהן להקריבו וא"כ זה אין עליו שם בכור רק גדר קדושה בעלמא ונ"מ אם זה ההקדש מותר להקדיש תוך ז' כיון דקדושת בכור חלה עליו תיכף. ועיין בהך דבכורות דף כ"א ע"ב ברש"י ד"ה לילף עי"ש ובחולין דף פ"א דיש שם קרא דבליל ח' מותר להקדישו וא"כ למה לי הך מיעוטא דיומא דף ס"ג ע"ב דאסור להקדיש מחוסר זמן. וצ"ל דנ"מ לכה"ג דאף דהקדושה העיקרית חלה עליו תיכף מ"מ אסור להקדישו תוך ז' וגם י"ל דנ"מ כגון לתשיעי של מעשר בהמה או לתמורת בכור דאף דאין קדוש ליקרב מ"מ אם הקדישו תוך זמנו עובר עליו. ולכך לא שייכא בזה קדושה רק לפני זריקת דמים אבל לאחר זריקת דמים פקעה ולא שייך בזה לומר בעיקרא קמתפיס וא"ש דברי רבינו וע' בהך דחולין דף קל"ז ע"א ברש"י ד"ה בקדושה ע"ש:

הלכה יז

וכשם שאוסר כו'. ע' בירוש' דכאן פ"א ה"ב דהוא בעיא שם אם יכול להקדיש לשמים בלשון קונם ופשט שם דיכול להקדיש וט"ס שם וצ"ל נכסיו מותרין ור"ל דכיון דהקדיש כל נכסיו אם יש לו קרדום א"כ הקרדום ג"כ קדוש וא"כ שוב אין לו קרדום ולא הוה הקדש ודלא כגירסת הגמ' דילן כאן דף ל"ה ע"א משום דס"ל דהקדש בדק הבית לא מקרי שלו ע' תוס' ב"ק דף ע"ט ע"א גבי דו"ה ותוס' תמורה דף ל"ב ע"א ד"ה מקדישין

ע"ש בסה"ד ולא הוה כמו קונמות בעלמא מש"כ הר"ן ז"ל בנדרים דף מ"ז ע"א ודף פ"ה ע"א עכ"פ מבואר כדברי רבינו. וע' מש"כ התוס' מנחות דף ק"ג ע"א:

הלכה כה

האומר כו'. הנה ע' כאן דף ו' ע"א מבואר דבאומר הרי הוא עלי הוה יד לקרבן ע"ש וכן הוא בתוספתא כאן פ"א וע' לעיל בהי"ז דנקט רבינו הרי הן עלי קונם ול"ל זה הא בלא קונם ג"כ אסור מטעם יד וצ"ל דהוה אמינא דזה גרע וכעין מש"כ הר"ן כאן רפ"ק ע"ש. וע' תוס' דף ט' ע"א ד"ה כנדרי מה דמחלקי שם בין להביא קרבן ממש דלא סגי בעלי ע"ש והטעם כעין מש"כ בעל המאור ז"ל בהך דביצה ד' כ' ע"א גבי אומדנא דלא בעי תנאי כפול דזה רק היכא דמפרש ולא גמר דלא מהני וע' ירוש' גיטין פ"ב ה"ג אם פירש פסול אם לא פירש כשר. ר"ל אם פירש ולא גמר פסול ואם לא פירש כשר. וע' מש"כ התוס' נזיר ד' כ"א ע"א ד"ה דאמר דאף לר"ש דסבירא ליה דצריך להזיר מכולם מ"מ גבי יד סגי אף דלא הוה במשמעות רק דבר אחד דזה הוי יד לנזירות שלימה. וזה ג"כ כונת הגמ' בנדרים ד' ה' ע"ב מקיש ידות נזירות לנזירות מה נזירות בהפלאה כו'. ר"ל דכיון דביד לא בעי גמר הוי אמינא דגם הפלאה לא בעי קמ"ל. ובאמת שם ר"ל כך דע' בהך דפליגי כאן ד' י"א וד' י"ג ר"י ורבנן גבי קרבן אם זה הוי שם דבר או על הקדושה שיש בו וע' בהך דמנחות ד' ג' ע"ב גבי שלמים דאמ"ש התם זבח גופא איקרי שלמים. ר"ל דשמו הוא כך. ועמש"כ התוס' נזיר ד' ט' ע"א ד"ה ר' יהודה ותו"י נדרים דף י"ג אם זה על שם שהוא נקרב או ששמו כך הוא וע' בתוס' תרומות פ"ד גבי היה עומד בשנת מעשר עני ואמר ה"ז מעש"ש דפליגי ר"י ורבנן אם דבריו קימין או לא דר"ל אם השם מעש"ש הוא שם דבר ע"ש הפעולה והדין שלו או ע"ש שהוא שני לראשון וה"נ גבי קרבן וע' בהך דמנחות ד' ס"ג ע"א גבי מחלוקת ב"ש וב"ה ע"ש גבי מרחשת אם הוא ע"ש מעשיה או ע"ש הכלי. וע' בהך דגטין ד' ל"ב ע"ב גבי הרי הוא הקדש אם ר"ל שמקדיש אותו או ר"ל שאומר שהוא הקדש ולק' אבאר זה:

פרק ב

הלכה א

אחד כו'. או דבר כו'. ע' בהך דנזיר ד' כ' ע"ב גבי הך דואני ושם בסופו גבי הך דאמרה אמן. ובירוש' שם בנזיר דמבע"ל אם זה הוה גדר הסכם להדבר או שרוצה בכך ע"ש בה"ב וכ"כ בזה:

הלכה ב

אבל המתכון כו'. ע' בתוספתא ספ"ה דנדרים מבואר זה אך אמר שם דאם נתכון לאמר עולה ונדר סתם קרבן שפיר מהני ועמש"כ בתוס' שבועות ד' כ"ו ע"ב גבי פת וע' תוס' ערכין ד' ה' ע"א גבי הך דאין אדם כו':

הלכה ד

מי שהתנה כו'. ע' כאן ד' ע"ה ע"ב דמוכח שם דזה הוה ג"כ כמו גדר שאלה ולא בגדר טעות ע"ש בר"ן ד"ה הא. ונ"מ גבי נזירות שמשון דלא מהני שאלה אם מהני מה שמבטל הנדרים קודם שידור. ובפרט להך שיטה שכתב רבינו דצריך שיזכור התנאי בתכ"ד ע"ש ולפי המבואר בירוש' בדמאי ספ"ז דכל היכא דלא מהני שאלה לא מהני תכ"ד ה"נ כן. וע' בתמורה ד' י"ז ע"א גבי הך דר"י דאם אמר גבי קדשים שיצאו לחולין בלא פדיון כשיהיו בעלי מומין הוה כמו הקדש טעות ע"ש ודברי רבינו בהל' איסורי מזבח פ"א ה"ג ובהשגות שם ובהל' תמורה פ"א ה"ב ע"ש וגם יש כמה ראשונים דס"ל דזה הוה רק גדר התרה. רק מה דקי"ל ד' פ"א ע"ב דאין חכם מתיר נדרי עצמו מהך דלא יחל דברו ומבואר שם ד' צ' דזה רק היכא שכבר חל הנדר ע"ש ברש"י ד"ה אבל. אבל קודם לכן הוא עצמו יכול להתיר. ועי' בסא"ז הל' יוה"כ שכ' כן ע"ש. וע' בספרי פ' מטות גבי הך דלאסור איסר על נפשו. וע' בירוש' פ"ח דנזיר ה"ב גבי הך דאמר שם לכשאטמא תיפקע ממני כו'. וע' בהך דנדרים ד' כ"ט במה דאמר שם וקדושת הגוף מי פקעה כו' וע"ש ד' ס"ט ע"ב וד' ע' ע"א גבי קיים ליכי שעה דמבעי שם אם יכול להפר אח"כ ובירוש' שם בה"י מוקם לך עד המנחה כצ"ל משמע שם די"ל דזה גופא הוה הפרה דהוה כמו שאמר דמן המנחה ולמעלה יהא מופר. אבל גמ' דילן ס"ל די"ל דרק אח"כ יכול להפיר אבל לא שזה יהא הפרה והבעיא הוה אם לשעה מקרי קיום. וע' בע"ז ד' נ"ג ע"א גבי ביטול ע"ז דלשעה לא הוי ביטול גבי גירר בה כו'. אך י"ל דשם בשעה שהוא מבטלה הוא מחשב שאח"כ יעבדה וע' בר"ן סוכה ד' ד' גבי עפר ושם ד' י"ג ע"ב בתוס' ד"ה אם מה דמחלק בין ביטול לעולם לביטול לשעה. אך שם כשביטל לא חשב כלום. וע' בירוש' שם בה"ו דמבעיא ליה גבי קצר לסכך והוכשרו ואמר לכשתעשה מצותה אחזירה אם זה הוה כהכשר קודם מחשבה או לא וכ"כ בזה במק"א. וע' במה דפליגי הראשונים ז"ל בהך דביצה דף ל' ע"ב אם מהני גבי סוכה להתנות שלא תחול קדושה על העצים ע"ש במלחמות ובתוס' סוכה דף י' ע"א ע"ש וע' תוס' מגילה דף כ"ח ע"ב ד"ה בתי כנסיות מה דמחלקי בין קדושת עולם לקדושת שעה כעין הך דנדרים הנ"ל ע' בהך דערכין ד' כ"א ע"ב גבי הך דאמר התם גבי מודעה מהו דתימא בטולי בטליה ע"ש ובאמת זה תליא

במש"כ לעיל דכל היכא דמהני חזרה תכ"ד מהני ג"כ מה שמתנה מתחילה לבטל ולכך גבי קידושין וגירושין לשיטת רש"י ותוס' וכן קדושת הגוף לשיטת רבינו דלא מהני תכ"ד בחזרה אמרינן ג"כ דלא פקעה בכדי. א"כ יהיה נ"מ ג"כ כאן לנזירות שמשון דלא מהני מה שמבטל מקודם וכמש"כ:

הלכה ז

סתם נדרים כו'. והנה מבואר דרק כאן מהני לפרש כונתו אבל בהני דלעיל גבי טמא לא מהני שיפרש דבריו למתפיס בדבר האסור ע' בתו"י שם ועמש"כ התוס' שבועות ד' כ' ע"א ד"ה לישני דמשמע שם דס"ל דמהימנינן ליה ושם ד' כ"ו ע"ב בד"ה גמר. וע' ברא"ש נדרים ד' ט"ז ע"א ד"ה מ"ד דס"ל דלא מהימנינן ליה במה שמתרץ דבריו. וע"ש ברא"ש ד' ה' ע"א ד"ה כגון דלפרש לשונו היכא דאין ניכר הלשון כן לא כל הימנו. וע' תוס' מנחות ד' ג' ע"א ד"ה אלמא. ובירוש' פי"ג דכתובות ה"ז דמקשה שם גבי קנקנים דנשאל ליה מה כונתו ובירוש' סנהדרין פ"א גבי מה דאמר שם הקדש אדם מצוי להיות מרבה בהקדישו ומקשה שם הגע עצמך שנבדק ואמר לא נתכונתי וא"ש לכשתבדק ומשמע שם דלא מהני מה שאומר שלא היתה כונתו כך כיון שכן אמדו אותו חכמים וה"נ י"ל כן גבי טמא. וע' תוס' נזיר ד' כ"ב ע"א ד"ה מר זוטרא ובגמ' שם דהיכא דליכא למטעי לא מהימנינן ליה שר"ל כך. וע"ש ד' ט' ע"ב מה דמחלק בין שאמר מן העדשים או מן השעורים וע' בהך דב"מ ד' כ"ח ע"ב דרק מחמת דאמרינן מסתברא לא מייתי אינש חובא לנפשיה מהימנינן ליה לתקן דבורו אבל בל"ז לא מהימנינן ליה ע"ש:

הלכה ח

וכן כו' בד"א כו'. הנה בירוש' כאן אמר דזה תליא אם סתם חרמים לבדה"ב או לכהנים כמבואר בערכין ד' כ"ח ע"ב ע"ש. והנה רבינו פסק לק' בהל' ערכין פ"ו ה"א דסתם חרם לכהנים. ועי' בירוש' כאן פ"ז ה"א אם גבי הקדש תלוי ג"כ בל' בנ"א גבי ירק וע' במנחות ד' ק"ט ע"א ע"ש. ובאמת לכאורה אינו מובן מהו המחלוקת דסתם חרמים לבדה"ב או לכהנים כיון דזה תליא בכונת המקדיש. אך באמת כך דהנה ע' בתוספתא דמס' ערכין פ"ד מבואר שם בהך מחלוקת דר"א ורבנן דיש נפקותא בין הקדיש כל נכסיו להחרים כל נכסיו דאף לר"א רק אם החרים כל נכסיו אינם מוחרמים אבל אם הקדיש כל נכסיו שפיר מוקדשים וע"ש בתוס' ד' כ"ח ע"א ד"ה דתני אם קאי גם אחרמי בדה"ב ע"ש והטעם כך דהנה לפי המבואר בתמורה ד' ל"ב ובדברי רבינו בהל' ערכין פ"ו ה"י וי"א משמע כך דהא דאמרינן דאתפיס עולה לבדה"ב חלה הקדושה עליו רק מדרבנן זה דוקא אם התפיסו בלשון הקדש אבל בלשון חרם חלה עליו הקדושה מה"ת והוה גדר פדיון

גמור. והטעם כך דהנה לפי המבואר בהך דתמורה ד' י"א ובערכין ד' ה' ובחולין ד' קל"ה מבואר שם כך דאף לדידן דקיי"ל דאם הקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו לא פשטה קדושה בכולה היינו רק דלא הוה קדושה כולה אבל מ"מ האבר יש בו קדושת הגוף והוה כאלו כל הבהמה נעשית יד לאבר ולא שייך בה גדר פדיון כלל רק תמכר לצרכי עולה חוץ מדמי אבר וחייב עליה גם משום לאו דלא תגוז ולא תעבוד גם לאחר שנעשית בעלת מום והפדיון הוא ממילא דמאחר שקדשה א"א שתצא לחולין בלא פדיון. ואם הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו אז פשטה הקדושה בכולה אך זה רק מחמת הדין ולא מחמת דבורו ונ"מ דאם נעשית בעלת מום יוכל להיות שדי בפדיון כפי מה שהקדיש וזהו החילוק המבואר בערכין ד' ה' דגבי בדה"ב נידון בכבודו ר"ל דחלה קדושת פה על ור"ל על דמיה ולא על הגוף וגבי קדושת מזבח הוא להיפך דחלה רק על הגוף ולא על הדמים ובזה א"ש הך דחולין קל"ה ע"א דאף דנידון בכבודו מ"מ מותר לגוז. ועי' בתמורה ד' כ"ו וקדושין ד' ז' דשייך אף בחצי בהמה גדר תמורה היכא דלא פשטה קדושה בכולה משום דעכ"פ יש בה קדושת הגוף והך בעיא דהקדיש אבר לדמיו הוא גם לדידן דס"ל דבחד אבר לא פשטה קדושה בכולה. רק דהכי קמבעיא ליה אם האבר קדוש קדושת הגוף ולא מהני ליה פדיון או קדושת דמים ומהני ליה פדיון וא"כ מועלין בדמי אותו אבר. וזהו ג"כ כונת רבינו בפ"ה מהל' ערכין הי"ד שכ' דהוה ספק אם פשטה הקדושה בכולה. לא ר"ל אם כל הבהמה קדושה רק דר"ל אם נשתעבדה כל הבהמה כולה להיות משועבדת לרגל שתחול עליה קדושת הגוף וא"כ צריך למוכרה לצרכי עולות ורק היכא דאמר הרי עלי עולה כמו שהיא. ובשביל האבר לא יקבל שום דמים. או דר"ל דלא משעבד כל הגוף לרגל ורק הרגל תקדש דהיינו דמים וצריך לפדות הרגל והדמים קודש והרגל נעשה חול וזהו ג"כ כונת הירוש' בנזיר פ"ב ה"א וט"ס שם וצ"ל קדשי מזבח שקדם הקדישן את מומן ואם חילל אותם על בהמה אחרת אז לא קדשה רק לדמים ואסור להקריבה דמתחילה צריך לפדותה וזהו ג"כ מש"כ רבינו בהל' מעילה פ"ד ה"ב דהוה ספק אם תפסו דמיה אם נפדית ור"ל אף דמי אותו אבר וכן הך דמעילה דף כ"א ע"ב גבי כיס של הקדש ר"ל ג"כ שמשועבד כל הכיס לזאת הפרוטה ולקמן בהל' מעה"ק אאריך בזה. והנה כל זה גבי הקדש. אבל בחרם מתחילה הכוונה על הדבר שיהא קודש אף בבדה"ב והפדיון הוא ממילא וע' במש"כ רבינו בפ"ו מהל' ערכין הי"ז דכולו קדש ור"ל דקאי רק אחרם ולא בגדר נידון בכבודו רק דפשטה קדושת חרם בכולו כמו גבי קדשי מזבח לדידן ולכך בהך דערכין דף כ"ח ובדברי רבינו שם בפ"ו הכ"א משמע דאף חרמים דבדה"ב לא חלים על שדה מקנה והטעם משום דחרם הוא בגוף הדבר והשדה אינו שלו ולא חל

החרם. משא"כ בהקדש דמתחילה לא חלה רק על דמי הדבר וזה שייך גם בשדה מקנה. ולכך כיון דיש ריבוי דחרם חל גם על קדשי מזבח וא"כ מוכח דזה חל על גוף הדבר ושייך בו גדר פדיון מן התורה משא"כ גבי הקדש. וא"כ חזינן דבחרם הוה קדושתו גדר דין ונעשה עצם קדושה ולכך לר"א אם החרים כל נכסיו לא קדיש משא"כ בהקדש דזה רק לפדות ולא בעצם קדוש. וע' ב"ב דף קמ"ח ע"ב גבי איבעיא דהקדיש כל נכסיו מהו כו'. וא"כ גבי חרם לא תליא כלל בכונתו רק דזה הוה ממילא דהתורה אמרה דאם אמר כך וכך הוה גוף הדבר קדוש. משא"כ במתפיס דשם אזלינן בתר כוונת בנ"א. ובאמת בהך דין דבנדרים הלך אחר לשון ב"א יש כמה סתירות עיין כאן דף ל' ע"ב גבי ילודים דיליף מקרא ודחי שם. ודף ל"א גבי לזרע אברהם ושם דף מ"ט ודף נ"ה ע"א גבי דגן ושם בע"ב בר"ן גבי תירוש וביומא דף ע"ו ע"ב ותוס' פסחים דף ב' ע"א וע"ז דף כ"ז וכ"מ ועמש"כ רבינו כאן פ"ט ה"א והי"ג. אך באמת כך דהיכא דמבואר בתורה דהדבר נקרא כן בלשון ב"א אזלינן בתר תורה אך כל זה אם נקרא כן לא מחמת הדין. אבל אם נקרא כן מחמת הדין לא אזלינן בתר לשון תורה. וגם נ"מ אם אומר זה בלשון קודש אז אזלינן בתר לשון תורה דנקרא כך משא"כ אם אומר בלשון אחר. ובאמת בזה פליגי אמוראי בב"ב דף קמ"ג ע"ב גבי ב"ב אם הן כבנים בלשון ב"א משום דמוכח ביבמות דף ס"ב ע"ב דבתורה מבואר דנקראים בנים ע"ש. אך זה נ"מ באיזו לשון הוא אומר. ובאמר מר בר רב אשי דסבירא ליה דבלשון ב"א ב"ב אינם כבנים ס"ל ג"כ לענין עדות בב"ב דף קכ"ח ע"א דכשר ע"ש וע"ש בתוס' דף קי"ז ע"א ד"ה ומחזירין ובתוס' יבמות דף ג' ע"א ד"ה מקמי. וע' מש"כ הר"ן ז"ל בנדרים דף נ"ה ע"ב גבי תירוש בשאר לשון ורשב"ם ב"ב דף ק"ן ע"ב גבי נכסי ודף ס"ג ע"א גבי חלק. וע' מש"כ רבינו בהל' מכירה פכ"ו ה"ח ופכ"ז הי"א ופכ"ח הט"ו דגבי מו"מ תקנו היכא שאין המנהג ידוע וכן כתב בפי"ז ה"ו דשם הוה בגדר תקנה משא"כ בנדרים שם לא עשו תקנה כדמוכח מלשון רבינו לקמן בפ"ט. ועמש"כ הר"א ז"ל בנדרים דף נ"ה ע"א ד"ה מאי כפרוץ דהפסוק ר"ל מה שנקרא דגן בלשון ב"א ע"ש וע"ש דף נ"ו ע"ב גבי עיבורא דמתא כמתא דיליף לה מקרא מה שנקרא כן ועי' תוס' ב"ב דף קמ"א ע"א דתקנת חכמים בדבר שהאדם צריך לזכות תקנו ג"כ רק לפי לשון ב"א ע"ש. ועי' בירוש' ב"ב פ"ד הי"ז דגבי מכירה תוך התחום יש עליה שם העיר. ע"ש ובבלי שם דף ס"ח ע"ב ע"ש ברשב"ם והטעם י"ל דגבי נדרים כיון דלכתחלה אסור לנדור לא עשו בזה חכמים תקנה דנימא דאדעתא דרבנן קנדר כיון דלדידהו לא ניחא להו כלל בנדר וזהו כוונת הגמ' בכ"מ דתינח דקדיש בכספא קדיש בביאה מאכ"ל ור"ל כיון דבביאה אסור לקדש לא שייך בזה למימר אדעתא דרבנן:

ואםכחרמי כהנים מותר כו'. עי' בתו"י ובראש"ש דאף דעד שלא בא ליד כהן מועלין בו מ"מ אין עליו שם חרמי כהנים רק כשבא ליד כהן. וא"כ לפי"ז כשהיה מוטל לפניו הדבר ואמר זה כזה לפי שיטת רבינו דפסק בעיקרא קמתפיס א"כ יהא אסור אך באמת כ"כ דגבי חרמי כהנים אין זה בגדר קדושה רק בגדר גזה"כ וכמש"כ התוס' תמורה דף ל"ב ע"ב דלא שייך בו אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט ע"ש וערש"י ביצה דף ל"ו ע"ב דנקט שם ג"כ חרם לבה"ב דלכהנים אין זה בגדר מצוה וע' רש"י קדושין דף ס"ד דאמר שם גבי נאמן לחרמים ג"כ חרמי בדה"ב ומשום דס"ל לרש"י דאין נאמן רק היכא שעל ידו נגמר הדבר והיינו היכא שדי בשנים ולא בשערות ג"כ ומשום דמופלא סמוך לאיש דאורייתא וס"ל דגבי חרמי כהנים כיון דאין זה בגדר הקדש לא שייך גביה מופלא סמוך לאיש וע' מש"כ רבינו לקמן בהל' ערכין פ"ו הי"ז דגבי חרמי כהנים לא נחתי קדושה בכולה וע' מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות שם פ"ח הי"א דמשמע שם קצת דכיון דליכא משמר נשאר כמו בבית הבעלים ע"ש. אך ע' בספרי פ' קרח פיסקא קי"ז דמשמע דגם ב"נ עושה חרמי כהנים ע"ש וע"כ דזה הוה גדר נדר. וע' מש"כ רש"י כאן בנדרים דכיון דאין לו פדיון לא הוה קדושה וגם י"ל דלית בה שאלה ג"כ:

וכן כל כיוצא בזה כו'. ע' לקמן פ"ט ה"ט במש"כ שם דאין הולכין אחר הרוב בזה ומשמע שם דלא מהני מה שמפרש אח"כ כונתו והטעם דשם ר"ל דמקצת ב"א קורין אותו כך ומקצת כך והוא נדר סתם וזה הוה דין דבנדרים אזלינן בתר המקום כמבואר בנדרים דף ס"ב ע"ב וע' מש"כ התוס' מנחות דף ק"ז ע"א דגבי הקדש אזלינן ג"כ בתר עירו דדעתו לפי מה שרואה בעירו ור"ל דכן תיקנו חכמים וע' בהך דתמורה דף כ' ע"א ע"ש ברש"י דאפי' עשיר יכול לפטור עצמו בעוף לראב"ע ואף דפסקינן דמביא מן הגדולים ממין שנדר כמש"כ רבינו בפט"ז מהל' מעה"ק ה"ג זה רק שבאותו מין צריך להיות המובחר אבל יכול להביא מין קטן וע' מש"כ התוס' שבועות דף ט"ו ע"א ד"ה ללמדך ובהך דקדושין דף י"ז ע"א ד"ה חדא ע"ש. ונמצא כך דבהמין צריך להביא מסתמא הטוב שבהם ומשום דאמרינן יד הקדש על העליונה כמבואר בתוספתא מנחות פי"ג. אבל לאיזה מין אמרינן דהקטן שבמינים. והטעם דיד הקדש הוה כמו תפוס וכעין הך דאמרינן בב"מ דף ו' ע"א וזה רק במין שנתחייב אבל לאיזה יש לומר דבזה המין לא נדר כלל וכעין הך דנזיר דף ח' ע"א גבי ספק נזירות ועי' בירוש' שם פ"ב דהוה מחלוקת דאמוראי גבי ספק אחת ספק שתים אם הוה לחומרא ע"ש וכ"כ בזה. וה"נ י"ל כאן דכיון דלפי מה שמפרש כונתו לא נדר כלל מותר וגם י"ל דכאן מיירי שכל העיר כונתם או לזה או לזה דלשניהם בב"א א"א משא"כ שם. ויהיה נ"מ היכא דמקצת קורין דוקא כך ומקצת דוקא כך אז לא. וגם

י"ל דלפי מש"כ דזה הוי בגדר תקנה א"כ גבי נדר לא שייך רק אם לפי דבריו הוי נדר אבל כיון דלפי דבריו לא נדר כלל לא חלה עליו התקנה וע' תוס' שבועות דף כ"ו ע"ב ד"ה גמר ע"ש:

הלכה יג

וכן האומר כו' כבשר חזיר כו'. ע' בכ"מ ועי' בירוש' כאן דזה הוה פלוגתא דרב ושמואל גבי ככר ע"ש. וע' כאן דף פ"א ע"ב דהוה מחלוקת דתנאי בזה דר"ג ורבנן ולק' בפי"ג הי"ב ובפ"ד ה"ד:

הלכה יד

ההפקר כו' הרי הוא כמו נדר כו'. ע' בהך דתמורה דף כ"ה ע"א גבי אמר על הלקט כו' ואמר שם דברי הרב כו' ומדמה לה להך בעיא שם דהקדש ומשמע דהוה כמו גדר הקדש. וע' בהך דב"ב דף קמ"ח ע"ב בבעיא דשם אם שכ"מ יכול לחזור בו ובהך דנדרים דף ז' ע"א גבי יד דר"ל דהיינו צדקה. ונראה דס"ל לרבינו דיכול לשאול על הפקר וע' מש"כ בה"ג בהל' כיסוי הדם דמאי דמפקיר לעניי הקדש הוא. וע' בתענית דף כ"א ה"ה הקדש ואין לך כו' ועי' מש"כ רבינו בהל' מעילה פ"ג הי"ב יהיה הקדש וע"ש בהשגות ובאמת זה תליא אם ההפקר הוא שמסלק רשותו ממנו וממילא אין עליו שום רשות או ר"ל שנותן רשות לכל מי שירצה שיכול ליטלה וע' ביצה דף ל"ט גבי הך מחלוקת דמעינות הנובעין אם הוה של כל העולם או בלא שום בעלים וע' רש"י חולין דף קל"א ע"א ד"ה כמי שהורמו שכתב שם שזכה בהם מן ההפקר ור"ל שהתורה זיכתה אותו לכל הכהנים והוציאה אותו מרשות בעלים ואף שיש בו לבעלים טובת הנאה זה רק היכא שהם ברשות הבעלים ועי' תוס' ב"מ דף ו' ע"ב ובהך דקדושין דף כ"ז ע"א גבי מקומו מושכר למעשר ר"ל להזכות שזכה רחמנא במעשר לעניים מושכרת זאת החצר וע' בהך דב"מ דף מ' ע"ב כי זכה רחמנא כו' לנקוטי פאה ומשמע דלזה יש להם זכיה בגוף השדה וע' בהך דנדרים דף מ"ב ע"ב גבי שביעית דארעא נמי רחמנא אפקריה וע' בב"ב דף ע"ט אם שייך גדר חצר בהקדש ובנדרים דף ל"ד ע"ב ע"ש בר"ן וכ"מ. וע' בספרי פ' נשא פסקא ו' מה דאמר שם הרי שמדד בארץ ונתוספו יכול כו' קורא אני עליו כו' ומחלק שם בין אם מדד בכלי ע"ש וע' בתוספתא ב"מ פ"ג גבי הך דשאל ר' יוסי לחכמים הרי כו'. ור"ל משום דהכלי משועבד להכהן וע' תענית דף ח' ע"ב בתוס' ד"ה אלא וסנהדרין דף כ"ה ע"א בתוס' גבי משחק בקוביא ע"ש. ואף דקי"ל דאין הפקר עד שיפקיר לכל זה רק ר"ל דאם עשירים יטלו יהי נקרא שלהם אבל בדבר שיצא מרשותו לגמרי אף דאין רשות ליטול רק לעניים שפיר יש עליו שם הפקר וא"ש בזה מ"ש התוס' בגטין דף מ"ז ע"א ד"ה

אדעתא וע' מש"כ הר"ש בפאה פ"ה ובירוש' שם גבי גדיש שלא לוקט ושם בה"ד לגבי בעה"ב העובר לר"א דאח"כ צריך לשלם אם הוא חייב במעשרות ע"ש ברא"ש והטעם דזה לא מיקרי הפקר לעניים לבד כיון דיצאה מרשותו לגמרי וע' בהך דב"ק דף כ"ח ע"א ע"ש בתוס' ד"ה זה. אך באמת הטעם דכמו דאמרינן במתנות עניים שבשדה שאין עניים מקפידין עליהם דהרי הן של בעה"ב ומ"מ פטורין מן המעשרות וה"נ כן כיון דעניים נטלו אחרים שוב הוה הני כמו אין עניים מקפידין ע"ז שהרי הם לא יטלו זה וע' ב"ק דף קי"ג ע"ב ברש"י דמבואר שם דהפקר לא הוה שינוי רשות. וע' מש"כ בזה לק' בה' מתנות עניים ספ"ו. ונמצא כך דאם הפקירם לזמן אז הוה בגדר שהוא נותנם לכל ולכך אם לא זכו יכול לחזור בו וגם כיון דפקע' רשותו ממנו אך לאחר זמן חוזרת לו כעין הך דנדרים דף כ"ט. וע' בהך דמנחות דף ק"ב ע"א כיון דפקע כו' במאי הדר רכיב עליה וע"כ צ"ל כה"ג. וכן הדין בנכסי הגר ובהמות המדבר ע' ערובין דף ע' ע"ב וב"ק דף מ"ד ע"ב דכל הזוכה בו הוה שלו ולא בגדר הפקר רק דהוא שייך לכל וע' בירוש' דמאי פ"ג ה"ב דמשמע שם דזה הוה בגדר הוצאה מרשותו ולק' בהל' מעשר אבאר זה. וע' בהך דב"ק דף קט"ו ע"ב אם יכול להפריש מן הפקר. אף שחייב במעשרות. על שלו. וזה ר"ל ג"כ רבינו ז"ל בפיהמ"ש פ"א דתרומות ה"ה שכ' אבל ההפקר אולי תהי' כו' ואמאי לא אמר משום דהוה פטור אך י"ל כה"ג. גם י"ל דנ"מ לפי המבואר בירוש' פ"א דמעשרות הובא בדברי רבינו לק' בהל' תרומות פ"ב הי"ב דאם הפקיר קמה וזכה בה אף דפטורה מ"מ אם הפריש ממנה הוה תרומה וקמ"ל דמ"מ על שלו אינו יכול להרים וגם יהי נ"מ לפ"ז מש"כ דלשיטת רבינו מהני שאלה אם עכ"פ נפטר מן המעשר. וע' מש"כ הר"ן ז"ל כאן דף ס"ז ע"א ודף פ"ד ע"א דמ"מ לא נעקר לגמרי. ובזה יש לישב דברי הרא"ש כאן דף מ"ג ע"ב ד"ה מכאן ואילך. דנקט דאם היה יכול לחזור בו היה מפקירו וחוזר בו ע"ש דהוא לכאו' תמוה דמה ירויח בזה הא חייב במעשרות כמבואר שם דף מ"ד ע"ב. אך י"ל דר"ל שישאל. גם י"ל דנ"מ בין פירות תלושים לקמה דבפירות תלושים אף אם חזר בו מ"מ נפטר דהוה כמו דיחוי משא"כ במחובר. וכעין דמחלק הירוש' בפ"א דמעשרות ובפ"א דחלה גבי גדיש שנדמע:

הלכה טו

והמפקיר עבדיו כו'. ע' בהך דגטין דף ל"ט ובמש"כ רבינו בהל' זכיה פ"ב הי"ז ומשמע מדברי רבינו בהל' עבדים פ"ח הי"ג דגבי קטנים כ"ז שלא זכה בו אחר לא מהני גט שחרור שיתן להם המפקיר דרק היכא שיש לו בו ממון ואיסור אז מהני גט שחרור לאפקועי שניהם ע' בתוס' גטין דף ל"ט ע"ב ד"ה מה. אבל כאן גבי הפקר כיון שסילק עצמו מהם

ויש זכות לכל אחד לזכות בהם לא מהני השטר שלו לאפקועי וגם אינו יכול לבטל זכות אחרים וע' בהך דיבמות דף ע"ט ע"א גבי נתינים חלק מזבח מי יתיר. וע' במה דס"ל לרש"י כאן דף ל"ח ע"ב ד"ה אין הגזברים ע"ש ור"ל ג"כ כך דהעבד יש בו תורת עבדות דכל מי שיפדה אותו מן ההפקר יזכה בו ואין כח ביד גזבר להפקיע זה. וע' מש"כ התוס' קדושין דף כ"ב ע"ב וזה כמש"כ לעיל דגבי גר שמת הוה כמו שכל אחד שזוכה בו הוה כמו בעלים ולא בגדר הפקר ולכך אם אינו רוצה לזכות בעצמו יוכל לזכות בו אחר:

הלכה יז

המפקיר את שדהו כו'. והנה אם חייב במעשר' תוך ג' ימים לא ביאר רבינו ואף דהא הביאו לק' בהל' מתנות עניים ספ"ה הך דין דהשכים בבקר וזוכה בו ע"ש. אך באמת מה דמבואר מדברי רבינו הך דין דג' ימים הוא רק בקרקע ולא במטלטלין ולפי המבואר בירוש' קידושין פ"א דאם זכה בקרקע חייב אף במעשרות וע"כ מיירי דזכה רק בהאילנות וא"כ שוב אין הדין של ג' ימים. גם י"ל דלפי מה דמבואר כאן בדברי רבינו דלשם זכיה גם הוא עצמו תוך ג' הוה כזוכה מן ההפקר. וכן ס"ל להרא"ש שם לחד תירוץ וכש"כ לדידן דהוה רק בגדר תקנה. ועי' בירוש' פאה פ"ג גבי אמהות של בצלים דרצה שם מתחילה לומר מטעם הפקר ע"ש בהל"ד. ובזה יש לישב דלכך לא מוקי הגמ' דילן כאן דף מ"ד ע"ב כר"י ובזכה בהם בתורת זכיה משום דר"י ס"ל דבכה"ג פטור אף מפאה כמבואר שם גבי אמהות של בצלים ע"ש:

והאומר הרי כו' ספק הפקר כו'. ע' בדברי הר"ן כאן וע' מש"כ רבינו בהל' זכיה ומתנה פ"ט הי"ט דספק לא הוה הפקר ע"ש. אך אם נימא דזה הוה בגדר נדר לכא' קשה דבזה צ"ל לחומרא ע"ש בר"ן וכן קשה מהך דבהקדיש נכסיו שם בהל' זכיה אך י"ל דס"ל כמו שמפרש הר"י הלוי שם דף קע"ד ע"ב הובא ברמב"ן שם במלחמות משום דיכול לחזור בו מן ההקדש ולכך פסק גם באינך כן משא"כ כאן פסק דהוה ספק. וע' מש"כ רבינו בהל' ערכין פ"ז הי"ט דגבי חולה מהני בשעה שהקדיש אם הודה ע"ש בהשגות. ומשום דרבינו ס"ל דגבי בריא לא מהני חזרה תכ"ד בהקדש כמש"כ רבינו בפהמ"ש פ"ו דמס' תמורה וכמש"כ התוס' מנחות דף פ"א ע"ב משום דהוה כמו שנמסר משא"כ בשכ"מ כיון שיכול לחזור לא שייך לומר כמסור. אך מ"מ ס"ל דרק לאחר שהבריא אז יכול לחזור בו אבל לא כ"ז שהוא חולה. אך מ"מ תכ"ד מהני אף בזמן שהוא חולה דאכתי לאו כמסור הוא דזה דקי"ל דגבי ש"מ מהני חזרה אף בזמן שהוא שכ"מ ע' ב"ב דף קנ"א ס"ל דזה רק היכא דהקנין הוא רק מחמת מתשכ"מ אבל אם לא היה שכ"מ לא היה קנוי כגון בלא קנין או בהלואה או בשטרות וכד'. אבל היכא דגם בבריא כה"ג היה קנוי ס"ל

דאינו יכול לחזור בו בזמן שהוא חולה. וע' בב"ב דף קנ"א ובירושלמי שם פ"ח דהוה מחלוקת דתנאי ע"ש בה"ח וכן מוכח בירושלמי ספ"ג דפאה ע"ש ולק' בהל' זכיה אאריך בזה וא"כ גבי הקדש והפקר אף אם יכול לחזור בו רק כשעמד אבל מ"מ תכ"ד מהני אף כשהוא שכ"מ ולק' בהל' ערכין אבאר זה:

פרק ג

הלכה ב

כיצד יחול כו'. מדברי רבינו משמע דס"ל כשיטת הר"ן שם דף י"ח ע"א דשני קונמות אינם חלים על דבר אחד וע"ש ברא"ש דף ח' ע"א. אך מדברי הירושלמי פ"א דנדרים ה"א מבואר דשפיר חלין נדרים על שבועות ע"ש וע' בהך דנזיר דף ד' ע"א אם נזירות חלה על השבועה שלא אשתה וע' בירושלמי שם גבי הריני מיין של ערלה ומבואר שם דבנדרים שפיר חל. וע' בהך דבכורות דף מ"ה ע"ב ודף מ"ו ע"א מה דפריך שם למה לא מדרינן ליה במטמא למתים רק בקבלה ובאמת היכי חל שם נדר אם נימא דאין נדרים חלים לקיים דבר איסור. וע' בדברי רבינו פ"ו מהל' ביאת מקדש ה"ט ע"ש דגרס שם נדר שלא יטמא ואפשר דיכול ע"י כולל בשאר טומאות דמותר להיטמא או בטומאה דרבנן דע"ז חל שפיר ובאמת לפמש"כ בהך דנדרים דף ח' וכן כ' רבינו לעיל בספ"א דלדבר מצוה קבלה בלחוד הוה נדר וא"כ האיך אמרינן בהך דבכורות דזה לא הוה נדר וצ"ל דרק לקיים מצוה הוה זה נדר מהך דבפיך. וע' בהך דערכין דף ו' גבי צדקה וכמש"כ הרא"ש בנדרים שם וגבי תענית ע' מש"כ הרא"ש בתענית על דף י"ב ובר"ן שם ולק' בהל' ט' דזה ג"כ לא גדר איסור רק גדר נדר וצדקה וע' תוס' ע"ז דף ל"ד ע"א דהוה בכלל נדיב לב משא"כ שלא לעבור איסור אף אם נימא דנדר חל מ"מ קבלה לא הוה גדר נדר לזה וע' בהך דערובין דף ל' ע"א מה דמחלק שם לגבי עירוב בין נדר לשבועה ע"ש וכ"כ בזה וע' בה"ג בהל' ר"ה דפסק גם בשופר כן כמו הך דערובין ובתוס' ר"ה דף כ"ח ע"א ד"ה המודר וע' ברמב"ן במלחמות ספ"ג דשבועות ובתוס' שבועות דף כ' ע"ב ד"ה דכי דמבואר שם דלא חל:

הלכה ו

כיצד חלים הנדרים כו'. ע' מש"כ רבינו בפי' המשניות הטעם משום דהדבר אינו ראוי למצוה וכן מבואר בירושלמי שכן אדם מקדיש סוכתו וע' בתוספתא פי"ג דיבמות דנקט שם נדרה שלא תתיבם כו' וזה דוחק לומר דר"ל שנדרה הנאה ממנו כמו במשנה וע'

בר"ן כאן דף י"ד ע"ב דאף נדרים שאין בהם ממש דהוה רק דרבנן חלים גם על דבר מצוה ע"ש וה"נ כן:

הלכה ח

ובנדרים האומר כו'. ע' בירושלמי כאן דמייתי שם הך דתנא דבי ר"י מפיו יעשה לא היוצא מפי שמים ור"ל כמש"כ לעיל דלקיים דבר מצוה אף נדרים לא חיילי. והנה לפי מש"כ הר"ן בנדרים דף י"ח בשם ראשונים דהא דנזירות חלה על נזירות ר"ל במנין אחד ע"ש נראה דזה רק ללאו דבל יחל לפי מה דמבואר בנדרים דף ג' ע"ב דגבי נזירות ג"כ יש בל יחל דהיינו שאסור בהני נדרים גם מטעם נדר ובזה י"ל דחייב משום ב' פעמים בל יחל. וע' בנזיר דף ל"ח ע"ב ובמש"כ רבינו בפהמ"ש מנחות דף ק"ט ע"א גבי הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו דמ"מ אסור בדיני נזירות מטעם נדר ולק' בהל' נזירות אאריך בזה:

הלכה יב

הנודר כו'. ע' דף פ"א ע"ב מחלוקת דתנאי בזה. אך י"ל דרק אם אסר על עצמו אז קנסינן לו מדרבנן אבל לא על אחרים ובזה א"ש מ"ש הר"ן שם דף י"ג ע"ב דאמאי לא מוקי הך משנה שם כרבינא. אך דשם לאסור על חבירו בזה לא שייך קנס. וע' מש"כ רבינו לקמן פ"ד ה"ד ע"ש ולעיל פ"ב הי"ג דלא ס"ל כן גבי לאשתו. אך י"ל כיון דאסרה עליו שאני לכך לקמן בפי"ב לא הביא הך דין דר"ג דצריך להפר מדרבנן:

פרק ד

הלכה י

וכן המתפיס דברים כו' כן מבואר בנדרים דף כ"ו ע"ש:

הלכה יא

שאיני נהנה לזה ולזה כו'. ע' מש"כ התוס' שבועות דף כ"ז ע"ב בשם ריב"ם דהוה כמו ב' דברים הואיל וצריך למנות ב' נזירות ע"ש. ועי' בירושלמי פ"ג דנזיר ה"ב דמקשה שם זה וס"ל דאם אמר הריני נזיר שתים הוה נדר שבטל מקצתו בטל כולו רק דאם אמר הריני נזיר ונזיר אז לא בטל. וע' בהך דגיטין דף פ"ז ע"א בהך מחלוקת דר"י ור"ל מה דמחלק שם בין כלל לטופס ע"ש ובתוס' זבחים דף ל' ע"ב ובירושלמי בגיטין שם דמייתי הך דכאן דרק קרבן אז הוה דבר בפ"ע. וע' בירושלמי נדרים פי"א סה"ו גבי מה דאמר קונם תאנה כו' ועוד ענב ואמר שם דתליא בפלוגתא דר"י ור"ע וט"ס שם וצ"ל הך מחלוקת דפ"א דנזיר ה"ג אם ועוד הוה דבר בפ"ע או שייך לדבר הראשון. וע' בספרי פ' מטות פסקא

קנ"ה גבי אם אמר שאינו טועם ועוד ענבים כו'. וע' בתוספתא נדרים פ"ה ופ"ז ע"ש. וע' במה דפליגי תנאי בתוספתא דנזיר ספ"ד אם תיכף לאחר שנגמרה הנזירות הראשונה חלה עליו השניה או צריך להביא את כל הקרבנות וע' תוס' בנזיר דף ח' ע"א ד"ה ולחזי דמשמע דרק לאחר שהביא הקרבנות אז חלה. וע' בדברי רבינו פ"ג הי"ח דמשמע שם דתיכף חלה נזירות שניה דאל"כ האיך לוקה הא קודם הבאת כל הקרבנות יש רק איסור ולא מלקות כמבואר שם פ"ח ע' מש"כ שם. ובאמת נ"ל דזה ר"ל מה דאמרינן בנדרים דף ד' ע"א דגבי תגלחת עובר בב"ת. ואמר שם דלא מבעי למ"ד תגלחת מעכבת דודאי עבר ע"ש ולכאורה תמוה דהא אדרבא אם מעכבת עדיין הוא בתוך הנזירות ומה שייך ב"ת אך ר"ל כך דמיירי שקיבל עליו ב' נזירות וכ"ז דאינו מגלח על הראשונה לא חלה עליו שניה וא"כ עבר ע"ז בב"ת ואמר דאפי' אם נימא תגלחת אינו מעכבת מ"מ כ"ז שלא השלים כל מצות נזירותו לא חלה עליו השניה וכן מוכח בירושלמי פ"ב דנזיר ה"ט ע"ש דאמרינן דצריך להביא קרבן ויגלח ע"ש ולכך הוה כמו נזירות בפ"ע ולא שייך הותרה מקצתה הותרה כולה וע' בירושלמי פ"ה דנדרים ה"ד ע"ש:

הלכה יג

או שנדר מישראל כו'. והנה אם גם מאשתו אסור ע' בהך דכאן דף פ"ג ע"ב אם בעל בכלל בריות ע"ש וע' מש"כ הר"ן ז"ל כאן דף ח' ע"א גבי מנודה דאשתו כגופו וע' בשבועות דף י"ד ע"א דמשמע שם דלא כמו דר"ל ביומא דף מ"ג ע"ב הך דמוטב שיבוא זכאי קאי על כהנים. אך ר"ל על ביתו מה שמזכיר כפרתו קודם וע' בתו"י שם דף מ"ד ע"א במה דאמר שם כפרתו קודמת דמה נ"מ אך ר"ל לענין מה דמבואר בדברי רבינו פ"ט מהל' תמידין ה"ו דשל איש קודם ע"ש, אך כאן הכפרה של אשתו מוטלת עליו והוה חדא ע' נדרים דף ל"ה ע"ב ולק' בהל' נזירות אכתוב בזה. וע' בנדרים דף פ"ד ע"ש א"ש:

הלכה טז

הנודר לצום כו' נדור שיצום כו' הנה הטעם דכמו דאמרינן בהך דמנחות דף ק"ב ע"ב כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת ה"נ דאף דאח"כ קיבל עליו להתענות יום זה מ"מ זה לא הוה נדר וע' בירוש' דנזיר פ"ה דמבעי שם אם אמר הרי עלי מנחה מחבת או מרחשת ואח"כ אמר מחבת אם זה הוה כמו קביעות דכיון דפי' בנדרו או זה או זה י"ל דזה גם כן בכלל נדרו ואף דמנחה סתם ג"כ אחת מה' מנחות שם זה לא מקרי פירש דשם מחמת הדין לא מחמת נדרו משא"כ כאן דזה דנדר יום הוא ג"כ מנדרו וא"כ שוב אם התחיל להתענות יום אחד י"ל דהוה כמו מן הנדר וע' בירושלמי חגיגה פ"א דמבעיא ליה שם היכא דאמר הרי עלי אשם בה' סלעים אם זה הוה כמו נדר או כיון דהחיוב של אשם

חל עליו בלא נדרו לא מקרי זה נדר וע' בהך דנזיר דף כ"ו דלחובתי הוה ג"כ מפרש דאף דהקרבנות הוא חייב ממילא בלא נדרו מ"מ כיון דאח"כ מביא ואמר לחובתי הוה זה כמו נדר ע"ש. וע' בהך דב"ק דף ע"ח ע"ב גבי אם מצא גנב פטר נפשיה כו' ור"ל משום דהפרשה לא הוה מנדרו וע' במנחות דף ק"ח ע"ב דרק אם אמר ודמיו עלי וע' בהך דנדרים דף פ"ז ובדברי רבינו בהל' אבלות פ"ח ה"ח דאם אמרו לו מת סתם והוא סבור אביו ואח"כ נמצא בנו שאני והטעם דזה כמו שתלה בדעת עצמו ולא הוה אצלו דבר ברור. וע' בהך דכריתות דף כ"ג ע"ב ודף כ"ד דהיכא דמפריש ע"פ עצמו שאני. וע' פסקי תוס' מנחות דף ס"ו מחלקים ג"כ כה"ג בין היכא דהוא בירך סתם ע"ש וע' בהך דחגיגה דף י"ט ע"א גבי טבל סתם מחזיק כו'. אך באמת כך דגבי תענית אף דחייב עצמו שיתענה הוה רק כמו קיבל עליו שיקבל עליו ולא שכבר קיבל עליו ונ"מ היכא שקיבל עליו להתענות יום אחד בפירוש אם יכול להשלימו ביום אחר וע' תענית דף י"ב גבי הך דיחיד שקיבל עליו בה"ב ע"ש ואמאי לא נקט שישלימו ביום אחר וע"כ משום דא"א לשנותו ביום אחר ולא הוה כעין הך דערכין דף ו' ולהמתין עד שנה הבאה א"א משום ב"ת וכאן לא שייך מש"כ הר"ן בנדרים דף ס"ג דלא מהניא השלמה בשנה האחרת דשם כבר חל עליו הנדר של זה משא"כ בתענית דעדיין לא חל עליו התענית דהא נדר שיקבל רק משום ב"ת עובר דהוא כמו אמר ולא אפריש ובב' וה' אחר א"א להשלימו דמתחילה צריך לעשות החיוב ואח"כ ההשלמה כמבואר ברכות דף כ"ו ע"ב ע"ש. והך דערכין דף ו' משום דגבי סלע לא שייך זה דוקא דשם אין נ"מ גבי מטבע וכ"כ בזה:

פרק ה

הלכה א

ואם עבר ונהנה אינו לוקה כו'. כ"כ בזה שזה ר"ל הירושלמי בפ"א דנדרים בהך מחלוקת אם לוקין על האיסורות. וע' במש"כ בזה לעיל בפ"ה דשבועות ה"ד ולק' פ"י הי"ב דהוא לוקה אם מהנה אותו ע"ש. וע' בהך דנדרים דף ל"ז ע"א דמוקי שם בקטן. וע"ש בר"ן מ"ש דהא קטן אוכל נבלות כו'. אך לשיטת רבינו א"ש דהאיסור הוא על המדיר:

הלכה ג

ראובן שאמר כו'. כן מבואר כאן דף מ"ז ע"א ודף פ"ה ע"ב ע"ש:

הלכה ד

האומר לחברו ככרי כו'. כן מבואר כאן דף ל"ד ע"ב וע' בהך דגטין דף מ"ב ע"א גבי הך דאמר ר"א שאני התם דקא קרו להו עבדי ע"ש אם אזלינן בתר האמירה ואז שפיר יש

להם שם עבדים או דר"ל דאף אח"כ הוא קרוי עבד וע' בהך דכתובות דף פ"ג ע"ב גבי מה דאמר ר"א שם בנכסייך ולא לאחר מיתה ע"ש. וע' מש"כ רבינו בפיה"מ כאן על הך דדף פ"ט ע"ב גבי קונם שאני נהנה כו' שכ' שם דהו"א דכיון שע"י הפרה זו שהאב מפיר נתהוה חלות הנדר וס"ד שלא תועיל ההפרה ע"ש. ואף דהא מכל מקום מופר רק זה בא בב"א והכא נמי כן:

הלכה ו

אסר עליו כו'. הנה בירושלמי כאן ובב"ק מבואר דרק אם פירש בין בחיי בין במותי אז מהני אבל אם אמר במותי לחוד לא מהני וכעין זה מבואר בירושלמי דנזיר פ"ב וכתובות פ"ט ה"א דאם מסלק עצמו מנכסים סתם אז מהני אף על נכסים שיפלו אח"כ לה אבל רק לנכסים שיפלו לה לא מהני סילוק וע' בירוש' דכתובות פט"ז ה"ה וה"ו דאם כתב לה נדר ושבועה כו' גם מחיים דהיינו שהיתה אפוטרופוס מחיים מהני הנאמנות אף לאחר מיתה אבל אם נתן לה נאמנות רק על אחר מיתה בלבד לא מהני וע' מש"כ הר"ן כאן דף ל"א ע"א ג"כ כה"ג. וע' כאן דף מ"ח ע"ב ברש"י ובריטב"א בזה ובהך דגטין דף י"ג ע"ב דמקשה שם מן הקנה לנולדים ע"ש דלא משמע לחלק כן וצ"ל דשם הוה גדר תקנה וע"ז אינם יכולין לתקן וע' ב"ב דף קל"א ע"א גבי הך דר"נ:

הלכה ז

אסר בנו כו'. ע' בהשגות והנה מדברי רבינו מוכח כך דאף דירושה הוי ממילא לא שהאב נותן לו דכרעיה דאבוה הוא אך ע' בירושלמי פ"ט דכתובות ה"ג גבי מה דאמר שם דאפילו צבורים בביתו לא זכה ע"ש ר"ל כך דאף דירושה הוה ממילא ואין שייך בהם קנין זה רק בקרקע אבל במטלטלין נהי שאין אחר יכול ליטלם מ"מ צריך לזכות בהם ולכך מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבע"ח משום דהיורש ג"כ נוטלם בגדר זכיה ובמקום אחר אאריך בזה. ובזה א"ש מה שהקשו התוס' כתובות דף פ"ו ע"ב ד"ה אדרבא דר' יוחנן סבירא ליה דתפיסה מהני בסמטא עיין שם דהא מבואר בירושלמי כאן דגם בבית מהני תפיסה דלא נתכוין היורש לזכות בהם. וע' מש"כ התוס' בכורות דף נ"ב ע"א ובירוש' שביעית ספ"ט גבי פירות עבירה ע"ש ולכך אף דיכול ליתנה לאחיו או לבע"ח זה רק לא שיזכה בהם רק שמסלק עצמו. וכעין הך דב"ב דף קנ"ט ע"א ע"ש ובאמת לכאו' קשה למה לא מפרש בגמ' הך דאמר שם בן שלוה כו' דר"ל דאם הבן לוה מאביו ושעבד נכסיו לאביו ומכרן ומת הבן ואח"כ מת האב יכול בן הבן ליקח קרקעות שמכר אביו בשביל החוב שחייב לאבי אביו. וע' בהך דכתובות דף צ"ב ע"א גבי בע"ח דיעקב כבע"ח דעלמא ע"ש וה"נ כן. וע' ערובין דף ע' גבי ביטל רשות ע"ש. אבל לזכות בו אסור

לבן ואף דממילא הוה כמו שלו. וע' בהך דערובין דף ל"א גבי אסור לקנות בית באיסורי הנאה דזה גופא הוה הנאה וע' כאן דף ל"ד ע"ב גבי נטלה להורישה לבניו דמעל לפי טובת הנאה ע"ש בר"ן ובתו"י. ואף דהא מ"מ קנה אותה דהא א"א להורישה אם לא יקנה. אך באמת שם אין הפירוש כן. רק דאף דיכול להקדיש של הפקר ע"ש זה רק היכא שאח"כ נוטלה הוה הקדש למפרע משא"כ כאן כיון דלא נטלה לזכיה גמורה לא קדש בה רק מה ששוה הטובת הנאה. לכך לא מעל רק לפי טובת הנאה. וצ"ל דס"ל לרבינו דזה רק היכא דהוא אסר על עצמו הנאת הדבר אז אסור. אף טובת הנאה. אבל כאן אביו אסר עליו לכך שרי דזה רק כמין גרמא. וע' כאן דף ל"ח ע"ב גבי בתו בוגרת ע"ש בר"ן וברא"ש דאף שמשיאה עצה שרי ושם מיירי שאבי הכלה אסר הנאתו על החתן אבל אם החתן אסר על עצמו הנאה מאבי הכלה גם זה אסור וכמו דמבואר לקמן פ"ז ה"ט דאסור לשאול מן חכם ע"ש וע' במש"כ התו"י כאן דף ל"ג ע"ב דנהי דפורע חובו זה רק שאחר יפרע בשבילו אבל הוא אסור ליקח וליפרע לבע"ח ע"ש. אך מדברי רבינו כאן לכאו' לא משמע כן דנקט דיכול לפרוע בחובו. אך צריך לחלק כמש"כ:

הלכה יג

האומר כו'. ואצ"ל במשקין כו'. עי' בתו"י כאן דף נ"ג גבי תמרים אם אמר כן אם אסור בדבש שלהם וע' בהך דחולין דף ק"כ ע"ב ופסחים דף כ"ד ע"ב דשאר דברים הוה רק זיעה בעלמא. ועי' תוס' ב"ק דף ק"א משמע דס"ל דרק משום שיש מיעוט בקרא וע' מש"כ בזה בדברי רבינו בספ"י מהל' מא"ס דס"ל דרק אינו עצם הדבר אבל בא מחמת הדבר הוא וא"כ ה"נ גם זה אסור והפסוק צריך רק לענין דהוה כעצם הדבר. וע' בהך דב"ב דף צ"ז ע"א גבי שמרים של הקדש דמחלק שם בין קדושת דמים לקדושת הגוף. וע"כ דמיירי שם דמתחלה לא היה בו שמרים דאל"כ פסול לנסכים כמבואר במנחות דף פ"ז וצ"ל דאח"כ נעשה שמרים ומ"מ משמע דרק אסור מחמת שמא יש בהם יין מעורב ולא מחמת עצם הדבר. והנה שיטת רבינו כך דכל דבר שאסור בהנאה והאיסור על דבר שראוי לאכילה אף שמכח זה גם שאינו ראוי לאוכל מ"מ אין לוקין על הנאה ר"ל אף כלאי הכרם דלוקין עליהם שלא כדרך הנאתן. והנה בירוש' כלאים פ"ה פליגי ר"י ור"א אם אף קודם שנעשה תבואה נאסר. והנה נ"ל שרבינו פסק כר"א אף שהכ"מ לא כתב כן לא נ"ל כך ובפיהמ"ש ג"כ פסק כר"א ע"ש בפ"ז ולכך לשיטתו ס"ל בפ"ג דערלה דלוקין על הנאה בלחוד אבל אנן לא ס"ל כן לכך לא לקי אבל בדבר דלא תליא זה בזה אז לקי וזה רק בדבר שאינו ראוי לאכילה אבל אם ראוי לאכילה לא לקי על הנאתן. והנה גבי משקין בלא קרא ה"א כך דזה לא הוה גוף האיסור רק כמו הנאה. וא"כ נמצא לפ"ז דדבר

דלא הוה אסור בהנאה שאר משקין שרי חוץ מיין ושמן ומה שאסור בהנאה ג"כ רק מה שאין ראוי לאכילה ג"כ שרי ומה שאסור בהנאה אף מה שאינו ראוי לאכילה כמו כלאים אז אסור מן התורה אך מ"מ לא לקי אבל מה שאסור בהנאה ולא תליא באכילה אז לקי בזמן שאינו ראוי אבל בזמן שראוי אז הוה בעי דכאן כנ"ל:

הלכה טז

האוסר פירות כו' ע' בהשגות. והנה כונת הגמ' הוא רק בגדולין שאין זרעו כלה והאיסור גבי חליפין הוא דחליפי איסורי הנאה דמותר מה"ת הוא רק דלאו בר תפיסת דמים הוא דאין דמים לאיסורי הנאה משא"כ בהני כיון דאינם אסורים רק לו שפיר הוה בר תפיסת דמים רק דמבעיא לו שם אם יכול זה לאסור על חבירו וזה תליא בהך דלקמן דף פ"ה ע"ב ובזה א"ש ג"כ דברי רבינו לק' פי"ב ה"י ע"ש בכ"מ מה שהביא בשם הר"ן וכן הדין גבי גדולין שזרעו כלה דזה ג"כ הוה כמו חליפין אבל דבר שאין זרעו כלה אסור מטעם דניכר הדבר מהיכן בא ולא בטל שם הראשון מעליו וע' בהך דתרומות פ"ט ה"ד גבי גדולי הקדש דדבר שזרעו כלה צריך לפדות רק סאה שזרע ובדבר שאין זרעו כלה הוה כולו הקדש וע' בירוש' ספ"א דערלה גבי ביצת הקדש שנעשית אפרוח דאף אם נימא דליכא עליה איסור מ"מ צריך לפדותה מחמת ממון הקדש וע' במה דפליגי ר"י ורבנן במעילה דף י"ג גבי גדולי הקדש ע"ש ובירוש' פאה ספ"ז ע"ש אבל כאן גבי נדר הטעם משום דכוונתו כן רק גבי חבירו הוה זה בעיא אם יכול לאסור כך ומה דפשט לן שם מערלה כ"כ זה במקום אחר דר"ל בערלה היכא שתופס דמים כגון בחו"ל דיכול ליתנה לחבירו וכ"כ בזה:

פרק ו

הלכה ד

ראובן שנאסרה כו'. כ"כ דזה רק היכא ששמעון אסר הנאתו על ראובן ורבינו לשיטתיה דס"ל לעיל בהל' שבועות פ"ה ה"ד דגם גבי שבועה יכול להשביע על אחר שלא יהנה ממנו וכן ס"ל לעיל פ"ה ה"ו ע"ש. והנה בירוש' כאן פ"א ה"א אמר שם גבי מה דאמר המודר הנאה מחבירו דמותר לבקרו זה רק בנדרים אבל בשבועות אסור. וע' כאן פ"ד ה"ד דמחלק בירוש' ג"כ כה"ג דאם חולה אסר עליו נכסי רופא אסור לרפאותו ודלא כמש"כ הר"ן דף מ"א ע"ב. וכן גבי תרומה אסור לתרום משלו על של המודר היכא דהוא אסר על עצמו הנאתו משום דאשתרושי קמשתרשי ליה כמבואר בהך דגיטין דף מ"ד ובחולין דף קל"א ע"א דהרי נשארה אצלו התבואה וגרע מפורע חובו. וע' רש"י גיטין דף נ"ח

ע"ב גבי הך דגידל דמשמע שם מרש"י דאם לא היו צריכין לשלם עוד הפעם טסקא היו צריכין לשלם לגידל. והטעם דלא הוה כפורע חובו משום דכיון דקיי"ל דארעא לטסקא משתעבד הוה כמו אשתרושי קמשתרשי ליה וזהו שיטת הירושלמי בנדרים כאן גבי מה דבעי שם ר' אבין בפ"ד ה"ב גבי כל הנתפס על חבירו אם צריך לשלם וט"ס שם וצ"ל דבר לא כו' כעין הך דב"ק דף קי"ג ע"ב ע"ש ולכך פי' רש"י בהך דכתובות דף ק"ח דלכך גבי שקל פטור משום דאין השקל כדי שיהא לו חלק בקרבנות דהא חזינן דתורמין על האבד א"כ ע"כ הם ב' דברים נפרדים ומה שצריך לשקול זה מצוה בפ"ע וא"כ לא שייך בזה אישתרושי קמשתרשי ליה וע"ש בתוס' ד"ה הא מני. ובאמת הכונה בהך דחולין דף קל"א כך במאי דאמר שאני התם דקמשתרשי ר"ל דכיון דקי"ל דמתנות אין עליהם שם ממון רק דמחויב ליתן המתנות בעצמן אם ישנן ומחמת מצות נתינה ואם אכלן הא ליתנהו ואפשר לקרוא על דבר אחר שם מתנות כהונה משא"כ גבי גורן אם קורא על תבואה אחרת שפיר חל עליה שם מעשר ורק משום שאינם תחת ידו וכיון דנשארו אחרים תחתם הוה כמי שישנם וכעין מה דאמרי' בשבועות דף כ"ח ע"א במד"א רב אשי מי גרם לשנייה שלא תחול ראשונה כו' ע"ש ברש"י ר"ל דכיון דאמרינן ליה שימנה עוד נזירות והרי כבר מנה אך המנין שעבר היה מחמת הראשונה וא"כ נמצא שישנה עדיין לראשונה וע' מש"כ רבינו בפיה"מ מע"ש פ"ג מ"א דאין פורעין חוב מטבל אף דעדיין לא נגמרה מלאכתו וע' בדברי רבינו בהל' מעשר פ"ו ה"ט והי"א ובירוש' דמאי פ"ו ובב"מ דף ק"א בהך מחלוקת דר"י ורבנן ונ"מ שאם הבע"ח אכל את הטבל כבר אין צריך להפריש וכמבואר בדברי רבינו פ"ו שם ה"ז וע' בתוספתא דמאי פ"ז וע' מש"כ רש"י בחולין דף קל"ד ע"א ד"ה אבל מש"כ שם בסה"ד דאף עם הטבח קאמר ר' יהודה ור"ל כך דאם נימא דנגזלות שוב הלוקח אין צריך לשלם עבורם אף אם הן בעין. דמה דצריך לשלם גבי גזל כשהוא בעין הוא רק משום דין ממון אבל לא במתנות דכיון שנגזלות שוב נפטר מן המתנות וע' לק' דף קל"ח ע"ב מדא"ש אלמא מתנות דכהן לא מזבין ע"ש ברש"י ובתוס' וכן הוא בתוס' ב"ב פ"ד גבי המוכר את הראש בבהמה דקה לא מכר את הלחי ע"ש אף לפי הס"ד בחולין דף ק"ל ע"ב גבי מאי דאמר ריב"ב שהמתנות דין א"כ נמצא שיש גבי מתנות כהונה ב' דברים א' מ"ע של נתינה וגם דין ממון והדין ממון הוא על הראשון והמצות עשה של נתינה על הב' וזהו הך ר"י דר"ל ברש"י וע' בהך דגטין דף ל"ה ע"א גבי אישתרושי אשתרשי ליה מקום דינר וע' בהך דב"מ דף מ' ע"א גבי מפקיד ע"ש בנמ"י. וע' בהך דע"ז דף ס"ה ע"א דאמר שם דאף אם לא יתן הלגין על חמורו לא ינכה לו ולא הוה כמו הך דב"מ דף ק"ד ע"ב גבי כחשא דארעא וע' ב"ק דף נ"ט ע"א גבי כחש גופני אם

חיישינן ע"ש ובהך דנכי חיה שם ובב"מ דף צ"ט ע"ב דמנכה לו דמי ברזנייתא ע"ש ודף ק"ט ע"ב גבי ההוא שתלא וכ"מ. וע' מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' שכירות פ"ג ה"ו גבי רועה דצריך לנכות לו מה שהיה צריך לשלם להמצילין וע' במה דפליגי רש"י והר"ן ז"ל על הך דקדושין דף נ"ח ונדרים דף פ"ד ומ"ד טובת הנאה ממון אם צריך לשלם לו כל דמי טבלו או רק לפי שוה טובת הנאה שיהיה לו בו וע' בירושלמי פאה פ"ג ה"ו במה דקאמר שם דנ"מ בין אם נאמר דהטעם משום דמוכר לו חוץ מחובתו או משום דהדין הוא כך דצריך להפריש מן הקמה דאם אח"כ נשרף כל חלקו של המוכר יכול הלוקח לנכות מן הדמים שיעור פאה מה שהיה צריך המוכר לנכות על חלקו דזה לא נתן לו ע"ש. וע' ב"מ דף ק"י ע"ב אם שביעית מן המנין. אך זה רק היכא דגרמא שרי אבל במדיר גם גרמא אסור וכמש"כ ובזה א"ש מה דכאן דף פ"ד ע"ב ר"ל דהמשנה ס"ל דטובת הנאה אינה ממון ע"ש וא"כ היאך אמר לעיל דלכך לא נקט המשנה דיכולה ליהנות במעש"ע משום דס"ל דיש טובת הנאה למעש"ע והא המשנה ס"ל דטובת הנאה אינה ממון וע"כ כפי מה שחלקתי בין אם הוא אסר על עצמו הנאת אחרים בין אם אחרים אסרו עליו הנאתם ומה דרבינו פוסק דגם בשבועות מותר הנה בירוש' שם אמר דאם נימא דהטעם מפני ד"ש אין נ"מ בין שבועות לנדרים וע' בתוספתא כאן דאמר דההיתר מפני דרכי שלום ומש"כ הר"ן ז"ל כן משום מצוה זה לא שייך כאן חדא דכיון דאסר עליו הנאתו שוב אין עליו מצוה וגם דהא גם החולה מוזהר שלא להנותו ועליו ליכא מצוה וכמו בהך דכתובות דף מ' וע' מש"כ רבינו כאן בפיה"מ דהטעם דצריך לרפאותו משום מ"ע דאבידת גופו כמבואר בסנהדרין דף ע"ג ע"א ובאמת גם על החולה עצמו מוטל החיוב שירפא את עצמו ולכך אף דקי"ל בסנהדרין דצריך לשכור פועלים ולהציל חבירו מ"מ מוטל על החולה לשלם לו דעליו ג"כ מוטל לרפאות עצמו וע' מש"כ הכ"מ בפ"א מה' רוצח הי"ד בשם הרא"ש ע"ש ובתוס' ב"ק דף ס' ע"ב ובזה א"ש הך דיבמות דף ק"ו ע"א ע"ש בתוס' ד"ה אין לו מה שהקשו מהך דב"ק גבי חולה אך שם גם על החולה מוטל שירפא עצמו משא"כ בחליצה דהחיוב מוטל על היבם וזהו כונת רש"י שם ד"ה אמר וע' בהך דכתובות דף נ"ט ע"ב גבי הך דאם היה מכירה נותן לה שכרה ע"ש וע' בהך דסנהדרין דף מ"ג ע"א אם החיוב הוא על ב"ד להכין לו הסודר והסוס להצלה ומשמע שם דכיון דהציווי הוא על הב"ד מחמת הך דושפטו והצילו והם גמרו דינו מוטל עליהם החיוב שיצילו והתשלומין בעד הדברים הנצרכים וע' בהך דכתובות דף מ"ז ע"א במד"א שם אב נמי מימנע ולא פרק ע"ש ברש"י ד"ה כיסא דמוכח דאין כופין לקרובים לפדותה וע' בהך דקדושין דף כ"א דקרוב קרוב קודם ודף י"ח ע"א ובהך דגיטין דף מ"ו ע"ב

ובתרומות ירוש' פ"ח גבי עולא בר קושב דאמר שם יכרך המת בסדינו. אך די"ל דהתם הוא גרם וכמו הך דנדה דף ס"א ע"א גבי הני בני גלילא וע' בגטין דף מ"ז ע"א גבי ההוא דזבין נפשיה ללודאי דא"ש קטלא שאני אף דהוא גרם. וע' בהך דב"ב דף קע"ה ע"ב גבי משה בר עצרא דצורבא מרבנן שאני ובנו שאני ובאמת קשה למה הוצרכו חכמים לתקן הפדיון על בעלה הא קרוב לה הבעל מן הכל כמבואר בכמה מקומות דהוי גופו ממש אך י"ל דנ"מ דאינו יכול לאמר הרי גיטה וכתובתה כמבואר שם דף נ"א ע"ב. וע' תוס' כתובות דף מ"ז ע"ב דלגבי פדיון כופין גם אותה ע"ש ושם דף פ"ז ע"א גבי לכרגא דצריכין לשלם היתומים עבור האלמנה ע"ש בתוס' ד"ה לכרגא. והוה כעין הך דנדרים דף ל"ה ע"ב גבי כל קרבן שהיא חייבת:

שם לפיכך מותר לזון כו'. הנה בירוש' כאן מחלק בין ע"ע לעבד כנעני מחמת דע"ע אינו יכול למוכרו לאחר ואין לו הנאה מפטומו. אך גמ' דילן לא ס"ל כן וע' בראש"ש כאן ד"ה עבדיו מה דמפרש שם דההנאה מהעבד הוא מה דקאים קמיה ולא מה ששוה למוכרו וע' בהך דגיטין דף מ"ג ע"א והא חזי למיקם קמיה וע' בהך דסנהדרין דף פ"ה ע"ב דאוקמא באפי זיקה ותוס' ערכין דף ב' ד"ה לאתויי ע"ש וא"כ יש נ"מ גם בפיטומו וצ"ל דמ"מ זה לא מיקרי רק גרם הנאה ולא אישתרושי קמשתרש. וע' מש"כ רבינו לק' פ"ז הי"ג גבי הך דהיה ביתו לבנות דהטעם דהוה כפורע חובו. ובאמת לפמ"ש התוס' ב"ק דף ק"ב ע"ב זה עדיף מפריעת חוב והוה כמו אישתרושי קמשתרשי לי' וניכר הדבר וע' ב"ק ק"ט ע"א תוס' ד"ה בע"ח וע' בריטב"א כאן:

הלכה ה

היה שמעון כו' הנה בירושלמי מפרש ומקריב עליו ר"ל שהוא מקריב הקרבנות משלו אך זה תליא בהך דערכין דף כ"א אם צריך דעת וכ"כ בזה אם ר"ל דעת שיתרצה או שיודיע לו. וע' מש"כ רבינו פי"ד בהל' מעה"ק ה"י דפסק שם דגבי חטאת ואשם לא נתכפר עד שירצה מתחלה ועד סוף. וע' בהך דתמורה דף י' ע"א דמוכח שם דהא דמפרישן אם נתרצה הוה בגדר מתנה רק דאין הביאור דנותן לו הבהמה אלא דנותן לו שיתכפר בה ולכך המקדיש מוסיף חומש דאל"כ הוה של מתכפר. והוה כעין קנה ע"מ להקנות דמבואר לעיל פ"ה ה"ז דמותר גבי מודר הנאה וזהו כונת הירושלמי כאן שלא נכנס לתוך ידו כלום ר"ל אף דמקנה לו הבהמה מ"מ לא מקנה לו רק הכפרה ולא גוף הבהמה ולא הוה כהך דנזיר דף כ"ד ע"א דשם מקנה לה גוף הבהמה אבל כאן הוא הקדיש רק שמקנה לו הכפרה וע' מש"כ רבינו בהל' תמורה פ"א ה"ד דמשמע שם דרק אם הקדיש של חבירו אז המתכפר עושה תמורה וע' בירושלמי כאן בנדרים דנקט ר"ל רק גבי קרבן מצורע

ומביא ראיה מזה דטובת הנאה הוא של בעל הפירות והוא משום דקרבן מצורע אין צריך דעת וא"כ א"צ להקנות לו גם הכפרה ומ"מ פסק דהמתכפר עושה תמורה וא"כ חזינן דטובת הנאה שייך למי שמתקנים אותו. אך אנן לא ס"ל כן וע' בתוספתא חולין בסופו דאם נטל הקן מן ההפקר רק ע"מ להתכפר בהם לא מהני ע"ש אך שם י"ל דכיון דאינם ממון שום אדם לא מקרי לקיחה משא"כ כאן כיון דא"צ דעת א"צ להקנות לו כלל. וע' מש"כ רבינו בהל' מחוסרי כפרה פ"א ה"ה ופ"ג ה"ו ובאמת בהני י"ל דרבינו ס"ל דאין המתכפר עושה תמורה ובאמת עיקר הטעם דמתכפר עושה תמורה משום דגבי הקדש יצא מרשותו ואינו שלו דלא כהתוס' ב"ק דף ע"ו והא דאמרינן שם מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן היינו משום שמתכפר בו ע' חולין דף מ"א ובזבחים דף קי"ד וכן שלמים אכילתו שלו ע' מנחות דף ע"ג ע"ב וב"ק דף י"ג ע"ב ע"ש ומש"כ התוס' ב"ק דף ס"ו ד"ה דגזל דאינו יכול למוכרו ר"ל לענין דאם אחד היה חייב עולה ושלמים לא מהני מה שימכור לחביריו הקרבן שלו והא דמשמע פסחים דף צ' ע"א דלריה"ג יכול למכור שלמים זה רק שיאכל הבשר וע' ברש"י מנחות דף ק"ח ע"ב ד"ה ודמיהם דמה דאינו יכול למכור לאחר הוא רק משום גזל הקדש והיכא דאין הפסד להקדש יכול ליתנם לאחר ואחר יוצא בו וכאן לא שייך הך קנסא דפסחים דף פ"ט. וא"כ לפ"ז גבי קדשי עכו"ם כיון דקיי"ל דאין בהם מעילה שוב לא יצא מרשות המקדיש ולכך ס"ל שם בהל"ו דיש לאמר דעושה תמורה ע"ש:

ומשיא. שמעון בתו כו'. ע"ש ברא"ש ור"ן אם מותר לדבר עמה ע"ז ובתוס' שם ואף דהא יכול לתבוע שכר סרסרות ע' בהך דב"ב דף קמ"ג ע"ב דגבי קרוביו אמרינן דמוחל טרחתו ע"ש וע"ש דף קל"ט ע"א גבי שמין את המחוברין ע"ש ברשב"ם ובדברי רבינו בהל' זכיה שם אם גם מאחר אינו יכול לתבוע ע"ש וע' ב"מ דף ס"ט ע"ב גבי הך דאבא מר דא"ש שכר אמירה קשקיל אף גבי בן וע' בהך דב"מ דף צ' ע"ב גבי בנו גדול כאחר ובדברי רבינו בהל' זכיה ומתנה פי"ב ה"י ע"ש בהשגות וצ"ל דעפ"י דין צריך ליתן שכר אמירה וע"ש דף ס"ג ע"ב דהא בעי ליתן זוזא לספסירא ובהך דקדושין דף ס"ג ע"א גבי ע"מ שאדבר עליך לשלטון וע' ב"ב דף קמ"א ע"א גבי מבשרני אך שם התנה עמו וע' בירוש' כאן פ"ד אם מותר ללמדו אומנות וללמד עליו זכות וקאמר שם דאליבא דר"מ אסור וכאן דף מ"א ע"ב דאמר שם אבל אומר לו סם פלוני כו' מוכח דדיבור שרי ואין מקבלין ע"ז שכר ומ"מ לא הוי ריבית בהך דב"מ הנ"ל משום דיכול לאמר דנותן לו עבור אמירה אף דא"צ ליתן לו וע' בהך דב"ק דף ע' ע"א גבי אתנן אסרה תורה כו' וכ"כ בזה במקום אחר. אך באמת נ"ל דכאן ר"ל שהבת עשתה לאביה שליח לקבל לה קדושין מיד המודר וזה

מותר ואף דע"י האב מתקדשת לו מ"מ כיון שהוא נותן קידושין הוה כעין זבינא דרמי על אפיה וכמש"כ הר"ן כאן דף ל"ד ע"א גבי אבדה ע"ש. וגם י"ל דעבור השליחות הוא נוטל הקדושין ע' קדושין דף נ"א ע"ב:

הלכה ח

חלה כו' לא ישב כו'. ע' בר"ן דף מ"ג ע"ב מ"ש אמאי לא גזור שמא ישהא וגם מדברי רבינו משמע דבמקום שאין נוטלין שכר על הישיבה מותר לישב ולא ס"ל שמא ישהא ובהי"ג חושש שמא ישהא וצ"ל דכיון דכאן מיירי שהוא הדירו הוה כמו שונא ולא חיישינן לתקלה וכמו הך דשבת דף י"ג וכן כתב הרא"ש כאן דף מ"א ע"ב ע"ש ובעמידה לכ"ע אין חשש דאיכא היכירא ע' תוס' חולין דף ק"ז ע"ב ע"ש ובהך דיומא דף מ"ד ע"ב דכיון דאיכא כו' דמיפסק. וע' בהך דסנהדרין דף י"ט ע"א כיון דאיכא הכירא לא אתי כו' ע"ש בזה וע' מש"כ רבינו בפ"ט מה' קרבן פסח גבי מיחם ביניהם דהוה הפסק:

הלכה ט

אבל לא מקערה כו' אבל אם כו'. ע' בהשגות והטעם כך דהנה זה מבואר בירוש' עירובין פ"ו ה"ז דמזונות שנותן לבניו או לאורחים דרק מה שהם אוכלים הוא שלהם אבל מה שמניחים של בעה"ב וע' רש"י כאן דף ל"ד ע"ב דאזמניה וברא"ש שם וע' מש"כ התוס' עירובין דף ע"ג ע"ב דמשמע שם דס"ל דמזכה להם ובהך דביצה דף מ' ע"א גבי אורחים וע' בתוספתא שבת פי"ח דאף דאסור להפיס בשבת מ"מ אם האורחין מחזירין המותר לבעה"ב מותר להפיס דלא קנו כלל. וע' בירוש' פ"ג דדמאי ה"א מה דאמר שם גבי פועל אם צריך להפריש דמאי דנפקא מינה אם מאכילין מן האבוס ר"ל שלא נתן לו חלקו רק אוכל כפי שירצה ובמאכילו מן המנוים צריך ע"ש ולכך בהך דתרומות פ"ו מ"ג ס"ל לרבנן דהוא משלם להם דמי סעודתן והם משלמין קרן וחומש דעיקר סעודה לפועלים ר"ל שהם קנו מיד הסעודה קודם האכילה. וא"כ גבי מודר הנאה אסור משום זה אבל כשהמותר חוזר לבעה"ב אז מתחילה לא קנה מה שנשתייר ממנו כו' וע' בהך דב"ק דף קט"ז ע"א אדעתא דאריא כו' ע"ש ובהך דב"מ דף צ"ב ע"א במה דפליגי שם רש"י ותוס' גבי פועל אם לקח ונתן לבניו אם יכול ע"ש ותוס' שם דף פ"ח ע"א. ובהך דסנהדרין דף מ"ח ע"א במאי דאמרינן במאי דחזי ליה תפיס ולא יותר ע"ש ובהך דמנחות דף ס"ו ע"ב שלא ניתנו מעות אלא כו'. וע' מש"כ התוס' נזיר דף כ"ד ע"ב ד"ה שקמצו ע"ש ובר"ן נדרים דף פ"ח ע"א ע"ש ובמש"כ התוס' כתובות דף ס"א ע"א ד"ה ואחת שצמצמה דהמותר שייך לה היכא דדחקה עצמה. ומש"כ הראב"ד בשם הירוש' שם ר"ל אהך כוס של שלום דלק' בהל"ו ופי' הירוש' דהיינו כוס לרפואה שהוא עשוי לשתות ולהקיא כעין

הך דשבת דף קמ"ז ע"ב ולא מקרי הנאה דהוה גדר רפואה וגם דלא נשאר במעיו כלום וע' כאן דף ל"ג ע"א גבי שלא ילעוס חטין אך שם הפי' דהמדיר לא ילעוס וזה ר"ל הנאת מאכלך. דהיינו מאכילה שלך וכן פי' שם התוס'. וכעין מה דר"ל הראב"ד ז"ל גבי כוס של בית המרחץ. ע' ברכות דף מ"ב ע"ב ובהך דשבת דף ק"מ ע"א ע"ש:

הלכה יא

אסר ראובן כו'. כן מבואר ביצה דף ל"ט ע"א והנה הטעם י"ל משום דאין שם הבעלים עליו כמבואר שם גבי תחומין וא"כ לא הוה של המדיר כלל. ונ"מ לפמש"כ דאם הוא אסר על עצמו הנאת חבירו אף הנאה מועטת אסור כאן י"ל דשרי וע' בדברי רבינו לק' בהי"ז גבי מדיר את בנו אם מותר להדליק לו את הנר ע"ש:

הלכה יג

אבל אם נדר כו' והנה ע' בר"ש כלאים פ"ז דגבי שביעית אף דהפירות הפקר מ"מ האילנות הוי שלו ע"ש במשנה ה' וא"כ לפ"ז כיון דהדירו בהנאה מן האילנות אסורים לו ליהנות וא"כ ליתסר גם בפירות משום גידולין ע' לעיל בסוף פ"ה וע' בנדרים דף נ"ז ע"א ובתוס' שם ד"ה שאני וע' בירוש' כלאים פ"ה ה"ז ע"ש גבי זרע באיסור והעביר הסכך ע"ש בערלה פ"א אך י"ל דכיון דעי"ז יתבטל דין דשביעית בשביעית גופא א"א לגרום זה. וע' לקמן דף פ"ה ע"א גבי כהנים ולוים נהנים לי ע"ש בירוש' והטעם דא"א לבטל מתנות כהונה וה"נ כן. וע' מש"כ התוס' ב"ק דף ע"ו ע"א דא"א לפדות קדשים שנפסלו מחמת דיש עליהם מצות שריפה וע' בהך דקדושין דף י"ט ע"ב גבי יעוד דאינו יכול לקדשה לאחר כיון שכבר חל זכות שזיכתה לו תורה ביעוד. וע' בירוש' פ"א דיבמות דאפי' למ"ד קדושין תופסין ביבמה זה רק אם חלץ לה אבל אם ירצה ליבמה יכול דאינו יכול להפקיע זכות של תורה וכ"כ בזה וה"נ כן ובאמת זה תליא במה דפליגי הראשונים ז"ל אם שביעית הוא הפקר בגדר אפקעתא דמלכא. ע' ב"מ דף ל"ט ודף ק"ו ע"א ודף ק"ט ע"א או דמוטל החיוב על בעל השדה להפקירם וע' במה דפליגי רש"י ותוס' ר"ה דף ט"ו ע"א גבי יד הכל ממשמשין ועי' בירוש' כאן דאמר מודה ר"י בהפקר תורה ע"ש וע' מ"ש התוס' כאן ל"ל גבי שביעית הך קרא דויתרם תאכל תיפוק ליה דהוה הפקר ע"ש וע' רש"י פסחים דף נ"ז וכ"מ. אך י"ל דנ"מ דאף אם עבר ולא הפקירם מ"מ פטורים ממעשרות מחמת אפקעתא דמלכא דלפי"ז יהא נ"מ אם אסר הנאתו קודם שביעית על כל העולם דאז אסורים הכל ללקוט פירות השדה בשביעית וא"כ משכחת לה חיוב מעשר בשביעית. אך י"ל דכיון דפקע רשותו אף דאחרים אין יכולים לטול מ"מ חל עליו שם שביעית. וע' בירוש' ספ"ז

דפאה גבי הנוטע כרם להקדש דחל עליו קדושת שביעית וע' בהך דתמורה דף כ"ה ע"א דברי הרב כו' וכ"מ בזה:

אבל. לא יכנס כו'. מלשון רבינו משמע דכל זמן שיש פירות הוה השדה גדר הפקר וע' בהך דב"מ דף י' ע"ב ובמש"כ הראב"ד ז"ל בפי' למס' עדיות פ"ה מ"א בשם מכילתא דמה"ת מותר לפרוץ פרצות בשדה. חבירו בשביעית ע"ש וע' בהך דפסחים דף נ"ו וברש"י נזיר דף ל"ח ע"ב ד"ה שבילי שמיטה ע"ש וע' רש"י ר"ה דף ט"ו ע"א יד הכל כו' ובאמת נ"ל בזה לישב מה דהקשו בהך דנדרים דף פ"ו ע"ב דא"ש דלכך לא חל הקונם עכשיו משום דאלמוהו כו' וא"כ הדרא קושיא לדוכתא היכא חל על להבא לאחר שיגרשה ע"ש בתוס' ור"ן אך כך דאם ע"י מה שאלמוהו רבנן לשעבודיה יפקע הקונם לגמרי אין להם לחכמים כח לזה דהא קדושת הגוף הוא ולא עדיף מפדיון ולא פקע בכדי רק כיון דאמרינן דלאחר גירושין חל וא"כ לא פקע הקונם לגמרי מצי רבנן להאלים כחו של בעל וכמש"כ גבי שביעית דלעיקר דין תורה א"א:

הלכה יז

המדיר את בנו כו'. ע' בהשגות וע' בירוש' פ"ב דביצה ה"א משמע כדברי רבינו משום דזה הוה הנאה מועטת ע"ש:

פרק ז

הלכה א

[השמטה **במה דאמר שם תפול הנאה להקדש**. **עיין** תו"י כאן דף ל"ד ע"ב דלכך נקט שם גבי הך דככר של הפקר לשון קונמות משום דיש מעילה גם בפחות מפרוטה ע"ש ולכא' קשה הא מבואר בשבועות דף כ"ב דגבי מעילה בעי דוקא פרוטה וע' בר"ן כאן דף ס"ח ע"א ובהל' מעילה פ"ד ה"י אך ר"ל כך דבאמת הא דקאמר תפול הנאה להקדש י"ל אף בפחות מפרוטה וכע' דמבואר בב"מ דף נ"ה לרבות פחות משו"פ להישבון וע' ירוש' פסחים פ"ב דגם במזיד כן אך כבר הארכתי בזה בהל' מאכלות אסורות ובהל' ערכין כשי' רש"י בגיטין דף י"ב ע"ב דלגבי קדושת דמים לא חל הקדש לכתחילה על פחות מש"פ וגם הוה כמו קדוה"ג שוב ממילא חל אף אם הדבר אינו שוה רק פחות מש"פ והוה ההקדש וממילא אם נהנה צריך לשלם להקדש אף בפחות מש"פ וכמש"כ: ע"כ השמטה]

הלכה ב

ומותרין בדברים כו'. הנה מלשון רבינו משמע דסבירא ליה דאף דבר של צבור מכל מקום שם שותפות עליו רק דאין יכולין לאסור משום דאינם יכולין להפקיע עצמן מציבור וגם י"ל דהוה כעין לב בית דין מתנה עליהן שלא יוכלו לאסור וזה שייך רק גבי ציבור כמש"כ התוס' מנחות דף ט"ו ע"ב ודף פ"ח ע"א ע"ש וע' מעילה דף י"ד ע"ש בתוס'. וע' במש"כ רבינו בהל' תמורה פ"א ה"א או מי שהמיר כו' הואיל ויש לו ולכך לוקה דאי לאו הכי לא היה לוקה כלל וכמו הממיר בקרבן אחר ועי' רש"י תמורה דף ט' ע"ב ד"ה וניתק דנקט לשם נדבות ציבור ע"ש ושם דף י"ג ע"ב וע"כ ר"ל דנ"מ לענין מלקות. וע' בהך דהוריות דף ו' ע"א למ"ד ציבור מביאין הוה קרבן ציבור ונקט הטעם משום דאין מיתה בציבור ולא משום דקרבן ציבור לא שייך בה הך דין כמבואר שם. וע' בתו"י יומא דף נ' ובהך דתמורה דף ט"ו ע"ב אך י"ל דנ"מ למ"ד שם דף ג' ע"ב דבתחילה מגבין ולא מתרומת הלשכה וא"כ יש לכל אחד חלק אך מ"מ אין מיתה בציבור וע"ז י"ל כונת רבינו שם בהל' תמורה וכן הוה הבור של אמצע הדרך ולא כמו הר הבית וכן הדין אם כתבו חלקיהם לנשיא אז מיקרי ג"כ דבר של צבור וכעין שכתבו התוס' במגילה דף ט' ובתו"י יומא בכ"מ גבי פר כהן גדול דכל כה"ג שעומד תחתיו הוה שלו וה"ה גבי נשיא כה"ג ולא הוה בגדר ירושה והוה כעין ציבור וע' בהך מחלוקת דמנחות דף נ"א ע"ב גבי חביתין וכ"כ בזה. וע' בירוש' פי"ב דכתובות גבי הך דתדור אלמנתי כו' דאמר שם דלא נימא דביתו דנשיא שייך לנשיא הבא אחריו לא בגדר ירושה ע"ש ולכך הוה ס"ל לר"י שם דא"צ לזכות כעין הך דב"ב דף ק' ע"א דרבים קנו בלא זכיה ור"י לשיטתיה שם:

הלכה ד

היו שניהם כו'. ע' בר"ן והנה הטעם ע' בירוש' דמאי פ"ו ה"ט מה דרצה לחלק שם בין קנה ע"מ לחלוק בין שלא ע"מ לחלוק ור"ל משום שכ"א בקנותו שעבד חלקו לאחר. ועיין בירושלמי פ"ה דשבועות גבי אחראין וערבאין זה לזה וע' במה דס"ל לרבינו בהל' אבילות פ"ה ה"ט גבי אבלות כה"ג דנאסר לשניהם וכעין דאמר בירושלמי דכל טפח וטפח של שותפות הוא וכן בירוש' פ"י דשביעית ה"ו דכל קלח וקלח של שותפות הוא וזה רק בשנשתתפו אבל גבי יורשים לא שייך זה דהם לא שעבדו עצמם וכמבואר בירוש' דמאי פ"ו הנ"ל וכן כתבו התוס' כתובות דף צ"ג ע"ב ד"ה הותירו ע"ש וה"ה כאן בדבר של אותה העיר דזה הוי ממילא של שניהם אסורים אף אם אין בו דין חלוקה וא"ש והוה כעין דא"ש בירוש' לראב"י דאם מכר אחד מן השותפים את חלקו שוב אסור לכנס לחצר

אם היה מודר הנאה משום דלו לא נשתעבד ולא שייך כאן מה מכר ראשון לשני כו' דזה הוי ממילא:

הלכה ה

שנים שהיו. ע' בהשגות. וטעם רבינו דלאו כל כמיניה דאחד להוציא את השני ונראה דהא דס"ל לעיל דמותרים בדבר של כל ישראל זה ג"כ רק אם הדיר את חבירו שלא יהנה ממנו כמש"כ דלאו כל כמיניה שיוציאו מכלל ציבור וכעין שפי' הרא"ש כאן דף פ"ה גבי מתנות כהונה דאימת יש לו טובת הנאה בזמן שיכול ליתנה לכהן ואם אינו יכול ליתנה שוב אינו שלו ואינו יכול לאסור וכן אמרינן בירוש' פסחים פ"ח דהא דיכול האדון למחות על עבדו בפסח זה רק אם ע"י זה לא יהא מניעה שלא יוכל לאכול אבל אם ע"י זה יהא מניעה שלא יוכל לאכול כלל שוב לא יכול למחות ע"ש וה"נ אם ע"י זה יהא מניעה שאחד מישראל לא יוכל ליהנות משל צבור ויבטל שם צבור שוב אין להיחיד בזה חלק וא"כ כל זה כשאסר הנאתו על אחר אבל אם הוא אסר הנאת אחר עליו אסור אף בדברים של צבור ולכך השמיט רבינו לשון המשנה כאן של ואתה עלי וכמש"כ משום דאז אסור אף בדבר של צבור והמשנה אתיא כמ"ד בפ"א דביכורים מ"ב גבי הך אם תחת רה"ר הוה גדר גזל או שאינו יכול לזכות בו לעולם אבל גזל לא הוה ע"ש וא"ש:

הלכה ז

מי שאסר כו' ואין גוזרין כאן כו'. כעין זה מבואר בירו' שבת פ"ז ה"א גבי מה דמקשה שם מהך דר"י גבי קידש אשה בעולם ואינו יודע איזה היא דלא גזרינן רק היכא דיש תקנה דשם יש תקנה לישא גיורת וע' ביבמות דף מ"א ע"ב גבי הספיקות דחולץ ולא אמרינן דאינה ראויה ליבום ע"ש בתוס' בד"ה הספיקות ובתוס' ב"ק דף קט"ז ע"א גבי תקלה דהיכא דאיכא הפסד לגמרי לא חששו לתקלה ובזה א"ש מ"ש התוס' גטין דף ס"ד ע"א ד"ה אסור ע"ש:

הלכה ט

אסר על עצמו כו'. עיין בכ"מ ואף דהא כיון דנשאל שוב פקע הנדר למפרע ולא הוה נדר כלל וא"כ למה אסור י"ל דזה הוי כעין הך דמבואר בירוש' פ"ט דגטין ה"א גבי על מנת שתבעלי לפלוני דמתחלה אסורה ליבעל לו אף דלאחר הביאה הוה גט למפרע וע' בדברי הר"א ז"ל בהשגות פ"ח מה' גירושין הי"ג ובה"ה שם. וע' בהך דנדרים דף צ' ע"א דמוכח שם דיכול לשאול אף דאסר עליו הנאה בעלמא אך באמת כ"כ דמוכח מדברי רבינו לעיל פ"ד הי"ג דזה רק אם אסר הנאת כל העיר אבל כשאסר עליו הנאת כל ישראל

מותר לישאל וכ"כ בזה. וע' בהך דנזיר דף כ"ב ע"ב בתוס' ד"ה ואי ושם דף כ"א ע"ב ד"ה אלא וע' מש"כ רבינו בפיהמ"ש כאן בדף פ"ט ע"ב גבי שאיני נהנית לך ע"ש ובאמת זה תליא מי אסור אם הם ליהנות ממנו או הוא להנאותם ע' מש"כ רבינו לעיל פ"ה ולקמן ספ"י וע' בירושלמי פ"י ה"ו דמבואר שם דאם נדרה אשה מבעלה בדברים שבינה לבינו אינו יכול להתיר בגדר חכם לכ"ע אף אם נימא דבעל יכול להתיר נדרי אשתו ועיין בר"ן כאן דף פ"א ע"ב וע' בירושלמי נדרים פ"ט גבי הך דר' מני נדר מן חמרא כו' דע"ש התיר לו אביו הנדר וע' בר"ן שם דף כ"ב ובמש"כ י"ל לפי מש"כ הכ"מ בהל' מלכים פ"ז ה"ז במש"כ רבינו בהך דין דירושלמי גבי קידש אשה מעכשיו ולאחר י"ב חדש כו' וכתב שם דרק מעכשיו דלאו כל כמיניה לקדש אשה ולהפקיע עצמו מהמלחמה ע"ש וא"כ אם היה לו אמה עבריה ויעדה בתוך זמן המלחמה למד"א בקידושין דף י"ט מעות הראשונות לקדושין ניתנו אם הוה דומיא דמת אחיו בזמן המלחמה או כיון דאם אינו רוצה אינו צריך ליעדה לו. וע' בירושלמי בקדושין פ"א ה"ב דאמר דזה דומה למקדש אשה לאחר ל' יום לכשארצה וע' בירושלמי כתובות פ"ד ה"ג דאמר שם דלגבי מוציא שם רע הוי יעוד כמו שומרת יבם ע"ש. אף למ"ד מעות הראשונות לקדושין נתנו אך באמת הטעם דדוקא מעכשיו משום דמבואר בתוספתא דסוטה פ"ז דאם לאחר שהתחיל במשא אין חוזר אפילו מת אחיו ע"ש א"כ ע"כ צריך להיות במעכשיו. אך מלשון הגמ' לא משמע כן:

הלכה טו

נתן לו אחר מתנה כו'. ע' במש"כ התוס' ב"ב דף קנ"א ע"א דאפילו למ"ד מברחת לא קנה מ"מ כל כמה דלא חזר בו הם ברשות המקבל מתנה ע"ש בד"ה גליא וע' בהך דנדה ד' ע' ע"א דא"ש כותב נכסים לאחרים ולא אמר שיפקיר נכסיו ע' כאן דף מ"ג רק הטעם משום דאח"כ יכול לחזור בו מהמתנה דהוה רק כעין מברחת ומ"מ יש עליו שם עני כל זמן שלא חזר בו כמו הך דערכין דף י"ז ע"ב ודף י"ח ע"א גבי אביו גוסס כו' וע' בהך דעירובין דף ס"ה ע"ב דהוא בעיא דאיפשיטא אם יש עליו שם בעלים היכא דיכול לחזור בו. וזהו מה דר"ל בגמ' כאן דף מ"ח ע"ב דזה תליא בויתור ר"ל דאף שלא יחזור בו מ"מ מה שאינו חוזר בו הוה ויתור ובזה א"ש דאף דרבינו פסק דויתור אסור כמבואר לעיל פ"ו מ"מ גבי קנה ע"מ להקנות פסק דמותר לעיל פ"ה ה"ז וע' ברש"י כאן דף ל"ב ע"ב ד"ה ויתור ע"ש דאף עכשיו דמותר לא מקרי זה גדר מתנה רק שם מכר מ"מ ג"ז אסור. וע' בהך דב"מ דף ס"ה ע"א מחלוקת דאביי ורבא אם נתן לו יותר ממה שהתנה עמו אם יש עליו שם רבית קצוצה כיון דנותן לו זה רק מחמת הריבית וע' בהך דפסחים דף פ"ט ע"ב גבי מעות כ"ש

יפלו לנדבה דאף שנתן לו יותר מן התנאי יפלו להקדש וע' בהך דתמורה ד' כ"ט ע"א גבי אתנן דאם נתן לה ק' מחמת טלה אחד שהתנה עמה הוה כולם אתנן וכן מבואר בירוש' ע"ז פ"ה ה"א אם נתן לו הכל בשכרו אם נאסר הכל וזה שם בעיא דלא איפשטא עי"ש. ועי' ב"מ דף ע"ג ע"ב בד"ה ושפכי ליה וכ"מ וה"נ דכיון דיכול לבטל המתנה ולא ביטל הוה זה כויתור וע' בהך דערכין דף י"ט ע"א גבי מה דאמר שם דמוסיף על המשקל אם זה הוי כביטל משקל וע' בכריתות דף ה' ע"א דמוכח שם דהכרעות הוה כעצם המשקל דאם חסר הוה כמו חסר מן הדבר ע"ש גבי שמן המשחה. אך זה רק שם דע"פ דין צריך כך כמו קלבון לגבי שקלים ע' בכורות דף נ' בתוס' ודף נ"ו ע"ב וכ"מ וכ"כ בזה ועי' בהך דב"מ דף ס"ו ע"ב מודינא דאי שמיט ואכיל כו' וע"ש בתוספות ד"ה התם ובהך דב"ב דף פ"ח ע"א גבי הך דרב ספרא ע"ש דהוה קנין גמור כ"ז שאינו חוזר בו. וכן הדין גבי מעות אם קונות דלר"י דסבירא ליה דמן התורה הוה קנין רק דמדרבנן יכול לבטל ע"י חזקה אבל כ"ז שלא בטלו הוה קנין גמור ולר"ל לא הוה קנין גם בלא חזרה וזהו כונת רש"י בב"מ מ"ח ע"א דנ"מ אם קידש אשה ור"ל היכא דלא חזר בו וע' תוס' ב"מ דף מ"ג ע"א דכתבו כה"ג ע"ש. אך י"ל כמו דאמרינן בקדושין דף מ"ח ע"א דאשה לא סמכה דעתה וע' במש"כ רבינו בהלכות תרומות פ"ט ה"ו דמוכח שם דאף אם לא יחזור בו מ"מ אסור הכהן להאכילה כרשיני תרומה אך י"ל דחיישינן שמא יחזור בו וכעין הך דקדושין דף מ"ה ע"ב שמא יבוא וכו'. ועי' בירושלמי שביעית פ"ח ה"א גבי מוכר לעצים והלוקח לאוכלין ונתן מעות ולא משך ע"ש. ועי' בדברי רבינו בהל' מעשר פ"ה ה"א דמעות קובע למעשר בלא משיכה ובמק"א אבאר זה:

הלכה יז

מי שנאסרה כו'. ואפילו אמר לה כו' ע' בהשגות ועי' בירושלמי שביעית פ"ח דממעט גבי שמירה אם אמר לו דיכול ליתנה במתנה לכל מי שירצה דלא מיקרי לשמור ואף דכ"ז דאינו רוצה הוה של בעלים הראשונים לפי מה דמחלק כאן רבינו והשומר בעצמו אינו יכול להחזיק בו לעצמו כעין מש"כ ה"ה ז"ל בהל' אישות פי"ז גבי שליח למכור ע"ש וצ"ל דלא חל עליו השעבוד כיון שאינו יודע למי. וע' ע"ז דף ס"ג ע"ב גבי ערב דלא משמע כן וכ"כ בזה:

פרק ח

הלכה ב

כיצד כו' או שעשה האב כו'. והנה אם חזר ונעשה רע אם חל עליו הנדר למפרע זה תליא בהך בעיא דירושלמי נזיר פ"ה ה"ה גבי החזירוהו הגנבים אם הוה נזיר למפרע ע"ש. אך שם י"ל דזה הוה כמו שלא נגנבו מעולם וע' בהך דכתובות דף ע"ד ע"ב מה דמחלק בין רופא לחכם ע"ש בתוס' אם מיירי דידע בנדרים קודם שהתיר לה וע' מש"כ הר"ן נדרים דף פ"ה ע"א ובירושלמי שם בכתובות פ"ז משא"כ כאן דזה הוה דבר חדש. ועיין בהך דברכות דף נ' ע"ב גבי מיטה שנגנבה דאף דהחזירוה הגנבים לא הוה חזרה למפרע. ועי' בהך דשבת דף נ"ח ע"ב זוג ועינבל ע"ש בתוס' וע' בהך דכתובות דף כ"ב ע"א גבי פגם משפחה דבטל מושב הראשון דהוה דבר חדש אף שכבר עשה תשובה ע"ש ועיין בהך דתמורה דף כ"ב ע"ב גבי אבידה ולא גניבה ע"ש. אך י"ל דשם הטעם משום דגנב מכיר בה עי' כריתות דף כ"ו ע"א גבי עגלה ערופה וסוטה דא"ש אביי כה"ג וכ"כ בזה. ועי' תוס' כתובות דף ס"ג ע"א גבי הך דר"ע ע"ש. וע' בתוספתא דמאי פ"ד גבי פירות שהלכו אחר הרוב וא"ש נתמעטו חזר השוק ליושנה. ועי' בהך דגיטין דף פ"ו ע"א במה דאמרו שם דאם השחין חזר עליו לאחר ב' שנים הוה מום מעיקרא ור"ל אם הטעם דסופו לחזור הוא נמאס עליו אף דאין בו מום ע"ש ברש"י וברי"ן או משום דזה גופא הוה מום מה שסופו להיות מום ולכך קאמר שם מאי אסותא ר"ל דאם עשה הרפואה ואח"כ חזר בו המום בתוך ב' שנים לא הוי מקח טעות דזה הוי דבר חדש דאחר הרפואה לא יחזור המום. ועי' תוס' כתובות דף ע"ד ע"ב הנ"ל:

הלכה ו

כל נדר שהותר כו'. עי' תרומות פ"א מ"ד דפליגי שם ב"ש וב"ה כה"ג גבי זיתים על השמן אם תרומת עצמן בהן וע"ש דפליגי חזקיה ור"י בירושלמי אם זה רק בזיתים על שמן דמה"ת הוה תרומה אבל בשאר דברים גם ב"ש מודה דלא הוה תרומה כלל ור"י לא ס"ל כן וזהו כוונת הירושלמי שם בסוף ה"ה וט"ס שם וצ"ל אין תרומתו תרומה ע"ד דחזקיה ד"ה כצ"ל ר"ל דאף ב"ש מודה דאינה תרומה כלל ואדעתא דר"י מחלוקת וכן ר"ל שם בפ"ד מ"ה גבי אתיא דר"א כב"ש ור"ל ג"כ כן:

הלכה ז

אפילו אמר כו'. ואם שתק ולא אמר כלום עי' ברכות דף נ"א ע"א דהישן מותר וההחדש אסור דמסתמא דעתיה ג"כ כן ועי' בהך דמנחות דף ק"ב ע"ב גבי מי שנדר ב' עשרונים

בכלי אחד והביאם בב' כלים ואמרו לו כו' ואח"כ הקריבם בב' כלים פסול וכן בסיפא שם וכן פסק רבינו כן בהל' מעה"ק והטעם דלא אמרינן שזה נדר חדש משום דכיון ששותק כוונתו כמו שהם אומרים אך באמת בתוספתא שם גרס להיפך מגירסת המשנה דלא אזלינן בתר מה דהם אומרים לו ע"ש:

הלכה ח

כל כו' היה לבוש כו'. הנה לפי הנראה מדברי רבינו יש לחלק בין לבוש לכסות דלבוש דוקא ללבוש אסור אבל להתכסות מותר וכן מבואר בירושלמי ובתוספתא כאן פ"ד ע"ש:

הלכה יד

וכן הנודר כו' לבני כור כו'. עי' בר"ן כאן דף כ"ד ע"א מה דמחלק בין בנים גדולים לבנים קטנים ע"ש וע' בתוספתא כתובות פ"י גבי הנושא את האשה ע"מ שיזון את בתה ומחלה לו האשה דלא מהני ע"ש אף דהחיוב בא על ידה וע' בהך דכתובות דף י"א ע"א בהך דניחא ליה ע"ש ומדברי רש"י שם נראה לכאורה דיש לחלק בין אב לאם אך באמת אין הפי' כן רק דר"ל כיון שגם האב נתגיר אז ניחא לו וזהו ר"ל במאי דעביד אבוה וע"ש דף מ"ד ע"א שם נקט גם עם האם ומהני הגירות וע"ש בתוס' ועיין בהך דקדושין דף מ"ה ע"ב שמא נתרצה הבן כו' וכ"מ בזה וכאן נקט חכם וע' בירושלמי כאן דהטעם היכא משום פתיחת נדר ודחי שם דהא נקט אין צריך היתר חכם. אך לפמש"כ לעיל בהל' שבועות פ"ו י"ל דר"ל דאין צריך חכם אבל די בג' הדיוטות ע"ש:

פרק ט

הלכה ה

ומעוטם קוראים כו'. ע' מש"כ בזה לעיל פ"ב הי"א. והנה רבינו דייק דאף המיעוט קורין גם לשמן זית שמן סתם וע' תוס' ב"ב דף ס"א ע"ב ד"ה אלא ודף ע"ז ע"ב גבי צמד ע"ש והטעם דכיון דהמיעוט אינו סותר להרוב חיישינן ג"כ להמיעוט וזהו כוונת התוס' יבמות דף ס"ז ע"ב על הך דב"ב דף צ"ג ע"ב גבי רובא דזריעה ע"ש וע' במה דפליגי במס' מכשירין פ"ב מ"ז ומ"ח אם אזלינן בתר רובא דאנשי או בתר רובא השייכים בזאת הפעולה וכן פליגי בזה בדמאי פ"א מ"א גבי שיתין אם אזלינן בתר הפרט ועיין בשביעית פ"ה מ"א גבי פרסאות ג"כ פליגי כה"ג ע"ש. ועי' ב"ק דף כ"ז ע"א גבי כדא ושם ג"כ ר"ל כך דהמיעוט לא סתר הרוב וע' בהך דקדושין דף נ' ע"ב גבי סבלונות ע"ש ברמב"ן במלחמות מש"כ לחלק בין רובא דרק מחמת מנהג. וע' ב"ב דף קס"ה ע"א בהך מחלוקת דרשב"ג ורבנן ובתוס' שם ד"ה באתרא אם סתם כונתו כמנהג המדינה ע"ש. ובאמת י"ל

דזה תליא בהך דכאן דף נ"ד ע"ב במה דפליגי רשב"ג ות"ק אם סתמא כונתו כמו שקורין אנשי העיר וזהו הנ"מ לדידן גבי בשר עוף דפסקינן דבכ"מ אסור כמבואר לקמן בהל"ו אף דרשב"ג פליג ע"ז וא"ש דברי רבינו כאן וכן מבואר לשון הגמ' כאן דגבי עוף מימלך שליח אף אם יש בשר אחר וגבי דגים רק אם ליכא בשר ע"ש:

הלכה ז

מותר בביצה כו'. עי' בכ"מ וע' בעוקצין פ"ב ובדברי רבינו פ"ו מהלכות טומאת אוכלים ה"ב ובתוספתא שם הובא בר"ש שם. וע' בהך דערובין דף כ"ט ע"ב גבי כ"ש לפתן ע"ש וע' בהך דברכות דף מ"ד ע"ב טבא ביעתא כו' ע"ש:

הלכה ח

מותר בקום וכו'. ע' בכ"מ וע' בהך דחולין דף קי"ד ע"א גבי מי חלב וע' לקמן בהל' י"ד גבי מן התמרים דמותר בדבש וע' בירוש' שם דאף דכל היכא דכתיב בתורה דבש קאי אתמרים. ע' בירוש' פ"א דבכורים ה"ג דרק תמרים חייבים בבכורים ולא דבש היוצא מהם. וע' חולין דף ק"כ ע"ב וכ"מ וברכות ברש"י דף מ"ב. רק דמ"מ נ"מ דאין מביאין בכורים רק מהני דיוכל לעשות מהן דבש וזה ר"ל בירוש' שם דאין קורין אלא על הכותבת. אך יהי' נ"מ דשאר תמרין מביאין ולא קורין ועל הכותבת קורין וע' מש"כ בה"ג פ"ו דברכות גבי אהינא שליקא דאין מברכין עליהן ברכה אחת מעין ג' ע"ש משום דאין עליהן שם דבש ולכך י"ל דבבכורים אין קורין עליהן אף דמביאין משום דקריה אף שהוא מה"ת מ"מ כיון דצריך ב"א לקרותה שייך בתר לשון בנ"א וכעין שכ' התוס' ב"ב דף קמ"א ע"א גבי תנאי ב"ד. וזה ר"ל הירוש' כאן גבי הך דריב"ב זה שם תולדתו עליו ר"ל דלאב קורין בשם התולדה שלו דהיינו תמרים נקראים בשם דבש וע' מ"ש הר"ן ז"ל כאן דף נ"ה ע"ב גבי הנודר מן התירוש ע"ש וע' ביומא דף ע"ו ע"ב ובדברי רבינו כאן בהל' י"ד גבי הנודר מן הענבים דפסק שם דאף ביין חדש מותר ודלא כרש"י ביומא שם דרק יין בן מ' יום. וע' נזיר דף ל"ח ע"ב לאתויי חמרא חדתא ע"ש בתוס' ד"ה ה"ג וע' בהך דב"מ דף צ"א ע"ב גבי פועל בכרם דלא הוה יין מין הענבים לענין אכילה. וע' בהך דע"ז דף ס"ו ע"א ובפ"ב דמעשרות הובא בנדרים דף נ' ע"ב גבי היה עושה בכלופסין דגם בשני שמות של מין אחד לא יאכל ומשום דס"ל דפועל בכרם הוה ג"כ כמו לשון בנ"א בשכירות וצ"ל דלכך רש"י ז"ל ביומא פי' כן משום דקאי שם אליבא דר"ל ומוכח בירוש' פ"ב דנזיר ה"א דחייש גם ללשון תורה ע"ש גבי תירוש וע' בהך דנזיר דף ג' במה דס"ל לר"ל מתפיס אינש במידי דסמיך. וע' בירוש' ספ"ו דתרומות במה דקי"ל דאין משלמין ממין על שאינו מינו אם אכל ענבים של תרומה אם יכול לשלם יין ע"ש. ולכך כאן גם

גבי חלב כיון דלענין דין אין שם חלב על הקום מותר גם לענין נדר ונ"מ אם נדר בלשון אחר וכמש"כ הר"ן ז"ל שם גבי תירוש ע"ש וע' מש"כ לעיל פ"ב ע"ש:

הלכה ט

חטה שאינו טועם כו' והנה רבינו לא הביא הך דין דשם גבי גריס כה"ג וצ"ל דס"ל דמה דמבואר בברייתא דמבושל נקרא בלשון גריס תליא בהך מחלוקת בב"ש וב"ה בנזיר דף נ' ע"ב אם מקפה של גריסין הוה חיבור ע"ש ואנן קי"ל דלא הוה חיבור. וע' במס' טבול יום פ"ב מ"ג ובירוש' כאן דגרס להיפך וע' בהך דשבועות דף ל"ח ע"א דגבי טענה גם חטה נקרא על המין. וע' כאן דף נ"ו ע"א בהך מחלוקת דר"מ ורבנן גבי עליה:

שם הנודר מן הדגן כו'. ע' שבועות דף ל"ח ע"ב דגבי טענה ג"כ כן ע"ש:

הלכה י

הנודר מן הכרוב כו'. ע' ברכות דף ל"ט ע"א גבי מיא דשיבתא ע"ש ובשבת דף קמ"ה ע"א גבי שלקות שסחטן ובתרומות ספ"י וע' בתוספתא דמאי פ"ד מה דאמר שם ר"י דאם לקח כרוב ע"מ לקנב בו את האספרגוס דמותר להשליכו ע"ש והטעם משום דזה פטור מן הדמאי והוה רק כמו תערובות ואכמ"ל וע' מש"כ רבינו בהל' ק"פ פ"ח הי"ב גבי מרק ע"ש:

הלכה יא

מותר בכמהין כו'. גדילין הן כו'. ע' שבת דף ק"ז ע"ב גבי כשות' ושם דף קל"ט ע"א לשיטת רש"י שם דהמחלוקת הוא אם הוא אילן או ירק ובערובין דף כ"ח ע"ב אם גדל מאויר או מקרקע ע"ש וע' בירוש' פ"א דמעשרות דממעט כמהין ופטריות משום שאינם נזרעים. וע' תוס' עירובין דף כ"ז דנקחים בכסף מעשר וע' ברש"י ב"ק דף נ"ד ודף ס"ג דלא ס"ל כן וכן הוא בירוש' ומלשון רבינו משמע דנ"מ בין ארץ לקרקע ויהי' נ"מ אם יש דין פירות שביעית בהם וע' בירוש' ערלה פ"א סה"ב גבי בית דשם ארץ יש עליו ולא שם שדה. וע' בהך דע"ז דף י"ד ע"א גבי תורניתא דנקט שם הוסיפו עליהם ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל ג"כ משום דתורניתא ארז נקבה כמבואר בגיטין דף נ"ז ע"א וע' שבת דף קנ"ו ע"א ברש"י וע' תוס' מנחות דף ע"א דנקבה אין עושה פירות ע"ש ור"ל דרק מאוירא קרבי ואם כן אין לו עיקר ולכך מותר בשביעית והכי נמי כמהין ופטריות:

הלכה יב

הנודר מפירות הקיץ כו'. עי' בגמ' כאן דהוה מחלוקת וע' בתוספתא פ"ט דב"מ מחלוקת ג"כ שם דרשב"ג ורבנן גבי שדה קיצה גבי מקח וממכר וע' בירוש' כאן רפ"ז דמספקא ליה אם מקח וממכר הוה כנדרים. וע' כאן דף נ"ו גבי עליה וב"ב דף קמ"ג ע"ב גבי בני

בנים דיליף מנדרים וכ"כ בזה וע' בהי"ג ובירוש' כאן דאמר דלגבי נדרים לא הוה גידים בכלל בשר וע' בירוש' דמאי ספ"ב דלענין מקח וממכר הוה גיד הנשה בכלל בשר ע"ש וכ"כ בזה:

הלכה יח

הנודר מן המים כו'. ע' בהשגות. ור"ל כך דס"ל להר"א דבלא זה יאסרו המים משום שיצאו מהמים האסורים. ויהי' נ"מ להני דהיו בנהרות מקודם נדרו וכעין דאמר כאן דף נ"ב ע"ב וכבר יצאו מהן. וע' ברא"ש כאן דף נ"ה ע"ב גבי ב' לשונות כה"ג גבי חילקא ובמש"כ רבינו ז"ל בספר המצות גבי נזירות דחומץ לא פקע ממנו שם יין ע"ש וע' בע"ז דף כ"ט ע"ב אטו משום דאחמיץ כו'. אך שם דף מ"ז ע"א מה דאמר שם קמא קמא אזלא משמע דפקע מהם שם הראשון וע' מש"כ רבינו בהל' מעילה פ"ה ה"ו דכיון דיצאו המים חוץ לשדה מותר ליהנות מהן חזינן דס"ל דאין שם הראשון עליהם. אך הר"א ז"ל לא ס"ל כן לכך פי' דרק אסר עצמו מן המעיין לא מן המים וגם זה תליא במה דפליגי הר"ן ז"ל והריטב"א גבי הך דהנודר מאנשי העיר אם ר"ל דוקא הני שבשעת נדרו היו בתוך העיר. ע' כאן דף פ"ד ע"א בר"ן ויהי' נ"מ ג"כ להך דין דהל' י"ט גבי מותר בקטנים אם ג"כ לאחר שיתגדלו מותר בהם וכן גבי הנודר מבני נח אם אח"כ נתגיירו אם מותר בהם. וע' בהך דגטין דף פ"ה ע"א גבי חוץ מקדושי קטן וחוץ מעבד ע"ש בדברי רבינו מש"כ בזה. אך גבי נדר לזמן הוה בכל יום כדבר חדש משום דבידו לרבות הזמן ולמעט וכעין שכ' התוס' בכורות דף מ"ט ע"ב דגבי מלוה הכתובה בתורה לא שייך דאקני. ובאמת זה תליא בהך מחלוקת דערכין דף י"ד וכ"מ אם אזלינן בתר פדיון משום דס"ל דכיון דבידו לשאול על ההקדש ולבטלו כ"ז שלא נשאל הוה כמקדיש מחדש. וכעין הך דכאן דף כ"ט גבי פדאן חוזרות וקודשות. וכן יהי' נ"מ להנודר מן החלב אם מותר בקום שנעשה אח"כ וע' ברא"ש כאן דף נ"ג. וכן נ"מ אם נדר מישראל אם אסור בגרים שנתגיירו אח"כ והנה מלשון רבינו משמע דרק שם ישראל עליהם אבל זרע אברהם לא הוה ודלא כהרא"ש כאן וע' בירוש' פ"א דבכורים ותוס' ב"ב דף פ"א ע"א ע"ש:

הלכה כ

נדר משובתי כו' שלא נתכון כו'. הנה מלשון רבינו מבואר דלא כגמ' דידן רק דס"ל דאין עליהם ציווי לעלות לירושלים וצ"ל דכאן לאחר שגזרו עליהם וע' במש"כ רבינו בנדה בפיהמ"ש בפ' דם הנדה דאף להקל יצאו מכלל ישראל ובמש"כ רבינו בפ"א דמס' שקלים אם דינם כישראל מומר וע' במש"כ ספ"ח דמס' ברכות ע"ש ובירוש' פ"ה דע"ז דס"ל דרק לחומרא וע' בגיטין דף ל' דהוה מחלוקת אם יכולין ליתן להם מתנות עניים

ע"ש ובמש"כ רבינו בהל' עבדים בפ"ח ה"ה ע"ש ופ"ו ה"ו וע' בנדה דף ל"ג ע"ב דגבי כותי לא מתרץ רגל הוה כמו גבי צדוקי משום דס"ל דכיון דאין עליהם דין לעלות לרגל אף אם עלו לא נטהרו. וע' בתוספתא כאן פ"ב גבי אוכלי שום דרק ר"י ס"ל דאסור אף בכותים ע"ש. והטעם משום דזה תליא בהך מחלוקת דחולין דף ד' באחזיק בדלא כתיבא אם גבי כותים הוה הוחזק ע"ש ובהך דברכות דף מ"ז ע"ב ע"ש:

הלכה כג

הנודר כו' אסור בכהנים כו'. ע' יומא דף ס"ו ע"א אטו כהנים לאו בכלל כו'. וע' בתוספתא סוף הוריות דלא משמע כן וע' בחולין דף קל"א ע"ב גבי עם. והנה ע' בריטב"א כאן דאם נדר בכהנים אסור בחללים ע"ש. וע' ביבמות דף ע"ד ע"ב דלא הוה זרעו דאהרן. י"ל דזה רק בדין וע' זבחים דף י"ג ע"א דהוה מחלוקת אם יש עליהם שם כהנים וע' בהך דערכין דף ל"ג ע"ב דצריך מיעוט לבן לוי ממזר. וע' רש"י גיטין דף נ"ט ע"ב דרק שם ישראל פסול עליו עיין בכורות מ"ז ע"א אך י"ל דכ"ז בלשון תורה וע' בכתובות דף כ"ד ע"ב גבי מהו להעלות משטרות ליוחסין דמשמע דלא מקרי חלל כהן בלשון ב"א ע"ש. וצ"ל דבשטרות כותבין כמו דין. וע' בהך דב"ב דף קנ"א ע"א ברשב"ם גבי עבדים דלא מחלק ע"ש. וצ"ל דגבי שטר שאני כיון שזה נעשה מחמת דין אז אזלינן בתר לשון תורה וכן להיפך היכא דנזכר בתורה לשון השייך לב"א ילפינן מיניה כמו הך דדף נ"ו ע"ב גבי בית אגף וע' בהך דשבת דף קכ"ג ע"ב דהוה בזה מחלוקת דתנאי אם יש עליו שם בית או שם חצר וע"ש דף ט' ע"א גבי תוך הפתח ובהך דזבחים דף י"ד ע"א ובהך דחולין דף קכ"ו ע"א גבי כלב כו' ע"ש ובתוספתא רפ"ו דגיטין גבי זרק לה גט לתוך ביתה דרק מן האסקופה ולפנים אך יש לומר משום דאינו משתמר:

פרק י

הלכה ו

שאינו שותה יין כו'. ע' בהשגות. וע' בתוספתא ספ"ח דב"מ דמבואר להיפך גבי שכירות ע"ש והנה בירוש' כאן מחלק דמירי שאחר הנדר עברו ב"ד את השנה ולכך הוה כמו הך דשם גבי קבע זמן למשתה בנו ע"ש דף ס"א ע"ב ודף ס"ב ע"ב דכיון דידע מתחילה דיכולים לעברו י"ל דרק עד שיבוא הזמן קאמר וע' בירוש' כאן דלגבי שכירות לא. וע' בהך דכתובות דף נ"ד ע"א גבי ההוא דאמר נדוניא לברת וזל נדוניא אזלינן בתר השת' וע' ב"ב דף קכ"ח ע"ב גבי תטול אשתי כאחד מן הבנים ע"ש ברשב"ם דאף אם היו מרובים ונתמעטו נותנים לה כפי זמן החלוקה ע"ש. גם י"ל דאמרינן בב"ק דף צ"א משמיא רחימו

עליה וע"ש דף קט"ו ע"א ובהך דב"ב דף נ"ה ע"א גבי אנדיסקא ובהך דב"מ דף ע"ז גבי מיטרא ע"ש בתוס' וה"נ י"ל דהעבור נעשה בזכות השוכר אך כ"ז בזמן שהיו ב"ד מעברים ע"י טעמים אחרים אבל עכשיו שכבר הם מסודרים עפ"י חשבון הוה שניהם כחדש אחד וע' בירוש' שקלים פ"א ופאה פ"ד דעכשיו מעברין אף בשנה של שביעית וע' בירוש' תענית פ"א סה"ג ע"ש מה דמחלק בין בתחלה לבסוף:

הלכה י

הרי שנדר כו'. עי' מש"כ התוס' מנחות דף ק"ז ע"א ד"ה מר דאף דידע דצריך להקריבם בירושלים מ"מ לא נתכוין רק כפי מקומו וא"כ ה"נ אף שבשעה שנדר היה דעתו לילך למקום אחר מ"מ לא הוה רק כמו מקום הנדר וע' בתוס' שם דף ק"ו ע"ב גבי הרי עלי לבונה דהביאו מחלוקת דירוש' אם ר"ל כמו קומצו או כמו קומץ של כהן ר"ל אם הוה זה מחמת הדין דפחות מקומץ לא סגי וא"כ צריך להיות קומץ של כהן או מחמת נדרו ומסתמא דעתו אקומצו. ונ"מ למה דמבואר במנחות דף י"א ע"ב לחד מ"ד אף אם נחסר לבונה הבאה בפ"ע מ"מ קרבה ע"ש אם גם יצא ידי הנדר ובזה י"ל מה דמבואר במעילה דף י"ט ע"א לחד מ"ד דדי שיביאו לעזרה ע"ש ברש"י ובתוספתא פ"ד דפיאה אמר ג"כ עד שיביאם לבית הבחירה וע' בספרי פ' נשא פסקא כ"ט מטפל בהם כו' ור"ל דנ"מ דיצא ידי נדרו וכן נ"מ להך דמנחות דף ק"ח ע"ב גבי דמיו עלי הוקבע דבזה סגי רק עד שיביאם לבית הבחירה ואז אם מת די אף בפחות וע' בספרי פ' ראה פסקא ע"ז גבי תשא ובאת ע"ש. וע' בהך דערכין דף י"ח ע"א בתוס' ד"ה שיתן דגבי דמיו עלי ר"ל רק כשעת נתינה ולא כשעת הנדר וצ"ל דאין עליו חיוב כלל רק אחר אמידות ב"ד וע' מש"כ לקמן בזה. וע' במה דפליגי בירוש' דמאי פ"ב סה"א גבי תקנת חכמים כמו גבי דמאי אם אזלינן אחר מקומו או אחר מקום שהוא עכשיו:

הלכה יא

האוסר עצמו כו'. עי' בהשגות והנה ע' מש"כ רבינו בפיה"מ פ"ח דפאה ובפ"ט דשביעית וכאן בפיהמ"ש כך מוכח דיש רק ב' רביעות ובכל רביעה יש ג' זמנים לפי המקומות ולר"מ הרביעה השניה מתחלת בי"ז במרחשון בזמן שכלה הזמן השלישי של רביעה ראשונה והזמן האמצעי של רביעה שניה הוא כ"ג והשלישי הוא ר"ח ור"י ס"ל דזהו זמן רביעה א' ורבינו פסק בזה כר"מ וע' בתוספתא תענית פ"א במה דפליגי ר"מ וחכמים אם אזלינן בתר זמן או בתר גשמים ממש וס"ל לרבינו דמה דאמר רביעה ראשונה לשאול ר"ל הזמן א' של רביעה ראשונה אך אנן לא פסקינן כן רק בזמן ב' של רביעה ראשונה. ולתענית יחידים פסקינן זמן ג' של רביעה ראשונה. אך לתענית ציבור פסקינן זמן ג' של

רביעה שניה דהוא ר"ח לדידן. וגבי נדר בזמן ג' של רביעה שניה ואם ירדו הוא זמן ג' של רביעה ראשונה והוא זמן א' של רביעה שניה אבל עד הגשמים הוא ברביעה שניה וזמן ב' לגבי פאה ושביעית אזלינן בתר זמן של רביעה שניה וכן פסק רבינו בפ"א מהלכות מתנות עניים ע"ש. וע' מש"כ רש"י בתענית דף י"ד ע"ב ד"ה לא מן השם ושם דף י"ט ע"א ד"ה בזמן שיצאת ע"ש וע' בתוספתא פ"א דתענית וט"ס שם וצ"ל כמו בירושלמי כאן דלר' יוסי דבר שלא שייך לגשמים תליא בזמן ולא בגשמים ממש וזהו מה דמקשה בגמ' כאן דלר"י מאי נ"מ לן דין דרביעה שניה דהיינו תחילת זמן שלה דהוה ר"ח כסליו וגבי נדרים כיון דאזלינן בתר זמן ג' של רביעה שניה ובאם ירדו גשמים אז בתר זמן א' של רביעה ב' וא"כ למאי נ"מ הך דין דירדו גשמים ז' ימים וכו' דממ"נ דאי בגשמים ממש אז די ביום אחד דג' לרביעה א' וא' לרביעה ב' ובלא ירדו גשמים רק ג' של רביעה ב' ותירץ דמיירי דאמר עד הגשמים דאז צריך ממש וגם זמן הב' של רביעה ב' וא"ש כר"י כן הוא שיטת רבינו וע' בהך דנדה דף י' ע"ב גבי מדלפת דלא חשבינן כמוחזקת רואה וע"ש דף י"א גבי היכא דחזיא ממעין פתוח דלא קבעה וסת וע"ש דף ל"ט ע"ב. ובירושלמי פ"א ה"ו דהוה מחלוקת בזה ע"ש וה"נ לגבי רביעה:

שם ואם פירש ואמר כו'. הנה בירושלמי כאן וכן ברש"י מבואר שם דאזלי לשיטתם בהך דתענית דף ה' ע"א. והנה שם לא פסק כן וכן לענין להפסיק מתענית יחידים פסק שם דף י"ב ע"ב דרק עד שיצא ניסן כולו ודוקא של תקופה וכמבואר בירושלמי שם ובדברי רבינו וצ"ל משום דאמר לשון הגשמים דהוא זמן ממוצע כמו לעיל וע' בהך דר"ה דף ז' ע"ב דהוה מחלוקת אם בניסן שכיחא קיטרא וע' בהך דשבת דף מ"ג ע"ב ע"ש ובתוספתא כאן פ"ד מבואר דרק עד יו"ט א' של פסח כמו גבי שאלה:

הלכה יב

עבר הפסח אעפ"י כו'. עי' בהשגות ונ"ל דר"ל כך דהנה עי' כאן דף כ' גבי מי שנדר וע' בתוספתא שם ספ"א דגרס להיפך וע' רש"י נזיר דף ל"ב ע"א ובירושלמי בנזיר שם פ"ה מפרש כך דאם הוא עדיין בתוך ימי נדרו צריך לנהוג איסור כימים שנהג בהם היתר אבל אם כבר נגמר כל ימי נדרו אז א"צ ע"ש וע' מש"כ רבינו לקמן פ"ד הי"ד אך שם גבי נזירות כיון דלא הביא עדיין קרבן הוה כמו בתוך נזירות ועיין בשאלתות דר"א פ' שמות וע' בירושלמי נזיר פ"ט ה"ב גבי עבד ג"כ כה"ג ובדברי רבינו שם פ"ב הי"ט ובתוספתא שם אבל גבי נדר רק בזמן שהוא תוך נדרו וכמש"כ וזהו כונת רבינו כאן דאם הלכה ונהנה קודם הפסח אסורה בהנאתו אחר הפסח כיון דהתנאי נמשך עד הסוכות מקרי עדיין תוך זמן הנדר. גם י"ל דר"ל כך דאף אם קודם הפסח הלכה וא"כ כבר עברה על

נדרה במה שנהנית אסורה גם לאחר הפסח לילך דכל פעם שהולכת עוברת בכל פעם על נדרה וע' מש"כ הר"ן ז"ל בנדרים כאן דף י"ז ד"ה כיון דאם תלה נזירותו בתנאי אם אוכל ככר די"ל דעל כל כזית וכזית שאוכל חייב לנהוג נזירות בפ"ע ע"ש וע' בהך דשבועות דף כ"ח ע"א גבי התראה אם צריך בשעת התנאי או בשעת אכילת האיסור ע"ש ברש"י ותוס' ובמש"כ רבינו ז"ל לעיל בהלכות שבועות פ"ד הי"ז ע"ש. ועי' בירושלמי נזיר פ"ג ה"ה מה דאמר שם הוין סברי מימר מה פליגי במכות הא בקרבן לא ע"ש והיכא משכחת קרבן כה"ג וצ"ל כמש"כ הר"ן בנדרים הנ"ל דף י"ז דבעי התראה בין כל כזית וכזית לענין שינהוג נזירות הרבה ע"ש ונ"מ לענין קרבן דאם מתרה בו מתחילה שיש בהככר כך וכך זיתים ויתחייב ע"ז כך וכך נזירות חל עליו אך שם רק בלהבא. אבל כאן שכבר עבר לא מהני בכל פעם ופעם שיעבור למפרע. ועי' תוספות כתובות דף ע' ע"א ד"ה הכא שכ' שם דהיכא דאחר עובר לא מזדהר בתנאו. וכאן צ"ל דגם היא אסורה וע' בהך דיומא דף י"ג ע"ב דעל תנאי שיקיים אחר חיישינן שמא לא יקים ע"ש. ועי' בירושלמי שבועות פ"ג הי"א בהך מחלוקת דר"י ור"ל אם היכא דעבר על הדבר אי אמרינן לו שיקיים אותו אח"כ ע"ש. וע' במעש"ש פ"א במחלוקת דרבי וראב"ש גבי האוכל מע"ש שלו ובדברי רבינו פ"ז ה"כ מה' מעש"ש ועי' במש"כ רבינו בהל' גירושין פ"ט הכ"ד והל' ל"ג ע"ש:

פרק יא

הלכה ג

כיצד כו'. הנה מדברי רבינו מוכח דס"ל דהא דקי"ל דמופלא סמוך לאיש דאורייתא זה רק בבן י"ג או בבת י"ב ולא הביאו ב' שערות דלגבי עונשין אזלינן ג"כ בתר סימנים אבל לגבי נדרים רק בתר שנים וזהו מה דאמר בגמ' נדה דף מ"ה ע"ב סד"א בודקין לעולם ר"ל דבן י"ג שלא הביא ב' שערות יהא נמי צריך בדיקה קמ"ל אבל בהביא ב' שערות לכ"ע לא הוה ס"ד דהא צריך בדיקה ובזה א"ש מ"ש התוס' כאן דף מ"ה ד"ה אילימא דאמרינן דמסתמא יביא בזמנו דבאמת א"צ כלל גבי נדרים שיביא ב' שערות ומה דמקשה בגמ' שם אי דלא אייתי שתי שערות קטן הוא זה ר"ל אם ס"ל דמופלא סמוך לאיש מדרבנן וע"ש ברש"י שכתב דמופלא סמוך לאיש לא הוה משום שאינו יודע ולכאו' הא מצי למימר דכאן שוב לא שייך מש"כ התוס' שם ד"ה אילימא ודף מ"ו ע"ב ד"ה ר"י דמסתמא יביא ב' שערות בזמנו דהא חזינן שלא הביא וכעין מש"כ התוס' ב"ב דף קנ"ד ע"ב ע"ש ובאמת י"ל כך דכבר כתבתי בהל' אישות דהב' שערות מתחילין תיכף ליגדל רק שנעשו כשיעור בזמן שהגיע לשנים ואם נעשו כשיעור קודם הוה שומא וזה

באמת הך מחלוקת דר"י ור"י כאן דף מ"ו גבי בן ט' שנים דלא ר"ל שנעשה גדול בהשנים רק דר"ל דאם השערות עומדות עד לאחר זמן גדלות לא הוי שומא וזה מדקא' שם ועודם בו ורק מכאן ולהבא הוה גדול וכן מבואר בירושלמי פ"א דקדושין ע"ש דהוה בעיא וכן י"ל דהך מחלוקת דשם דתוך זמן כלאחר זמן הוא ר"ל ג"כ רק לענין השערות ולא לענין השנים וכן מוכח בתוספתא דנדה פ"ו ע"ש וזהו ג"כ כונת רש"י גיטין דף ס"ה ע"א חולצת ור"ל רק אשערות דלא הוה שומא ולא כתוס' כאן ד"ה ר"י. ועי' בהך דנזיר דף ל' ע"א בתוס' ד"ה ה"ג שכ' שהם שומא אף אם הביא ואף דזה קאי לריבר"י וריבר"י ס"ל דהוה סימן וצ"ל דרק מכאן ולהבא כמבואר בירושלמי דקדושין הנ"ל וע' ברש"י קדושין דף פ"א ע"ב ד"ה תנוקת וע' ברכות דף מ"ז ע"ב גבי קטן פורח ע"ש ברש"י ותוס' ור"ל ג"כ כן כגון שיש לו סימנים אך לא נגמרו וזה עדיף מנגמרו דאז הוה שומא. אך לשיטת רבינו קשה וצ"ל דס"ל דכן הך מחלוקת דגבי תרומה ע' בפ"א דתרומות מ"ג ובגמ' כאן ר"ל ג"כ כה"ג דלר"י רק אם לא הביא ב' שערות דהיינו בן י"ג ולא הביא ב' שערות דנדריו קיימין אז דוקא תרומתו תרומה ולר"א אף במקום שנדריו נבדקין ג"כ תרומתו תרומה וא"ש גירסת הגמרא דידן דלא כשיטת הירושלמי ואנן קי"ל בזה כר"י דרק אם נדריו קיימין אבל לר"מ בירוש' דפליג ע"ז שם וס"ל דאף אם הגיע לשנים כ"ז שלא הביא ב' שערות לא כלום והגמ' מקשה אליביה וא"ש. ועי' מש"כ רבינו בפיה"מ בנזיר דף כ"ח ע"ב מוכח ג"כ כן ובשקלים פ"א וכן מה דס"ד לר"ה דלוקה על נדרו ר"ל ג"כ כגון בן י"ג ולא הביא ב' שערות וע' בתו"כ פ' אמור פ"ו דאמר שם בן ט' גבי אכילת תרומה ע"ש ושם בסוף פ' בחקתי ע"ש בפי' הראב"ד וכן הך דתמורה דף ב' ע"ב גבי קטן מהו שימיר ר"ל ג"כ כה"ג ולכך מבואר בנזיר דף ס"ב ע"א דלגבי ב"נ לא תליא בשערות רק בשנים וע' תוס' ערכין דף ג' ע"א ד"ה מופלא ע"ש ובנזיר שם יש קרא ע"ז משום דהו"א דזה בגדר דין לא בגדר נדר כיון שדמיו קצובין וכעין הך דתמורה הנ"ל וע' בספרי פ' נשא ופ' מטות דמבואר שם כה"ג ע"ש ובזה א"ש מה דהגמ' בנדה שם לא מקשה מהך דיבמות דף ק"ח גבי הפרת נדרים. ועי' תוס' כתובות דף ק"א ע"א ד"ה ובהפרת ע"ש משום דס"ל לגמ' דקאי שם על הני דנדריה נבדקין דהרי א"ש דממאנה ובהגיע לזמנה חיישינן שמא נשרו לכך לא מקשה מזה ומקשה רק מהך ברייתא דשם דס"ל דמיירי אף במי שנדריה קיימין וזה דאמ"ש ממ"נ אי דרבנן דרבנן ר"ל דאם מיירי בזמן שנדריה נבדקין מהני הפרה ואי בזמן שנדריה קימין מ"מ לענין עונשין עדיין היא קטנה אך מ"מ יקשה מזה לר"ה הנ"ל. ובאמת בירושלמי ביבמות שם נקט ליתא הפרת נדרים וזה כונת הירושלמי שם דאמר על דעתיה דכהנא במחלוקת ר"ל לפמ"ש לשיטת רבינו דגם בת י"ב בלא שערות הוה

מופלא וא"כ לרב כהנא הוי רק מדרבנן וא"כ גם שם יכול להפר ואיך נקט ממאנת לכך אמר מחלוקת ר"ל כר"י ור"ש דס"ל בנדה דף נ"ב ובירושלמי פ"א דיבמות דאף לאחר י"ב יכולה למאן דהיינו עד בגרות וכבר הארכתי בזה בח"א ע"ש. ולר' יוחנן דס"ל מופלא סמוך לאיש דאורייתא והך מפר נדריה דקתני ר"ל קודם י"ב ובזמן שנדריה נבדקים דאז לכ"ע הוה דרבנן ואז ממאנת לדברי הכל. וכן נראה דהך מחלוקת דרבי ורשב"א שם דף מ"ה ע"ב הוא ג"כ כה"ג ר"ל בלא הבאת שערות וע"ש דף מ"ז ע"ב שהאשה ממהרת להביא וברש"י כתובות דף נ' ע"א ע"ש בתוס' ובפיהמ"ש לרבינו יומא דף פ"ב ע"ש. והנה עי' לקמן בהלכות נזירות פ"ב הי"ג במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל אם גבי נזירות הוה מופלא סמוך לאיש דאוריית' והטעם משום דזה בגדר קרבן ובאמת מה דאמר בגמ' יכול יהא חייב על הקדישו קרבן לפי המסקנא דשם מה ר"ל וי"ל דקאי על מד"א בירושלמי פ"א דתרומות לגבי שחוטי חוץ אם שחט את קדשיו בחוץ אם חייב ועי' בירושלמי פ"ג דמעש"ש גבי גזל דהכל מודים דאין חייב קרבן עד שיביא ב' שערות ר"ל דקרבן הוה משום עונש וכ"כ בזה ועי' לקמן בהל' שגגות גבי שפחה חרופה אם קטן חייב קרבן. והנה בנדה שם דף מ"ה ע"ב דאמר סד"א כו' אבל היכא דקאמר אינהו ונ"ל דר"ל דצריך שאנו נדע שהם כך וכך שנים אבל אמירת עצמן לא מהני ועי' בהך דקדושין דף ס"ג ע"ב דרק אב נאמן ע"ז אבל הם עצמן אין נאמנים ע"ז אף לענין נדרם:

הלכה ח

ומאימתי כו' משתכנס לחופה כו' ור"ל דאף למאן דאמר בכתובות דף מ"ח ע"ב ולקמן בהלכה כ"ב דלאחר מסירה יצאה מרשות האב שזה רק שאינה עוד ברשות האב אבל מ"מ לא נכנסה לרשות הבעל ג"כ לענין הפרה וכמבואר בירושלמי שם. וע' מש"כ רש"י נדרים דף פ"ט ע"א ד"ה זה הכלל דמשמע שם מלשונו דעדין לא הגיעה לרשות הבעל ואם נדרה אז לא מהני הפרתו. ועיין בהך דיבמות דף נ"ו ע"א גבי ביאת שוגג ביבמה אם מהני להפרת נדרים לשמואל ומשום דביאת שוגג לא הוה רק שנסתלק מעליה שם של בעל הראשון אבל עדין לא נכנסה לרשות הב' לגמרי. וע' בירושלמי כאן פ"ו ה"ו גבי מיעדה לבנו קטן מי מיפר לה ע"ש ועיין ברא"ש כאן דף ע"ג ע"א גבי חרש שכ' שם דחרש מדרבנן אינו יכול להפר ברמיזה וע' לקמן פי"ב הי"ד מש"כ רבינו גבי קטן ואמאי הא משכחת לה בחרש שיבם אשת פקח וכן גבי קטן לשיטת רבינו ורש"י דהוה מה"ת קנויה לו וע"כ צ"ל דאך נסתלקה מראשון אבל אינה של שני ויהי ג"כ נ"מ לר"ש בהך דיבמות דף י"ח ע"ב ודף כ' ע"א גבי אשת אחיו שלא היה בעולמו אם בא עליה ביאת שוגג לשמואל ואח"כ נולד לו אח ואח"כ מת המיבם אם מותרת להתיבם לו ועי"ש

ברש"י ד"ה אוסר דכ' דהטעם דהשלישי בא מכח הב' ובתוס' שם כתבו דיכול להחזירה אחר גירושין ועיין בירושלמי דיבמות פ"ו דמוכח שם דאף לאחר ביאת שוגג מ"מ יכול לגרשה בגט ולהחזירה אבל אם נימא כטעם רש"י י"ל דגבי ביאת שוגג כיון דלא נקראת אשת שני אסורה על השלישי משום אשת אחיו שלא היה בעולמו. ובאמת זהו כונת הירוש' פ"א ה"א ביבמות ר' יודן בעי כמאן דאמר הוא אינו חייב כו' ודכותיה בא עליה נאסרה כו' ולכאו' הוא תמוה הא ודאי הרי נעשית אשתו גמורה רק דר"ל כגון ביאת שוגג דכיון דהקנין הוא רק מחמת שהיתה אשת הראשון י"ל דעדין יש שם הראשון עליה וכן נ"מ אם יש עליה שם אשת ב' מתים וגם נ"מ להך דיבמות דף ס"א גבי נתמנה אח"כ להיות כה"ג וע"ש בירושלמי דלר"א בן ערך דס"ל דמאמר הוה קנין גמור הוה זה כמו אירס גלם לגבי כה"ג ע"ש והנה באמת זה תליא מה הוא יבום אם להפקיע זיקת הראשון או שתהיה קנויה לו וזה באמת כונת רש"י ז"ל ביבמות דף ו' ע"א גבי שכן הכשר מצוה ע"ש בתוס' מה שהקשו עליו אך כך דגבי כבוד אב ובנין בית המקדש הוה המצוה הדבר ובלא הדבר ליכא מצוה אבל גבי יבום כיון דחזינן דאם חלץ לה פקעה המצוה א"כ נמצא דאין המצוה זה הדבר רק ע"י הזיקה נתחייב בהמצוה וא"כ י"ל דהערוה עושה פעולה שתפקע הזיקה וממילא ליכא כאן מצות יבום ובזה א"ש מה שהקשו התוס' שם דף ט' ע"א ד"ה והרי דאמאי לא אתי עשה כו' רק כיון דס"ל דאין קדושין תופסין עי"ז פקעה הזיקה דלא עדיפא מקדושין. וע' בירושלמי יבמות פ"א ה"א דאמ"ש מה ביניהן ור"ל לר"ע ושיטתיה דאין קדושין תופסין. אך זה תליא אם הזיקה באה מחמת היבום או היבום מחמת הזיקה וע' ביבמות דף נ"ב ע"ב במחלוקת דר' ורבנן ע"ש בתוס' ד"ה או ור"ל ג"כ כך אם הזיקה הוא מחמת הדין או הדין הוא מחמת הזיקה. ועיין בהך דמכות דף ח' ע"א במד"א שם דכיון דאם מצא חרוש כו' לאו מצוה וביבמות דף ו' ע"ב תוס' ד"ה טעמא ופסחים דף ע"ה ע"א בתוס' גבי אבר. אך כך דנ"מ דאם עכשיו שצריך לעשות הדבר הוא דצריך הדבר ואם יש הדבר אז אין צריך לדבר או דכיון דיש הדבר הרי ישנו וזהו ר"ל ג"כ בהך מחלוקת דזבחים דף י"ג ודף ט"ו גבי הולכה דהוי עבודה שאפשר לבטלה דלא הוי עבודה לר"ש אם ר"ל דאז אין צריך להוליך או דהוי כמו הוליכן וזה תליא בהך פלוגתא דאביי ורבא בספ"ק דזבחים גבי הך דהא בעי לאמטוי ע"ש. ועיין תוס' מנחות דף ב' ע"ב ד"ה שחיטה מ"ש לר"ש גבי קבלה הא אפשר לבטלה ע"ש אך באמת זה תליא אם מה שא"צ הוא מטעם דלא בעי או מטעם דהוה כמו נתקבל ע"ש דף כ"ו ע"ב מה דפליגי שם אם פסלתו שמאל וע' בהך דיומא דף מ"ח ע"א גבי קטרת דהוי שם בעיא אם משום דא"צ כלי או דהוה ככלי ע"ש בתו"י ודבריהם תמוהים מהך

דמנחות וזהו באמת ג"כ כונת הגמ' בזבחים דף צ"ב ע"ב גבי עוף בנשפך על הרצפה ע"ש ברש"י ולקמן אאריך בזה וע' בהך דמנחות דף כ"ז ע"א מה דמייתי שם תנאים גבי לולב אם צריך אגד וכן בסוכה דף י"ג ודף ל"ג ואמאי לא מייתי מהך דסוכה דף ל"ו ע"ב דהוה משנה דמוכח שם דר"י ס"ל דצריך אגד ע"ש דף ל"א ע"ב אך י"ל דהו"א דשם קאי אהך דשם דף כ"ט ע"ב ודף ל"ב ע"א דאם היה פרוד יכפתנו ואך בזה דאף אם אינו פרוד א"צ מ"מ הוה בגדר בל תוסיף כיון דכעת צריך ואם כפות אז הוה כמו שנתקיים הדבר לא שא"צ הדבר וזה יהי' תליא בהך דסוכה דף י"ג ע"א ע"ש בבעל המאור אם אגד בידי שמים שמו אגד. והנה באמת צ"ל דכונת הרא"ש בנדרים שם דף ע"ג גבי חרש משום דהא דמהניא רמיזתו הוה רק דרבנן וכבר הארכתי בזה בח"א אם שייך מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו. וכונת הירושלמי גבי יעוד של קטן ר"ל כך דהנה ע' בלשון המשנה כאן דף ס"ז גבי הפר האב ולא הפר הבעל ושם דף ס"ז ע"ב מוכח כך דהא דגבי ארוסה צריך גם בעל לא משום דנגרע כח האב רק משום דיש גם רשות הארוס וע' בהך דכתובות דף ל"ט ע"א דאמ"ש גבי אירוסין מי קמפקא מרשותו כו' ור"ל דגבי נשואין הי' הטעם משום דיצאה מרשות האב דהרי גבי מסירה לבעל אף דהבעל עדין אינו יכול להפר מ"מ מרשות האב יצאת משא"כ באירוסין דהטעם רק משום שיש עליה עוד רשות וא"כ נ"מ לפי"ז בנדרים שאין בהם עינוי נפש ובינו לבינה לשיטת רבינו דאב מצי מיפר ולא בעל אז האב לחודי' מצי מיפר דכיון דכאן אין רשות לארוס וגם לא מהני הקמתו כלל בנדרים כיון דהוא אינו יכול להפר וזהו הטעם ג"כ מה דאמרינן בירושלמי כאן פ"ו מיתה כהפרה ר"ל משום דנסתלק זכותו ושוב יכול האב לחודיה להפר ולכך ס"ל להירוש' שם דגבי אב שייך לומר טפי מקלש קליש דעיקר הפרת הארוס הוא שמבטל זכותו שיש לו בהני נדרים ועי' בירושלמי פ"ו דערובין גבי ביטול רשות בשבת דאמר שם ג"כ משום דמיתה כביטול דמיא ע"ש ולכך ר"ל שם לפי גרסת הירושלמי דאם מת הארוס והאב הפיר כבר חלקו דא"צ האב לחזור ולהפר חלקו של ארוס זה רק בששמע הארוס הנדר דאז הוה מיתה כהפרה אבל אם לא שמע אז לא מהני אך זה יהי תליא אם יכול להפר נדרים בלא שמיעה וזהו כונת הירושלמי שם בה"ב הוין בעי מימר ר"ל דסד"א דמת האב לא נתרוקן לארוס זה רק בשלא הפר האב ואף דקי"ל דמיתה כהפרה זה רק כששמע אך מביא ראיה מהמשנה דמהני הפרה אף בלא שמיעה וא"כ יהי' מיתה כהפרה אף בלא שמיעה ומ"מ לא נתרוקן חזינן דאף לאחר הפרה לא נתרוקן וע' בירוש' הוריות פ"ג ה"ג דאף אם נימא דהגדולה מכפרת מ"מ לא נתכפר רק בזמן שנודע לו בשעת הגדולה ע"ש וזהו כונת הירוש' גבי יעוד אם מיעדה לקטן אם נימא דיעוד אירוסין עושה אם אז די

באב לחודא כיון דהארוס הוא קטן ואינו יכול להפר והוי כמו שלא זכה כלל וכן ר"ל שם גבי שומרת יבם וגבי קדושי מאה וגבי חרש עי"ש:

שם היתה מחייבי לאוין כו'. מבואר בתוספתא פ"ב דיבמות וע"ש בתוס' דף פ"ט ע"ב ובספרי פ' מטות פסקא קנ"ד ע"ש והנה גבי שניה משמע מל' התוספתא שם ביבמות דאינו יכול להפר נדריה ע"ש. אך ע' בירושלמי יבמות פ"ט וכתובות פי"א מבואר להיפך ע"ש. אך באמת ט"ס שם בירושלמי וקאי על ממאנת ור"ל אקטנה מהך דיבמות דף פ"ט ע"ב ע"ש. והנה הטעם גבי שניות דאינו מפר י"ל כמו דאמרינן שם תתגנה ותתגנה וכמו גבי כתובה כמש"כ התוס' גם י"ל דזה תליא במה דמבואר בירושלמי כאן פ"י ה"ה דלר"א היכא דאין חייב לה מזונות אין הבעל יכול להפר וה"נ כן. אך יהי נ"מ לבוגרת ומוכת עץ לכה"ג דאם נשא נשוי אם יכול להפר נדריה ע' בתוס' יבמות דף ס' ע"א גבי בעולת עצמו. והנה בתוספתא שם מבואר דמטמא לאשתו שניה אך בירוש' כתובות הנ"ל משמע דפליגי בזה ע"ש אך לפי שיטת התוס' ורבינו דתליא בירושה וכיון דקי"ל דיורשה ה"ה דמטמא לה וע' ביבמות דף כ"ב דהטעם משום דלאפוקי קיימא א"כ גבי שניות ג"כ כן וגם באמת לפי מש"כ הראב"ד בתו"כ פ' אמור דהא דממעטינן בסנהדרין דף מ"ז פרט לשפירשו אבותיו מדרכי צבור וכן כתב רבינו בפ"ב מהל' אבל ה"ח וס"ל להראב"ד שם דאף בכל העבירות כן וא"כ בל"ז לא יטמא לה והך מיעוט דאשתו פסולה י"ל דקאי אאשתו כהן שנאנסה וכמו הך דיבמות דף צ' וע' ב"ק דף צ"ד ע"ב גבי עושה מעשה עמך דאי בעי תשובה מאי בעי גביה אך י"ל דנ"מ בין ישראל לכהן ולענין חיוב טומאה וזה רק גבי שניות דרבנן אבל לא בממזרת דאורייתא וע' מש"כ הנ"י ביבמות פ"י ע"ש ובמק"א אבאר זה ובמש"כ רבינו בהל' ממרים פ"ו הי"א והי"ב ע"ש וע' במס' שמחות פ"ד דאלמנה לכה"ג נוהג בה אבילות אף דאסור לטמא לה ע"ש וי"ל דרק מדרבנן וכמו קרובי אם וע' בהך מחלוקת דרבינו ורמב"ן ז"ל גבי אחותו הנשואה אם יש בה אבילות מה"ת. וגם י"ל דלגבי אלמנה לכה"ג כיון דיש לה כתובה י"ל ג"כ קבורה מחמת כתובתה וע' כתובות דף פ"א ע"ב ד"ה איקבר ובירוש' שם וכי אשה שאין לה כתובה אין לה קבורה. אך באמת כך דע' מש"כ רבינו בהל' אבל פ"ב ה"ז גבי אשתו של כהן ובתוס' ביבמות שם דף פ"ט ע"ב אך כך דגבי נשואה גמורה אז החיוב דקבורה הוא מצד הדין לא מצד הכתובה אבל לאחר מסירת שלוחי האב לשלוחי הבעל אז רק מטעם כתובה ועיין בהך דכתובות דף נ"ג ע"א דמוכח שם דגם ארוסה אם היה לה כתובה יש לה קבורה מהבעל וכן יהי' נ"מ גבי יבמה אף דמבואר ביבמות דף כ"ט ע"ב דאין מטמא לה זה רק מחמת דין טומאה אבל מחמת כתובה מוטל עליו לקוברה וכן יהי' נ"מ למה דמבואר

ביבמות דף ס' ע"א בהך דאחותו ארוסה שנתגרשה יכול לטמא לה וכן אם מת הארוס שלה איך יהי' הדין גבי יבמה כה"ג אם מתה בעודה זקוקה ליבם אי מטמא לה אחיה. ובזה יש לפרש כונת רש"י גטין דף ע"ט ע"ב ד"ה מטמאין לה מה דכ' אם כהנים הם דקשה היכא משכחת לה הא אסורה לכהן אך ה"ק דר"ל אם היה לה אח כהן וארוס שלה היה כהן ולאחר שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל ומ"מ לא מקרי נשואה לענין שהאח עדיין יכול להטמא לה ונתגרשה בגט זה דאז לא האח ולא הארוס יכולין להטמא לה וע' תוס' יבמות דף י"ב ע"א ע"ש בד"ה אחר. והנה ע' ביבמות דף פ"ה ע"א דאמ"ש על אלמנה לכה"ג דהמזונות הוא מתנאי כתובה ע"ש רק מחיים לית לה מחמת עמוד והוצא וע' שם דף נ"ו ע"ב בתוס' ד"ה מן האירוסין ודף נ"ח ע"א בד"ה דהני. אך יהיה נ"מ לגבי הני דקי"ל דאם נשאו לא יצאו כגון בוגרת ומוכת עץ דשם לא שייך הך עמוד והוצא וכן לגבי אשת כהן שנאנסה שיש לה כתובה ותנאי כתובה כמבואר בנדרים דף צ' ע"ב וכתובות דף נ"א ע"ב גבי שבויה ע' בתו"י נדרים שם ובתוספתא כתובות פ"ב גבי הך דר' זכריה בן הקצב מבואר דיש לה מזונות ע"ש אך המזונות הוה רק בגדר תנאי כתובה ולא בגדר חיוב התורה שהתורה לא חיבה ע"ז וכעין דאמרינן בהך דסוטה דף כ"ו ע"א גבי אשת ממזר שותה סד"א כו' ע"ש. ולכך אמר שם ביבמות דהוה רק בגדר תנאי כתובה ולכך שפיר חל בהך דבכורות דף מ"ה ע"ב דאוסר הנאתו עליה אף דהוא משועבד לה דהיכא דהשעבוד הוא רק בגדר תנאי כתובה אז חל שפיר ע' בהך דכתובות דף ע' ע"ב בתוס' ד"ה שהגיע ויהי' נ"מ ג"כ למש"כ בח"א בפ"ג מהל' נערה בתולה ה"ח אם עבר ונשא חייבי לאוין אם שייך בה הדין של מוש"ר ועיין רש"י מכות דף ט"ז ע"א ד"ה ע"ד רבים שכתב שמצא בה עון וע"ש בתוס' שתמהו עליו אך רש"י ר"ל כגון שעוברת על דת דקי"ל דמצוה לגרשה ומ"מ אם רצה לקיים מקימה כמבואר בסוטה דף כ"ה ע"א ע"ש ובכ"מ ואז חל שפיר הנדר ואם בזה ג"כ יש חיוב התורה שלא לגרשה וכעין דאמרינן בהך דסוטה דף ו' ע"א מי קרמינן עליה ע"ש ברש"י ובתוס' וע' בתו"י נדרים דף צ' ע"ב גבי חרם ר"ג לדידן וע' בירוש' הובא בתוס' סוטה דף ג' ע"א אם לב"ש יכול לגרשה בשביל דברים מכוערים לבד וכן יהי' נ"מ אם לאחר שאנסה נשא את אחותה ואח"כ מתה אם מוטל עליו לקחתה ואף דמבואר בירושלמי בכתובות פ"ג דאף אם מתה כבר נפטר ע"ש בה"ו זה רק שבשעה שאנסה אז היה נשוי אחותה שמתחלה לא חל עליו החיוב לקחתה וע' בירושלמי קדושין פ"א דאמ"ש בה"ג דנ"מ אם מעות הראשונות לקדושין ניתנו אם היה נשוי אחותה ואח"כ מתה אם יכול ליעדה וע"ש בירושלמי דאם היה נשוי אחותה שפיר יכול למוכרה לו אף למ"ד דאין מוכרה לקרובים משום דיש בה צד יעוד לעצמו. וע'

בירוש' גטין פ"ז גבי חתכה דדה אם זה הוה ביטול בידים ע"ש. וא"כ יהי' נ"מ לענין שניה וע' בדברי רבינו בהל' אבל פ"א ה"ט מש"כ שם דמשמע דאף אם הרוגי ב"ד עשו תשובה מ"מ אין מתאבלין עליהן ע' סנהדרין דף פ"ה והטעם י"ל דכיון דאינו יכול לקוברם לא חלה עליו אבילות וע"ש דף מ"ז דאינו מבואר כן גם י"ל כיון דדעתו לפנותם אחר שיתעכל הבשר ועיין בתוס' דסנהדרין פי"ז דמשמע שם דשלוחי ב"ד מלקטין עצמות ועיין מש"כ רבינו בהל' סנהדרין פי"ד ה"ט מש"כ שם. וכן נ"מ לאשת כהן שנאנסה די"ל כתובה אם חייב בקבורתה:

הלכה ט

נערה המאורסה כו' אינה לוקה אך זה רק אם האב הפר לה אח"כ תוך מעל"ע אבל אם לא הפר לה אז נתבטלה למפרע הפרת הארוס וע' מש"כ התוס' זבחים דף ק"י ע"א ע"ש בד"ה ואי. אך זה רק גבי ארוס אבל אם האב הפר לחודי' אז לא לקי אף שהארוס לא הפר לה כלל כן מוכח בירוש' כאן פ"ו ה"א מחמת דהפרת הארוס הוא רק מחמת זכות שיש לו ממעכב ההפרה וכיון שהפר בטלה זכותו וכמש"כ לעיל ועי' בתוס' נדה דף מ"ו ע"ב דעיקר הפסוק בא להשמיענו דיכול לקיים ועי' בהך מחלוקת דדף ע"ח ע"ב ודף ע"ט ע"א אם השתיקה של מעל"ע הוא משום דהוה כמו קיום או רק גזיה"כ דאין רשות להפר רק תוך מעל"ע ע"ש בר"ן וברא"ש ועי' בר"ן דף ס"ז ע"ב ומה דאמר שם בדף ע"ט ושותק ע"מ לקיים ר"ל כך דששתק ע"מ לקיים בפיו דאף דקי"ל דקיום בלב הוה קיום זה רק שלא נתכון להוציא מפיו אבל בנתכוין להוציא מפיו לא הוה קיום עד שיוציא מפיו וע' שבועות דף כ"ו ע"ב גבי הקדש כה"ג וע' בתוספ' פ"ג דמעש"ש דהוה מחלוקת כה"ג ע"ש ועי' במה דמבואר בירושלמי כאן על הך דריבר"י ורבנן אם צריך שיהא כל היום ראוי להפרה אז הוי קיום ע"ש וברא"ש כאן דף ע"א ע"ב דכ' שם דגמרא דידן לא ס"ל זה ועי' בר"ן כאן דף פ"ז ע"ב בהך מחלוקת דר"מ ורבנן גבי איני יודע שזה נדר דיש שם סברא דלר"מ לא יפר כלל ע"ש הרי חזינן דאין הטעם משום דזה הוי בגדר קיום רק גזיה"כ דרק אותו היום יכול להפר אך זה פליגי אם רק בזמן שיכול להפר זה עולה לו מן המנין ועי' תוס' כתובות דף ע"א ע"ב דנסתפקו כה"ג אם שאל על קיומו אם הזמן עולה למעל"ע וכאן דף ס"ט ע"א ע"ש בתוס' וי"ל דאף להני דס"ל דלאחר הקמת הבעל יכולה לשאול לחכם ע' דף ס"ט ע"א ברש"י ובירוש' כאן פ"ו ובתו"י דף ח' ע"ב ובמרדכי פ"ד דגיטין מה דהביא בזה בשם הספרי ורש"י יבמות דף כ"ה ע"ב יש לחלק בין היכא דקיים בין היכא דשהה מעל"ע דאז הוה נדר מחמת גזיה"כ ועי' כאן דף ע' ע"א גבי קיים לך שעה אם כיון דמקצת היום קיים י"ל דשוב בטלה ממנו זכות שנתנה לו תורה להפר

וכעין שכתבו התוספות ב"מ דף קי"ב ע"א גבי לאו דלא תלין יע"ש ועי' מש"כ התוס' חגיגה דף ב' ע"א ד"ה תשלומין וע' בהך דמו"ק דף כ"ב ע"ב גבי שמועה קרובה ברגל ע"ש אם עולה לו וברש"י סנהדרין דף מ"ז ע"ב גבי אבילות וע' במה דפליגי בירושלמי פ"ד דנזיר אם קיום הוא שרוצה שתדור או שמסכים להנדר ע"ש ובאמת זה יהיה נ"מ בין בעל לאב דאב צריך שירצה בדבר וגבי בעל סגי בהסכם דכיון דמסכים מיד מבטל רשות שנתנה לו תורה וע' בהך דמבעיא לן דף ע"א ע"ב אם גירושין כהקמה דמיא ור"ל ג"כ זה דכיון דמפקיע הזכות שזכתה תורה לו הוה כמו הקמה ועי' תוס' סוטה דף י"ח ע"ב מש"כ בשם הירוש' לענין גירושין גבי קינוי ע"ש בד"ה מהו ונ"מ ג"כ להך מ"ד דס"ל כאן דף פ"ט ע"א גבי הריני נזירה לכשאתגרש דס"ל לר"ע דיכול להפר עכשיו אם גירשה תוך מעל"ע אם הגירושין גופה הוה כהקמה וזה ודאי הוה הקמה אך לר"י דס"ל דאינו יכול להפר והנזירות חלה עליה במה שמגרשה א"כ ע"י גירושין חלה עליה הנזירות אם הוה זה גופא כמו קיום ואף דעי"ז נפקעה מבעלה מ"מ הוה כבת אחת עי' כאן דף ס"ט ע"ב וזה לא מקרי קיום קודם חלות ע' מש"כ רבינו לק' פי"ג הי"ג וע' בספרי פ' מטות דיליף הטעם דאינו יכול לקיים קודם חלות הנדר מלאסור איסר על נפשו ור"ל דאין שם קיום כלל על דבר שלא חל עדיין וכעין מש"כ רבינו ז"ל בהלכות גירושין גבי גט קודם קידושין ועי' מש"כ בזה לקמן:

הלכה יד

ומת הארוס קודם שישמע כו'. עי' בגמ' כאן דף ע"א דאף לאחר שישמע ג"כ מהני ארוס אחרון אך באמת נ"ל דטעם רבינו כאן כמו דאמרי' בירושלמי דגבי ארוס הוה מיתה כהפרה וא"כ שוב אף אם נתארסה לארוס אחרון א"צ כלל הפרתו. וכן כוונת רבינו לקמן בהל' י"ט ע"ש שכ' ומת הבעל קודם שישמע ואף דשמואל בגמ' לא ס"ל זה י"ל דשמואל קאי אאם נתגרשה ולא ס"ל דגירושין כהקמה דמיא ע"ש בר"ן דף ע"ב ע"א. גם י"ל דזה תליא אם הפרה הוי פעולה או רק דין. ועי' בהך דקידושין דף ס"ג ע"ב בתוס' ד"ה אלא ע"ש. אך גבי ארוס כ"כ דעיקר הטעם משום דזכתה לו התורה וכיון דנתבטלה זכותו הוי כהפרה ועין בר"ן דף ע"ז ע"ב ובדברי רבינו לק' בפי"ג ה"ב דצריך דוקא שיאמר דבר דמבטל הנדר מעיקרו ע"ש אף דבאמת קי"ל דמיגז גייז רק הוא צריך לאמר שהוא מבטל מעיקרו וא"כ גבי מיתה לא שייך זה אך י"ל דזה תליא במה דפליגי לקמן דף פ"ב ע"ב שמואל ור"י אי אמרינן מתוך שמיפר למתענה מיפר נמי לאינו מתענה ע"ש בר"ן וזהו משום דשמואל ס"ל דהפרה צריך שתהא בעיקר הנדר ולא במה שנעשה אח"כ ולכך

יכול להפר כל הנדר אף במה שאינו מתענה ור"י ס"ל דהפרה הוא רק במה שבא ע"י הנדר ולכך למה שאינו מתענה אינו מיפר וא"כ שוב י"ל דמיתה הוה כהפרה וא"ש:

הלכה טז

שמע כו' ומת בו ביום כו'. קאי גם אם הפר הארוס דרבינו ס"ל לקמן בהלכה י"ט דאם לא שמע האב עם הארוס והארוס הפר לה אין האב יכול להפר אלא עם הארוס האחרון:

פרק יב

הלכה א

כל הנדרים כו'. כ"כ בזה לעיל דרבינו ס"ל דבאב הקיום הוא רק שמתרצה בהנדר וכן השתיקה מעת לעת וכ"ז שלא נתרצה לא הוה נדר ולכך יכול להפר כל הנדרים ונ"מ לארוסה דאז האב לבדו יכול להפר:

ולא. תכחול כו' הנה לפי המבואר ס"ל לרבינו כר"י והפלוגתא כך דקישוט של מעלה לרבנן הוה נדרי עינוי נפש ולר"י הוה רק צערא ולא כלום הוא ובשל מטה אז תליא בהך מחלוקת דר"ה וראב"א ואנן קי"ל דהוה דברים שבינו לבינה לד"ה רק דפליגי בסתמא דלרבנן סתמא קאי גם אשלמעלה והוה עינוי נפש ולר"י הוה רק משום שלמטה ובינו לבינה אבל אם פירשה של מעלה לר"י אינו יכול להפר כלל אך רבינו ז"ל גבי רחיצה לא פסק כר"י וס"ל דבזה קי"ל דרחיצה הוה עינוי ולכך ס"ל בהל' שביתת עשור דרחיצת כל גופו אסור מה"ת ועיין בירושלמי דיומא שם מוכח דלר"י לא ס"ל כלל דרחיצה אסורה ביוה"כ ואזיל לשיטתיה כאן דלא הוה עינוי אך אנן לא קי"ל כן ע"ש וא"ש:

הלכה ז

נדרה שלא כו'. והנה ע' בירוש' כאן פי"א ה"ב דאם אמרה קונם פירות האילן כו' והיו פירות צבורים בסרקא מותרת ליקח מהם ור"ל דלא כונה על מה שכבר נלקט ועיין בהך דב"ב דף ס' ע"ב גבי בית מסויד דלא גזרו רק על עשית חדש ולא ע"מ שנבנה כבר ועי' ברשב"ם שם דף קכ"א ע"א דאף בדור שפסק מ"מ אם נשתיירו שם בנ"א מדור שעבר אסורים ע"ש ובהך דבכורות דף ד' ע"ב דאף אם נימא דבטלה קדושת בכורה במדבר מ"מ הני שנתקדשו נתקדשו ע"ש דיש מחלוקת בזה ובירושלמי פ"ב דערובין ופ"י דאותן פסי ביראות שכבר הותרו לא נאסרו אח"כ כמו גבי בור הקר דערובין דף ק"ד וזהו ג"כ כוונת הגמ' ביבמות דף ע"א ע"ב אם הנך דמלו בזמן שלא היו מצווין על הפריעה אם אחר כך כשנצטוו על הפריעה היו הם ג"כ צריכים לפרוע וזה תליא בזה אם נימא דהפריעה היא משלמת להמילה ומילה בלא פריעה אין עליה שם מצוה וא"כ כיון שמלו בזמן שלא היו

צריכים פריעה נמצא שהמילה שלהם היתה כדין ואין צריכים לפרוע עכשיו משא"כ אם מילה ופריעה הן ב' מצות אלא שמעכבות זו את זו י"ל דגם על הני ניתנה מצות פריעה וכבר הארכתי בזה דהוא מחלוקת דבבלי וירושלמי בהך דשבת דף קל"ד ע"ב וע' בתוספות יבמות דף ע"א ע"ב ד"ה מאי טעמא דכ"ש דכיון דנצטוו על הפריעה כו' כאילו לא מלו ואף לכא' קשה דהא זה מבואר במשנה דשבת דף קל"ז רק דר"ל אם יש עליהם גם שם מהול או רק שם ערל לבד ויהיה נ"מ ג"כ למודר הנאה למאי דס"ל לרש"י בנדרים דהא דנדר הנאה ממולים אסור בערלי ישראל אי הוא דוקא במתו אחיו מחמת מילה או גם במומר ע"ש אם היה מהול ולא פרע אם יש גם שם מולים עליו או רק שם ערל ובזה א"ש מה שהקשו התוס' ביבמות שם וכ"מ מאי מקשה מלשון תורה ללשון בנ"א ע"ש אך מקשה כך דנהי דיש עליהם גם שם ערלים מ"מ גם שם מולים יש עליהם אם נימא דהוי מולים ויהיה נ"מ לבני קטורה לשיטת רבינו בהל' מלכים ולפמש"כ רבינו כאן לעיל פ"ט מחמת שנצטוו ע"ש. ועיין בהך דחולין דף י"ז ובהך דהוריות דף י' ע"א גבי כי יהיה מן הדבור ואילך. ובתוס' נזיר דף נ"ד ע"א גבי קבר. ובהך דיבמות דף ע"ח ע"א לאותן העומדים על הר סיני. ור"ל כך דהגרים שנתגיירו בשעת מ"ת לא היה עליהם הדין הזה. ועיין ברש"י יבמות דף ע"ו ע"ב ד"ה הנך דלא משמע כן רק דגם עליהם היה זה הדין וברש"י סנהדרין דף פ"ב ע"א ד"ה בת יתרו ובהך דיבמות דף ק' ע"א:

הלכה ח

וכן אם נדרה כו' והנה כיון דרבינו פסק לק' פי"ג הי"ח כר"ע דהריני אסורה לכשאתגרש יכול להפר א"כ למה אינו מיפר כאן משום נדרי עינוי נפש לר"נ דכיון דנתגרשה הוה בעל בכלל בריות ואסורה ליהנות ממנו ג"כ וע' במה דפליגי רש"י ותוס' ביבמות דף קי"ב ע"א גבי יבם. וע' לעיל בה"ז דמשמע שם דכיון שגירשה בטלה ההפרה ולק' בה"י ע"ש ובירוש' כאן פי"א ה"א דס"ל כן. אך בגמ' דילן מבואר להיפך ע"ש. אך נ"ל דרבינו ז"ל לשיטתיה אזיל דס"ל בהל' גירושין פ"י הי"ב דהמגרש אשתו נדרנית אף בסתמא לא יחזיר ע"ש ולכך אם גירשה סתמא שוב לכתחלה אסור להחזירה ולכך לא מהני ההפרה אך כאן קשה אמאי לא הוה נדרי עינוי נפש לר"נ וצ"ל דזה הוה כמו דבר חדש וכמי שנולד עכשיו ודבר שלא בא לעולם לא הוה כמש"כ הר"ן כאן דף ל"א ע"א וע' בירוש' כתובות פ"ט ה"א גבי נכסים שנפלו לה אח"כ ובירוש' נזיר פ"ב ה"ה ע"ש וכ"כ בזה. אך רבינו ז"ל לא הביאו הך דין דבעל בכלל בריות וצ"ל דס"ל דזה תליא בהך מחלוקת דב"ב דף קמ"ג ע"א ור"נ לשיטתיה דס"ל שם דלכשתלד קנה ואנן לא קי"ל כן וראיה לזה מהך דגיטין דף י"ג ע"ב מה דמקשה שם אלא מעתה הקנה לנולדים ע"ש וכ"כ בזה:

וכן. אם אסרה כו'. ע' כאן דף פ"ד ע"א לפי הגרסא דגרס שם נדרי עינוי נפש ולא מפרש כפי' המפרשים שם:

הלכה י

אמרה כו'. ע' בכ"מ בשם הר"ן וכ"כ בזה דזה תליא בהך בעיא דלעיל ספ"ה דחילופיהן וגידוליהן אסור ורבינו פסק לחומרא וה"נ כן וא"ש:

הלכה יג

האב או כו'. והנה אם שומעים ואינם מדברים אם מהני הפרה של הבעל כיון דהא בעי לשון דמופר או בטל וברמז לא שייך זה או רק אם יכול לדבר ולא דיבר בלשון זה אז לא הוה הפרה אבל בלא זה הוה הפרה שפיר וכ"כ בזה במק"א כה"ג דאף היכא דבעי לשון זה רק משום דאמר להיפך וכעין זה ס"ל לרש"י בגטין דף ל"א וכ"מ דרק באלם מהני מחשבה בתרומה משום דאינו יכול לדבר אבל במי שיכול לדבר לא וע' במש"כ רבינו בהל' קרבן פסח פ"ג ה"ו דאף שהיו שם רמיזות שישחטו זה על זה אינו כלום ע"ש וע' בהוריות דף ג' ע"ב כגון שהרכין כו' וכ"כ בזה. ובפרט לשיטת רבינו לקמן פי"ג ה"ד דמהני בביטול בלבד בפעולה ע"ש וא"כ ה"נ יכול לעשות זה ולכך גבי קטן כ' רבינו בהי"ד משום שאין לו אישות ולא משום שאינו בר דעת ונ"מ לביטול ע"י מעשה דקי"ל דקטן יש לו מעשה וע' נזיר דף כ"ח ע"ב גבי מיחה או גילח דבטלה הנזירות וע"ש בירוש' דישב לפני הספר לא הוה מחאה דזה הוה בגדר מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו דרק מדרבנן מהני כמבואר בחולין דף י"ג:

הלכה יד

והבעל מיפר כו' והנה אם יכול להפר נדרי בתו ונדרי אשתו כאחת לשיטת רבינו דס"ל דלא דמין להדדי אם הוה כמו דבר אחד ע' במש"כ התוס' חולין דף ל"ב ע"א ד"ה אבל וע' מש"כ רבינו בהל' פרה פ"י ה"ח דמשמע שם דאף דנקט במשנה דיכול להזות בהזאה אחת על כמה דברים מ"מ על אדם וכלים יחד לא ע"ש כיון דלא דמי להדדי וע' בירוש' דיומא פ"ה על הך דזבחים דף ע"ה ע"א גבי הזאה אחת אם עולה לב' קרבנות דאמר שם פר כהן משיח ופר העדה די בהזאה אחת והטעם משום דילפי מהדדי כמבואר בזבחים דף ל"ט וכ"מ וא"כ י"ל דה"נ כן. וע' בהך דחולין דף פ"ו ע"ב גבי כיסוי הדם ע"ש:

הלכה יט

נדרה ועברה כו'. כן מבואר בהך דנזיר דף כ"א משום דס"ל בעל מיגז גייז וע' מש"כ רבינו לק' בהל' נזירות פ"ט ה"ט וי"א ע"ש וע' כאן דף פ"ג ע"א דדייק שם הטעם משום דאין נזירות לחצאין וע' בדברי רבינו לק' פי"ג הט"ו והטעם כ"כ דהפרה של נזירות הוא

לא מחמת עינוי נפש רק מחמת דדין כך להפר וזהו כונת הגמ' נדרים דף ד' ע"ב סד"א כו' ע"ש וממילא בטל כל האיסורים וע' בירוש' נזיר והפר מה שעליה רק דבגמ' שם ר"ל כך דאף למ"ד מיעקר עקר לא ר"ל דהוי כמי שלא נדרה רק דזה דין כמש"כ התוס' נזיר דף כ"ב ע"א ודף ל"א ע"ב וא"כ נהי דאחר ההפרה בטלה כל הנזירות מכל מקום מה שעברה קודם ההפרה לא ליפטר רק בדבר שיש לה צער ובזה א"ש דלכא' מה מקשה שם נימא דאתיא כר"ש דס"ל בנזיר דף י"א ע"ב דלא הוי היתר לנזירות רק עד שיתיר כולם ולכך ע"כ מפר הכל אך לפי מש"כ א"ש דר"ל אקודם הפרה וכ"כ בזה:

פרק יג

הלכה ב

וכיצד כו'. עקירת הנדר מעיקרו כו'. ר"ל שכן תהי כונת הבעל שהנדר יתעקר מעיקרו אבל אם ירצה שיהי' רק מכאן ולהבא לא הוה הפרה וע' בהך דכאן דף ע' ע"א גבי הך דושמע בעלה ואמר כו' ובהך דנזיר דף כ"א ע"ב ותוס' ד"ה אלא ושם בדף כ"ב ע"ב ד"ה ואי לכאורה מוכח להיפך דאף אם אינו רוצה רק שיתבטל מכאן ולהבא מהני וצ"ל כאן דר"ל דלא שיתבטל הדבור שלה רק שיתבטל הדין של הנדר ולכך קי"ל דמיפר רק למתענה וע' בהך דגיטין דף פ"ג ע"ב ע"ש ונ"מ ג"כ למה דקי"ל בכתובות דף ק"א ובנדה דף מ"ו דיכול להפר לנדרים שנדרה אשתו קטנה מחמת הך דר"פ ע"ש אם מיאנה בו אח"כ אם בטלה ההפרה דאף דהטעם כדר"פ זה רק משום הדין כמש"כ הר"ן כאן דף ע"ג ע"ב וא"כ המיאון מבטל למפרע ההפרה וע' בירוש' יבמות פי"ג גבי מהו שתמאן בו ותטול קנס מאחר וכ"כ בזה בח"א וע' בקדושין דף מ"ה ע"ב שמא יבא אביה וימחה כו' אך לא דמי לשם דשוב לא היה מעולם קנין כלל וע' ברש"י ערכין דף ל"ג ע"א דמוכח שם דאף דקי"ל בגיטין דף מ"ח דביובל שני הוה רק קנין לזמן מ"מ אם באמצע בטל היובל אינה חוזרת השדה ואף דלא מכרה אלא לזמן יובל. אך לשם לא דמי דאם נימא דלא מכרה אלא לזמן שוב אין שייך בה דין יובל כמבואר בב"מ דף ע"ט וע' בירוש' ספ"ג דפיאה מד"א שם מוכרה לו חוץ מחובתה אם לא הוצרך הפאה אם עולה בחשבון ע"ש ובירוש' פ"ו דדמאי גבי חוץ מן המעשר אם זרע קנים אם נותן לו עישור קנים ע"ש וע' בירוש' תרומות פ"ח דאם הזמן ג"כ שייך להתנאי דהיינו אם התנה במקום פלוני וסתמא היה צריך זמן י' ימים ואתא בגמלי פרחי בה' ימים וע' בראש כאן דף ע"ה ע"ב ד"ה דאתפיס דמ"מ זמן של ההיתר נמשך וע' מש"כ רבינו בהי"ט גבי תכ"ד דגם בקיים בלב

יכול לחזור בתכ"ד. וע' בירוש' פ"א דחלה ה"ב גבי עומר דזמן ההקרבה אסור וע' ב"ק דף נ"ט ע"א גבי כחש גופנא ובשבועות דף י"ז ע"א גבי הך דהשתחואה ע"ש:

הלכה ד

המבטל נדרי אשתו כו'. ע' בהשגות אך רבינו ס"ל דגבי עבד א"צ לבטלו בלבו דהנדר הוא קיים משא"כ כאן צריך שיבטל בלבו וע' לעיל בהל' שבועות פ"ב הי"ג דמבואר משם דמהני הפרה בלב וכן הוא לשון התוספתא בטהרות פ"ו וע' בירוש' דמאי פ"א ופ"ז גבי תנאי אם בשעת אכילה צריך להזכירו בפיו או די בלב ולפמש"כ רבינו לק' בפ"ט מהל' מעשר ה"ט ע"ש והנה מלשון הירוש' נזיר פ"ט ה"א משמע דהא דאמרינן בגמ' בכ"מ והובא לעיל בפי"ב ה"ט כופה ומשמשתו ר"ל דרק כפיה כה"ג וי"ל דגם כאן אם נדרה ושתק לה מעל"ע הוה כמו שמתרצה בנדרה וע' בהך דכתובות דף י"א ע"א גבי הגדילה ע"ש בתוס' ושם דף נ"ט ע"ב ד"ה כגון ע"ש וי"ל דהתוס' ר"ל דמשעבדה ליה להתינוק ולא מהני מה שהוא נתרצה וע' בתוספתא כתובות פרק י"ב דהנושא את האשה ופסק לזון את בתה ואח"כ שברה לו ופטרה אותו דלא מהני ע"ש ושם בדף מ"ג ע"ב בתוס' ד"ה ומגבה וברא"ש שם דמהני מחילת הבת לגבי האב ע"ש והא דנתגרשה אינה כופה להניק ואף דהיך מהני מחילתו לגבי התינוק צ"ל כעין מש"כ הרא"ש הנ"ל משום דהחיוב בא על ידו לכך מהני מחילתו וע' בהך דנדרים דף ל"ה ע"ב גבי הך דלפיכך אם פטרה ע"ש ואיך מהני מחילתה אך י"ל דזה הוי כמו עשיר והעני ולק' בהל' נזירות אאריך בזה וע' בהך דב"ב דף פ"ח ע"א גבי הך דגמר בלבו ע"ש בתוס' אם היכא דגם המוכר מסכים ומ"מ לא פקע המקח למפרע וכפי מה שמפרש רבינו בהל' מעשרות פ"ה נקבע למעשר ע"י המכירה ולא מהני מה שמתרצה וע' תוספתא דע"ז פ"ב דרק כל היום מותר להחזיר להם ואח"כ לא. וע' תוס' כתובות דף ע"ד ע"ב ד"ה ממאנת ובמש"כ רבינו לק' בהי"ג ובהל' נזירות פ"ב הי"ח ע"ש בהשגות. וע' בהך דיבמות דף ק"ח ע"א גבי קידושיה הן מיאוניה ובנזיר דף כ"ח ע"ב גבי גילח ע"ש וע' ברש"י נדרים דף ס"ט ע"א מה שפי' שם גבי יש שאלה בהפר דאם הלך האב ונשאל על הנדר שלה דלא מהני אף דגלי דעתיה דלא ניחא ליה בנדר ע"ש:

הלכה יא

מי שנדרה כו' שהרי קיים לה כו'. כן מבואר בנדרים דף ע' וע' בנזיר דף כ"ב ע"ב דאמר שם ואם מתשיל על הקמתו אך כאן נקט כמ"ד קיים ליכי לעולם ר"ל דלא מהני שישאל על ההקמה רק אם ישאל גם על נזירותו וכ"ז שנזירותו קיימת הוה כמו קיום נמשך וכעין הך דשם דף ס"ט ע"א גבי קיים ליכי וכעין הך דבר פדא שם דף כ"ט חוזרות

וקדושות ולכך ס"ל לרבינו בהל' י"ג דאינו יכול להפר דהוה כמו קיום ואף דהוה קיום קודם הנדר דלא מהני ובאמת כן מבואר בתוספתא דנזיר פ"ג דיכול להפר לה נדרה משום זה י"ל דרבינו ס"ל דכ"ז שהנדר שלו קיים הוה קיום חדש ובזה א"ש מ"ש התוס' ב"ב דף ל"ט ע"ב בד"ה וצריך מהך דשם דף ל"א ע"א אבל שית כו' ע"ש דכיון שהשטר מונח הוה כל שעה ושעה כמחאה חדשה וע' מש"כ התוס' ערכין דף כ"ט ע"ב גבי נערות כה"ג דזה דבר הנמשך ע"ש ובאמת זה הטעם מה דמבואר בנדרים דף ע"ו גבי טבילה קודם שנטמא וגבי זרעים שאינם מקבלין טומאה שכשמחוברים וזה נ"מ אם הטבילה הוא דבר נמשך ר"ל שהוא מוטבל או דבר נפסק שכבר טבל וע' במכות דף י"א ע"ב גבי מיתת כה"ג ואף אם נימא דזה הוה דבר נמשך ע' בהך דכתובות דף ל"ט ע"א גבי יש בגר בקדש ע"ש מ"מ הכהונה כבר מתה וע' בהך דחגיגה דף י"ט ע"א אם מהני הוחזק היכא דכבר טבל ע"ש בתוס' דרק בעודו לח ובאמת הך דאמר שם בנדרים אין מציל על טהורים כו' ר"ל כגון הך דכריתות דף י"ג ע"א דאם אכל חצי פרס אוכלים וטבל ואח"כ השלים חצי האחר טמא ולא מהני הטבילה מאחר דעדין אין עליו שם טומאה והוי כעין מת כה"ג עד שלא נגמר דינו ואף דהטומאה חלה עליו למפרע וכמו גבי איסורים וע' סנהדרין דף ל' ע"א גבי עדים ובירוש' שבת פ"א ה"א מה דמחלק שם בין חלב להוצאת שבת ע"ש וכן גבי זרעים טמאים תליא אם הטהרה הוא מה שזרען או מה שהן מחוברין וע' בב"ק דף ס"ז ע"א דמשמע שם דגבי כלי הביטול הוא מה שחיברו לקרקע לא מה שמחובר לקרקע ולכך אם שינוי קונה ר"ל דהוה כמו פנים חדשות שוב לא מהני מה שחיברו אבל אם נימא דמה שהוא מחובר מהני להפקיע תורת כלי אז אין נ"מ וע' בירוש' שבת פ' הבונה גבי סתותן של אבנים הוא גמר מלאכתן ובהך דמעילה דף כ' ע"א ע"ש. ובהך דזבחים דף צ"ט ע"א גבי אונן שטבל אנינותו חוזרת עליו ור"ל כיון דהוי אונן כל היום הוי כל שעה כמו דבר חדש והטבילה מועלת רק דנתהוה טומאה חדשה וכבר הארכתי בזה בהל' תשובה ובהך דנדה דף מ"א ע"ב גבי פולטת אם מהני לה טבילה ע"ש ולק' בהל' תרומות אבאר זה וכן יהי' נ"מ גבי נבלת עוף טהור אם בשעה שהוא בבית הבליעה מהני טבילה וע' בדברי רבינו פ"ג מהל' אבות הטומאה ה"ו אם הטומאה של נבלת עוף טהור הוא הבליעה או מה שמונח בצואר וע' בתו"כ פ' אחרי. ויש לאמר דזה תליא אם נזירות הוא איסור גברא או חפצא ואם איסור גברא ר"ל כך דהוא נעשה נזיר והתורה אמרה דנזיר אסור בכל אלה לא הוי דבר הנמשך ע"י פיו רק דבר הנפסק ולכך ס"ל להתוספתא דהוה כמו הקים קודם לנדר משא"כ אי אמרינן דהאיסור הוא מחמת נדרו אז הוי דבר נמשך ושפיר הוי כמו קיום חדש וכמש"כ רבינו:

הלכה יג

נדר לעצמו כו' ואם הפר לה כו'. עי' בירושלמי דגרסינן כן ואף דקי"ל מיגז גייז מ"מ גבי בעל שאני דהוה כמו הריני בעקביך וכמבואר שם בגמ' וגם י"ל דפסק כר"ש דהריני כמותך שניהם מותרות אך בירושלמי שם אמר דאף אם לא הפר לר"ש ג"כ היא מותרת מטעם דר"ש לשיטתיה דס"ל שלא התנדב כדרך המתנדבים ע"ש וע' בתוספתא כאן:

אמרה. לו הריני נזירה כו'. הנה מלשון רבינו נראה דס"ל דהך אמן רק אירשא דדיבורא קאי דהיינו שמקיים לה נדרה לבד ולא שהוא יהא נזיר וע' בנזיר דף י"ד ע"ב ובירושלמי שם פ"ב וברפ"ד וע' מש"כ רבינו לק' פ"ב ה"ה דס"ל שם ג"כ כן:

הלכה יח

אמרה והיא תחת בעלה כו'. והנה אם לא הפר לה וגירשה אם הוה זה כמו היקם דכאן דף ע"א ע"ב אי אמרינן גירושין כהקמה וכן נמי אם יכול להקים לה הנדר עכשיו דהרי חזינן דהקמה גריעה מהפרה כמבואר שם דף ע"ה ע"א ועיין בירושלמי כאן פי"א ה"ט מה דא"ש דנ"מ אם הפר לה וגירשה תוך ל' ואח"כ החזירה דהוה נדר ואיסור כאחת ע"ש ואם נימא דהטעם דלא חל קיום קודם הנדר דאין עליו כלל שם קיום א"כ ה"נ לא מהני כלום הקיום. וכן להך מחלוקת דר"נ ורבנן אם יכול להפר עד שלא חל י"ל דקיום לא מהני וע' בר"ן כאן דס"ל דהך דר"ע ע"כ כרבנן דר' נתן ע"ש ודף פ' ע"א אך באמת י"ל דנ"מ דגבי הך דר"נ דאמר בלשון אם לא חל הנדר רק לאחר שתעבור על תנאה וכמש"כ הר"ן ז"ל דף ע"ט ע"ב ע"ש וע' מש"כ הר"ן ז"ל בשבועות פ"ג מה דמחלק שם בין היכא דהדבר נמשך ובין היכא דהדבר נגמר מיד ע"ש בדף כ"ח בר"ן וע' בירושלמי פ"ז דגיטין גבי הקדש ותרומה אם נשתטה אז אי חל ההקדש וההרמה ע"ש וה"נ יהי' נ"מ כך וע' בירוש' כאן פי"א ה"א מה דמחלק שם בין אמרה אם אצא דאז חל מיד ובין אמרה לכשאצא דאז לא חל וה"נ כן וע"ש בירוש' בפ"ג ה"ו גבי אם גבי בעיא דלא איפשטא אי למפרע אי מכאן ולהבא ונ"מ אם מעל למפרע ובירושלמי כתובות פ"י ה"א ס"ל דאם אע"ג דלא הוה כמו עכשיו מ"מ יש עליו החיוב למפרע שיהי' הדבר משא"כ בלאחר ע"ש וע' בגיטין פ"ז ה"ג א"כ ה"ה הכא לגבי קיום י"ל דשפיר מהני משא"כ בהך דלעיל פי"ב ע"ש וכ"כ בזה בח"א:

הלכה יט

אלא אם חזר כו'. ע' כאן דף ס"ט גבי קיים ליכי ומופר ליכי כו'. אך נ"מ דכיון דמיד שגמר בלבו לקיים הוה מקוים א"כ זמן הדיבור הוה כמו לאחר כ"ד ועי' מש"כ רבינו לעיל פ"ב הי"ח ובהשגות שם ע"ש אם דבר דלא צריך נחשב ג"כ בתכ"ד ע"ש (בהלכות שבועות)

וע' מש"כ רש"י בנזיר דף כ' ע"ב ד"ה יתיב דדבר דלא צריך לא נחשב לתוכ"ד ע"ש אך י"ל דהוה כמו עסוקין באותו ענין. ע' כתובות דף ל"ג ע"א ובתוס' וסנהדרין דף ל"ב ע"ב ע"ש וע' במה דס"ל לרבינו דגבי הקדש לא מהני חזרה ומ"מ גבי שכ"מ שהקדיש ע' לקמן בפ"ז מהלכות ערכין הי"ט שפיר מהני וכ"כ בזה ואף דהקדש מהני בלב אך לפי מש"כ לעיל דאף בלב מהני מ"מ אם חשב להוציא בפיו לא מהני עד שיוציא בפיו א"ש וע' מש"כ הרא"ש כאן דף ע"ה ע"ב ד"ה כגון דאתפיס וכ"כ בזה:

הלכה כא

נערה המאורסה כו'. הנה בגמ' נקט דמתחלה הפר אחד ואח"כ קיים השני דכיון דבשעת הפרה כבר נעשה כהוגן שוב כיון דהוי שעה אחת דהשני לא יכול להפר הוי כמו דיחוי ולא מצטרף הב' עם הראשון וכעין דאמרינן בחלה בירוש' פ"ג הובא לקמן בהלכות בכורים פ"ז ה"ט גבי ב' ישראלים שעשו עיסה ע"מ לחלקה דנדחית שוב מלהצטרף ע"ש משא"כ בב' עכו"ם וכעין הך דברכות דף נ"א ע"א מה דמחלק שם בין דיחוי מעיקרא לנראה ונדחה ע"ש וכמש"כ התוס' פסחים דף ל"ו ע"ב גבי חלוט למצה דאם בלילתו רכה והדר אפה בתנור לא נדחה משא"כ בעבה ע"ש וע' כאן דף ס"ח ודף ע"א גבי מקליש קליש וכ"מ. משא"כ אם מתחילה קיים ואח"כ הפר דאז הפרתו לא פעלה כלום אף אם נימא דמקליש קליש זה רק כשעדיין לא קיים השני וכ"כ בזה וא"כ אין עליו שם הפרה כלל ואמאי לא מצטרף אף לשיטת רבינו דזה הוה כמו ב' עכו"ם וע' בהך דיומא דף ס"ד ע"א דיליף שם אין דיחוי ממחוסר זמן אף דלכמה שיטות בתוס' עי' זבחים דף קי"ד ע"ב ובכורות דף כ"א ובמעילה דף י"ב דלא חלה עליהם קדושה כלל אך י"ל דשם ר"ל משום כשהיה עובר במעי אמו חלה עליו קדושת הגוף כמבואר בהך דתמורה דף י' ע"ש בתוס' וע' לק' מש"כ רבינו בהל' ק"פ פ"ד ה"ט גבי עכו"ם שהפריש ק"פ ומבואר בירושלמי דהוי דיחוי רק דרבינו משום דפסק דבעלי חיים אינם נידחים ואף דלא חלה שום קדושה על ק"פ אם הפרישה עכו"ם עי' בירושלמי פ"א דתרומות וע' מש"כ תוס' קדושין דף ז' ע"ב וכ"מ אך י"ל דשם מיירי בגר שמל וטבל אך עדיין לא הביא הקרבן דמעכבו לענין זה והוה כמו שאינו בן מנין וכ"כ בזה. גם י"ל הך דיומא הנ"ל ר"ל משום ליל שמיני דההקדש חל עליו ומ"מ הוה מחוסר זמן לקרבן כמש"כ התוס' זבחים דף י"ב וכ"מ ותירץ דלילה שאני דלא אתחזיא כלל ר"ל כמש"כ התוס' ביומא שם דלילה לא אתחזיא לשום קרבן וע' בירוש' פ"א דחגיגה דמשמע שם דגבי גר שנתגייר בתוך ימי החג אין עליו גדר דיחוי ע"ש וט"ס שם וצ"ל דס"ל לרבינו דכיון דיכול המקיים לשאול על הקמתו שייך שפיר שם הפרה על הפרת השני ולכך לא מצטרף וע' בהך דזבחים דף כ"ו ע"ב ודף כ"ז

ע"א דאף אם לא נתכפר מ"מ יש מ"ד דלא יאספנו וזה ג"כ כונת הגמ' שם דף ס' ע"א דמייתי ראיה דרצפה אינה מקדשת בדמים דאל"כ היך מהני מה דממלא כוס הא לא יאספנו וקלטתו רצפה וא"ש מ"ש התוס' שם וע' ב"מ דף כ"ו ע"ב ואע"ג דאהדריה כו' במתנה ע"ש ברמב"ן במלחמות. וע' בגיטין דף פ"ב ע"ב גבי תנאי אם צריך לקדשה עוד הפעם או רק די במחילת התנאי ע"ש בפוסקים. ועי' בירושלמי כאן גבי הך פלוגתא דדף ע"ו ע"ב אם נשתתק בתחילת היום אם עולה לחשבון ובראש"ש דף ע"ב ע"א דגמ' דילן לא ס"ל כך ע"ש:

הלכה כב

אמר לה קיים כו' וכשעברה כו'. הנה רבינו ז"ל ס"ל דרק אם אח"כ אמר לה מיפר אבל אם אמר מתחילה קיים ליכי שעה ומיפר ליכי שעה שפיר י"ל דחייל ההפרה ע' בתו"י שם ד"ה בעי די"ל דדעתיה שתחול מעכשיו ההפרה וע"ש דף כ"ט ע"ב ברש"י ד"ה דהתם וע' בהך דפסחים דף ס"ג ע"א ד"ה וסימן ובירושלמי ערלה פ"א גבי נטע ראשונה לסיג ושניה למאכל כיון שעירב כו' ור"ל ג"כ כך דמתחילה חישב עליו שיהא הראשונה לסיג והב' למאכל וחייב בערלה אף שנה א' כן ר"ל ואף דמדברי רבינו לא משמע כן קצת בפ"י מהל' מעש"ש ע"ש. וע' בירושלמי פ"א דסוכה ה"ו גבי קצר לסכך והוכשרה וחשב מתחילה שאח"כ יחזירם לגורן אם הוה הכשר קודם מחשבה או לא ע' חולין דף קכ"ח ותוס' נדה דף נ' ע"א ד"ה עולשין:

הלכה כג

מי שנדר כו'. הנה רבינו ז"ל על יין נקט בלשון נדר ועל תגלחת נקט לשון נזיר כמבואר בגמ' רק י"ל דר"ל משום דרוצה אח"כ להתגלח לכך נקט נזיר אך מלשון רבינו לא משמע כן וי"ל משום דס"ל דתגלחת הוה לא מחמת הנדר רק זה ממילא ולכך בהך דנזיר דף י"א ע"א במשנה במד"א שם הריני נזיר ע"מ כו' לא נקט תגלחת ע"ש בירושלמי משום דזה ממילא ולכך גם אחר שגילח נזיר חייב אף דהוא לא נזר כלל. אך י"ל דנ"מ לגבי עשה דגדל פרע דלא שייך רק לגבי נזיר עצמו ונ"מ לשאר המעבירים ולק' בהלכות נזירות אבאר זה. אבל גבי יין בנזיר הוא מחמת הנדר ולכך אסור לנדור בנזיר משום זה ועי' בירושלמי כאן פ"ט ה"א גבי עבד ע"ש:

הלכה כה

ואם עבר ונדר כו'. כן מבואר בנדרים דף נ"ט ע"א ע"ש. אך י"ל דזה רק להתרת חכם כיון דעוקר מעיקרו שפיר מתקן בזה אבל בהפרת הבעל י"ל דלא שייך זה כיון דמיגז גייז. אך מלשון רבינו לא משמע כן וע' מש"כ הר"ן ז"ל כאן דף כ"ב ע"ב ד"ה נדרת דמשמע

שם דאף גבי חכם אף דעוקר הנדר מעיקרו מ"מ מה שכבר עשה לא נתבטל ע"ש ור"ל דעכ"פ העשה של מוצא שפתיך ודכל היוצא מפיו יעשה קיים אף שנשאל אח"כ לחכם וע' בדברי רבינו לעיל פ"א ה"ד דיש גם בנדר של רשות מצות עשה של מוצא שפתיך ולקמן בהלכות נזירות פ"א ה"ג לא חשיב זה גבי נזירות ורק הך דכל היוצא מפיו וע' בס' המצות דפליגי בזה רבינו והרמב"ן ז"ל אם יש גבי דבר הרשות הך דמוצא והטעם י"ל כמש"כ רבינו לק' פ"א ה"ה דגבי נזירות א"צ להוציא בשפתיו דבר ברור רק באיזה קצת משמעות לשון ושם אבאר זה. ועי' בשבועות דף כ"ו ע"ב ע"ש: